

stowa

RESULTATEN ENQUÊTE, INTERVIEWS, ANALYSE
EN WORKSHOP

VOORSTUDIE GDH ZEE & MEER

RAPPORT

2004
25

VOORSTUDIE GDH ZEE & MEER

RAPPORT

2004
25

ISBN 90.5773.260.2

stowa@stowa.nl www.stowa.nl
TEL 030 232 11 99 FAX 030 232 17 66
Arthur van Schendelstraat 816
POSTBUS 8090 3503 RB UTRECHT

Publicaties en het publicatie overzicht van de STOWA kunt u uitsluitend bestellen bij:
Hageman Fulfilment POSTBUS 1110, 3300 CC Zwijndrecht,
TEL 078 629 33 32 FAX 078 610 610 42 87 EMAIL info@hageman.nl
onder vermelding van ISBN of STOWA rapportnummer en een duidelijk afleveradres.

COLOFON

Utrecht, 2004

UITGAVE STOWA, Utrecht

AUTEURS

Wouter Bijman
Gert Jan Meulepas
Mathijs van Ledden
Jaap-Jeroen Flikweert

COLLEGIALE TOETS

J.J. Flikweert

DRUK Kruyt Grafisch Advies Bureau

STOWA rapportnummer 2004-25
ISBN 90.5773.260.2

DE STOWA IN HET KORT

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer, kortweg STOWA, is het onderzoeksplatform van Nederlandse waterbeheerders. Deelnemers zijn alle beheerders van grondwater en oppervlaktewater in landelijk en stedelijk gebied, beheerders van installaties voor de zuivering van huishoudelijk afvalwater en beheerders van waterkeringen. In 2002 waren dat alle waterschappen, hoogheemraadschappen en zuiveringsschappen, de provincies en het Rijk (i.c. het Rijksinstituut voor Zoetwaterbeheer en de Dienst Weg- en Waterbouw).

De waterbeheerders gebruiken de STOWA voor het realiseren van toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk juridisch en sociaal-wetenschappelijk onderzoek dat voor hen van gemeenschappelijk belang is. Onderzoeksprogramma's komen tot stand op basis van behoefteinventarisaties bij de deelnemers. Onderzoekssuggesties van derden, zoals kennisinstituten en adviesbureaus, zijn van harte welkom. Deze suggesties toetst de STOWA aan de behoeften van de deelnemers.

De STOWA verricht zelf geen onderzoek, maar laat dit uitvoeren door gespecialiseerde instanties. De onderzoeken worden begeleid door begeleidingscommissies. Deze zijn samengesteld uit medewerkers van de deelnemers, zonodig aangevuld met andere deskundigen.

Het geld voor onderzoek, ontwikkeling, informatie en diensten brengen de deelnemers samen bijeen. Momenteel bedraagt het jaarlijkse budget zo'n vijf miljoen euro.

U kunt de STOWA bereiken op telefoonnummer: +31 (0)30-2321199.

Ons adres luidt: STOWA, Postbus 8090, 3503 RB Utrecht.

Email: stowa@stowa.nl.

Website: www.stowa.nl.

VOORSTUDIE GDH ZEE & MEER

INHOUD

STOWA IN HET KORT

1	INLEIDING	1
2	ENQUETE	2
2.1	Opzet enquête	2
2.2	Belangstelling GDH Zee & Meer	3
2.3	Bereidheid mee te werken aan ontwikkeling	5
2.4	Meedoen aan een subsidie aanvraag?	6

3	DRAAIBOEKANALYSE	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Waterschappen	7
3.3	Rijkswaterstaat	11
3.4	Provincies	12
3.5	Vergelijking met rivieren	14
3.6	Eerste inschatting aanpassingen t.o.v. GDH Rivieren	15
4	INTERVIEWS	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Demonstratie GDH	17
4.3	Organisatiestructuur tijdens hoogwater	18
4.4	Gebruikers	19
4.5	Ervaringen met papieren draaiboek	19
4.6	Eisen en wensen GDH Zee en Meer	20
5	WORKSHOP	22
5.1	Inleiding	22
5.2	Resultaten draaiboekanalyse en interviews	22
5.3	Relatie GDH - HIS	22
5.4	Mogelijkheden Interreg-subsidie GDH Zee en Meer	23
5.5	Reakties GDH en vooruitblik	23
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	25
6.1	Conclusies	25
6.2	Aanbevelingen	26
	BIJLAGE 1 BENADERDE OVERHEDEN	
	BIJLAGE 2 SAMENVATTINGEN DRAAIBOEKEN	
	BIJLAGE 3 VERSLAGEN INTERVIEWS	
	BIJLAGE 4 VERSLAG WORKSHOP	

1

INLEIDING

Het voorliggende document rapporteert de resultaten van het project Voorstudie Geautomatiseerd Draaiboek Hoogwater voor Zee en Meer, uitgevoerd door Royal Haskoning in opdracht van STOWA. Sinds 1999 wordt gewerkt aan het Geautomatiseerd Draaiboek Hoogwater (GDH). Recentelijk is versie 2.1 van het GDH uitgebracht die specifiek gericht is op waterkeringbeheerders langs de rivieren. Deze versie wordt op dit moment door een aantal waterschappen (o.a. Rivierenland en Brabantse Delta) in gebruik genomen. Verder vindt doorontwikkeling van GDH voor rivierwaterkeringbeheerders plaats binnen het Interreg-project NOAH.

In deze Voorstudie wordt nagegaan of er belangstelling is voor een GDH dat specifiek gericht is op hoogwatersituaties langs zee en meren, en zo ja, welke aanpassingen nodig zijn. Voor het beantwoorden van die vraag is veel contact gezocht met de beoogde gebruikers. De volgende stappen zijn uitgevoerd in dit project.

- Schriftelijke enquête: Eerst is een schriftelijke enquête gehouden onder de partijen die een rol spelen bij hoogwater langs zee en meer: waterkeringbeheerders en provincies. In deze enquête stond de vraag centraal of er belangstelling is voor een GDH Zee en Meer.
- Analyse draaiboeken: Vervolgens zijn de bestaande draaiboeken geanalyseerd en is nagegaan wat de overeenkomsten en verschillen zijn met de draaiboeken langs de rivieren.
- Interviews: Op basis van deze analyse is een serie interviews uitgevoerd bij de waterschappen, regionale Rijkswaterstaatsdirecties en provincies. Daarin zijn aan bod gekomen de belangstelling voor een GDH Zee en Meer, de inpasbaarheid in de eigen calamiteitenorganisatie en functionele wensen en eisen.
- Workshop: Ter afsluiting is op 17 juni 2004 een workshop gehouden in Utrecht waarin een samenvatting is gegeven van de resultaten uit deze studie. Tevens hebben de waterkeringbeheerders de gelegenheid gekregen nader kennis te maken met het GDH, en zijn de reacties van de gebruikers geïnventariseerd.

Dit eindrapport doet verslag van de bovengenoemde stappen in dit project. In een eerder stadium is reeds een tussenrapport verschenen met daarin de resultaten van de schriftelijke enquête en de analyse van de draaiboeken (9M9681.B0/R/WBI/Nijm van 16 maart 2004). De tekst van het tussenrapport is integraal overgenomen in dit eindrapport (hoofdstuk 2 en 3) met een aantal kleine tekstuele aanpassingen. Vervolgens gaat hoofdstuk 4 in op de resultaten van de interviews en in hoofdstuk 5 staat het verslag van de workshop. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en aanbevelingen van deze studie weer. In de bijlagen zijn opgenomen: de benaderde overheden (bijlage 1), de draaiboekanalyse (bijlage 2), de verslagen van de interviews (bijlage 3) en het verslag van de workshop (bijlage 4).

2

ENQUETE

2.1 OPZET ENQUÊTE

Om de belangstelling voor een GDH Zee & Meer te onderzoeken is in januari 2004 een beperkte schriftelijke enquête uitgevoerd onder de waterkeringbeheerders (waterschappen en Rijkswaterstaat) van primaire waterkeringen die gelegen zijn aan de zee of aan grote meren. Daarnaast zijn de provincies benaderd voor de enquête omdat zij enerzijds een toezichthoudende functie hebben op de waterschappen (dus ook tijdens een calamiteit op het gebied van water) en anderzijds een rol spelen in de veiligheidskolom van het crisismanagement indien een calamiteit de gemeentegrenzen overschrijdt. In bijlage 1 is aangegeven welke overheden zijn benaderd voor de enquête.

De enquête bestond uit de volgende vragen:

- 1) Bestaat er binnen uw organisatie belangstelling voor een gereedschap zoals GDH Zee & Meer? (inclusief toelichting)
- 2) Bent u bereid om medewerking te verlenen aan het vervolg van de ontwikkeling van GDH Zee & Meer:
 - a. Zou u binnen de Voorstudie een interview willen geven?
 - b. Zou u binnen de Voorstudie een workshop bij willen wonen?
 - c. Zou u zitting willen nemen in de commissie die de ontwikkeling van het GDH Zee & Meer gaat begeleiden?
- 3) Heeft uw organisatie belangstelling om mee te doen met een aanvraag voor Interreg-subsidie?

RESPONS

De respons op de enquête was in eerste instantie matig: na een maand hadden slechts 7 van de 31 benaderde instanties gereageerd. Na een uitgebreide telefonische belronde hebben uiteindelijk 23 (74%) instanties gereageerd. Tabel 2-1 geeft een overzicht van de respons van de waterschappen, de provincies en Rijkswaterstaat.

TABEL 2-1

OVERZICHT RESPONS ENQUÊTE

	Waterschappen	Rijkswaterstaat	Provincies
Aantal benaderd	16	5	10
Aantal ontvangen reacties	14 (88%)	3 (60%)	6 (60%)

In de volgende paragraaf worden de resultaten van de enquête besproken. Hiervoor kan Tabel 2-2 behulpzaam zijn. Deze tabel geeft een overzicht van de reacties van de benaderde instanties en de contactpersonen per instantie.

TABEL 2-2 RESPONS ENQUETE

HOOGHEEMRAADSCAP	CONTACTPERSOON	ANTWOORDFAX	DRAAIBOEK	BELANGSTELLING	INTERVIEW
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	dhr. Rood	0	0	1	1
Hoogheemraadschap van Delfland	dhr. Verboven	1	0	0	1
Hoogheemraadschap van Rinland	dhr. Vlug	1	0	1	1
Hoogheemraadschap van West - Brabant	dhr. Polak	1	0	1	0
WATERSCHAPPEN	CONTACTPERSOON	ANTWOORDFAX	DRAAIBOEK	BELANGSTELLING	INTERVIEW
Waterschap AGV - DWR	dhr. Vendrink / Dhr. Leijen (DWR)	1	0	1	0
Waterschap De Brielse Dijkkring	dhr. Dekker	1	1	1	0
Waterschap Goeree-Overflakkee	dhr. Schellevis	0	1	0	0
Waterschap Groot-Salland	dhr. Rozendaal	1	0	1	1
Waterschap Hunze & Aa's	dhr. Gardien	1	1	1	1
Waterschap Noorderzijlvest	dhr. de Graaf	1	1	1	1
Waterschap Vallei & Eem	dhr. Neijenhuis	1	0	1	1
Waterschap Veluwe	dhr. Van den Boomgaard	0	0	0	0
Waterschap Zeeuwse Eilanden	dhr. Musters	1	1	1	1
Waterschap Zeeuws-Vlaanderen	dhr. Sponselee	1	1	1	1
Waterschap Zuiderzeeland	dhr. Kaihatu	1	0	1	0
Wetterskip Fryslân	dhr. Langenberg	1	1	1	1
RIJKSWATERSTAAT	CONTACTPERSOON	ANTWOORDFAX	DRAAIBOEK	BELANGSTELLING	INTERVIEW
Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied	dhr. Regeling	1	0	1	1
Rijkswaterstaat directie Zuid - Holland	dhr. Van Schaik	0	0	0	0
Rijkswaterstaat directie Zeeland	dhr. Vereeke	1	1	0	1
Rijkswaterstaat directie Noord - Holland	dhr. Nieuwenhuizen	0	0	0	0
Rijkswaterstaat directie Noord - Nederland	dhr. Prakken	0	0	0	0
PROVINCIES	CONTACTPERSOON	ANTWOORDFAX	DRAAIBOEK	BELANGSTELLING	INTERVIEW
Provincie Flevoland	dhr. Nieuwjaar	1	1	0	0
Provincie Fryslân	dhr. Beswerda	0	0	0	0
Provincie Gelderland	dhr. Veraa	0	0	0	0
Provincie Groningen	dhr. Klaassens	1	0	1	1
Provincie Noord - Holland	dhr. Mak	1	0	1	1
Provincie Overijssel	mevr. Hoogendoorn	1	1	0	0
Provincie Zeeland	mevr. Korman	1	1	1	1
Provincie Zuid - Holland	dhr. Vessies	0	0	0	0
Provincie Noord - Brabant	dhr. Slotboom	1	1	0	0
Provincie Utrecht	dhr. Hazenoot	0	0	0	0
TOTAAL		21	12	17	15
		1 = JA	1 = JA	1 = JA	1 = JA
		0 = NEE	0 = NEE	0 = NEE	0 = NEE

2.2 BELANGSTELLING GDH ZEE & MEER

De belangstelling voor een instrument als GDH Zee & Meer verschilt per groep van instanties.

WATERSCHAPPEN

Bij de waterschappen leeft grote belangstelling voor het GDH Zee & Meer. Van de 14 ontvangen reacties waren er 12 positief. De waterschappen die geen belangstelling hebben voor een GDH Zee & Meer zijn:

- het Hoogheemraadschap van Delfland, omdat die zelf al de beschikking hebben over een dergelijk hulpmiddel (het zgn. Calamiteitenmeldingssysteem in het pakket 'Ultimus'); (zie tekstkader)
- Het Waterschap Veluwe, omdat de lengte van de waterkering langs meren te kort wordt geacht om de toepassing van een GDH te rechtvaardigen.

De overige twaalf waterschappen hebben dus belangstelling voor een GDH Zee & Meer. Belangstelling voor het GDH kan betekenen dat een organisatie op de hoogte gehouden wil worden van ontwikkelingen of dat men actief bij wil dragen aan de ontwikkeling van een GDH Zee & Meer.

De redenen die worden genoemd zijn:

- nuttig voor het stroomlijnen van informatie;
- snellere onderlinge communicatie;
- betere evaluatie;
- gestructureerd handelen.

CALAMITEITENMELDINGENSYSTEEM BIJ HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND

Door telefonisch contact met Sandra Junier van HH Delfland is informatie ingewonnen over het calamiteitenmeldingensysteem. Dit meldingensysteem is gemaakt in het programma Ultimus dat bedoeld is voor beheer van "work-flow". Taken gaan in zo'n workflow van bakje naar bakje. HH Delfland gebruikt Ultimus alleen voor de invoerkant: het invoeren van een melding. Ultimus zet die data in een Oracle database en die database wordt daarna via een webapplicatie benaderd voor analyse en het bijhouden van de uitgezette en uitgevoerde acties.

Het systeem is in eerste instantie bedoeld voor externe meldingen (bijv. van burgers), maar ook meldingen van eigen medewerkers worden tijdens een calamiteit in het systeem verwerkt. De meldingen worden in het systeem gebracht en vervolgens wordt per melding precies bijgehouden wat ermee gebeurd is. Eventuele acties die aan een melding gekoppeld worden, worden opgeslagen in dit systeem. Op het moment zelf of achteraf kan snel inzicht verkregen worden in de meldingen d.m.v. automatisch sorteren en selecteren. Op dit moment is HH Delfland bezig om deze applicatie uit te breiden richting een meer GIS-geïntegreerde omgeving. Idee erachter is om meldingen te projecteren op een kaart zodat grafisch duidelijk wordt waar veel meldingen vandaan komen.

Het calamiteitenmeldingensysteem werkt dus anders dan het Geautomatiseerd Draaiboek Hoogwater. In het systeem worden geen voorgedefinieerde acties vanuit het waterschap aangestuurd die door actoren worden uitgevoerd. Het systeem houdt alleen acties bij die worden ingezet naar aanleiding van meldingen van buiten tijdens een calamiteit.

Rijkswaterstaat Directie Noord – Nederland heeft geen belangstelling voor het GDH Zee & Meer. Deze directie is alleen nog voor enkele waddeneilanden daadwerkelijk waterkeringbeheerder en heeft in het geval van hoogwater nauwelijks meer een taak. Voor het ontwikkelen van een GDH Zee & Meer is dan ook geen belangstelling. Deze reactie komt overeen met de reactie van Rijkswaterstaat Directie Zeeland. De lengte waarover de Directie Zeeland waterkeringbeheerder is, is zeer beperkt. Het draaiboek voor de stormvloedkering in de Oosterschelde is volledig geautomatiseerd.

Het lijkt erop dat belangstelling voor een GDH Zee & Meer afhangt van de rol van regionale directies bij hoogwater. Daarnaast speelt de huidige financiële situatie bij Rijkswaterstaat een rol. Rijkswaterstaat is op dit moment huiverig om tijd of geld te investeren in de ontwikkeling van een instrument waarvan het nut voor Rijkswaterstaat niet volledig vaststaat. Overigens ligt het dagelijks beheer van de waterkeringen, waarvan Rijkswaterstaat beheerder is, bij de Dienstkringen en niet bij de regionale directies. De dienstkringen zijn dus ook nauwer betrokken bij het uitvoeren van het praktische gedeelte van het crisismanagement. Het kan nuttig zijn om de dienstkringen bij dit onderzoek te betrekken.

PROVINCIES

De mening van de provincies over het nut van een GDH Zee & Meer is verdeeld.

De volgende provincies hebben geen belangstelling:

- Provincie Overijssel, omdat reeds een HIS aanwezig is;
- Provincie Noord – Brabant, omdat in deze provincie geen grote meren aanwezig zijn;
- Provincie Flevoland, omdat het GDH meer een instrument is voor de waterkering-beheerders en niet voor provincies.

De volgende provincies hebben wel belangstelling:

- Provincie Groningen, omdat het GDH een goede aanvulling kan zijn op het HIS;
- Provincie Zeeland, omdat dit zeer nuttig kan zijn om informatie goed over te dragen;
- Provincie Noord – Holland, omdat goed aangesloten kan worden bij de ontwikkeling van een HIS voor de kust

Samenvattend kan gesteld worden dat er een draagvlak voor een GDH Zee&Meren lijkt te zijn en dat dit draagvlak zich vooral bevindt bij de waterschappen en de provincies. Vanuit de provincies komt een duidelijk signaal om het GDH te ontwikkelen in nauwe samenwerking met een HIS voor de kust.

2.3 BEREIDHEID MEE TE WERKEN AAN ONTWIKKELING

De bereidheid om actief deel te nemen aan de ontwikkeling van een GDH is aanwezig, maar niet overweldigend. De meeste partijen willen meedoen aan een interview of deelnemen aan een workshop. Het opzetten van een begeleidingscommissie zal lastiger zijn. In aanvulling op de Zeeuwse waterschappen zijn slechts twee mensen, te weten dhr. Mak van de provincie Noord – Holland en dhr. Gardien van waterschap Hunze en Aa's (na september) bereid deel te nemen aan een begeleidingscommissie.

Op het eerste gezicht zal de begeleidingscommissie dus vooral bestaan uit mensen van de Zeeuwse waterschappen, die reeds toe hebben gezegd 10 dagen in de ontwikkeling van het GDH te zullen steken en mensen van de provincie Noord - Holland. Voor een breed gedragen instrument zal de bijdrage van ander overheden en waterschappen essentieel zijn.

Het kan handig zijn om voor Zeeland en Noord – Holland zowel Rijkswaterstaat, als de waterschappen en de provincie in de begeleidingscommissie op te nemen. In dat geval is de calamiteitenorganisatie bij hoogwater van deze twee provincies geheel afgedekt en wordt een breed draagvlak gecreëerd. Het creëren van draagvlak zal overigens ook tijdens de interviews cruciaal zijn. Bij de workshop is de vraag opnieuw aan de orde geweest of er de bereidheid is om mee te werken aan de verdere ontwikkeling van GDH Zee en Meer (zie hoofdstuk 5).

2.4 MEEDOEN AAN EEN SUBSIDIE AANVRAAG?

Een eventuele aanvraag voor een Interreg-subsidie is voor veel geënquêteerden nog te ver weg; het niet is duidelijk wat zo'n aanvraag precies inhoudt en hoeveel tijd ermee gemoeid is om een subsidie aanvraag te doen. De belangstelling hiervoor is dus in eerste instantie beperkt, maar dat hangt samen met de voortgang van de ontwikkeling van een GDH Zee & Meer. De volgende organisaties hebben belangstelling:

- Waterschap Zeeuwse Eilanden
- Waterschap Zeeuws Vlaanderen
- Provincie Groningen
- Provincie Noord – Holland

In de workshop is de subsidieaanvraag opnieuw aan de orde geweest (zie hoofdstuk 5).

3

DRAAIBOEKANALYSE

3.1 INLEIDING

Om een beeld te krijgen van het functioneren van een overheid bij een (dreigende) calamiteit op het gebied van hoogwater op zee of op een meer, zijn de draaiboeken bestudeerd van de overheden die hun draaiboek hoogwater ter beschikking hebben gesteld. Deze draaiboeken zijn volgens een vaste opzet geanalyseerd en samengevat:

- algemene beschrijving draaiboek;
- tabel met analysepunten voor het GDH (triggerparameter voor fase-overgang, type acties, gehanteerde fasering, actoren, communicatiemiddelen, evaluatie en communicatie tussen provincie en waterkeringbeheerder;

De samenvattingen zijn opgenomen in bijlage 2 van dit rapport.

Bovengenoemde opzet is ook gehanteerd voor de analyse van de provinciale draaiboeken. De provincie is geen waterkeringbeheerder en zal dus andere acties uitvoeren in het geval van een calamiteit. Ook deze acties zouden geautomatiseerd kunnen worden in een soort GDH, maar dan toegespitst op de provincies. Dit onderzoek gaat echter in de eerste plaats over een GDH voor Zee en Meer voor de waterkeringbeheerder. De betrokkenheid van de provincies bij dit onderzoek is vooral van belang vanuit hun relatie en communicatie met de waterkeringbeheerder.

Het is van belang aan te geven dat de enquête en de vraag naar het leveren van de draaiboeken volgens de waterkeringbeheerders op een ongelukkig moment komt. De waterkeringbeheerders zijn verplicht om per 1 september 2004 de beschikking te hebben over een calamiteitenplan. Deze verplichting wordt op dit moment door veel waterkeringbeheerders aangegrepen om hun draaiboeken te actualiseren en te moderniseren. Daarnaast bevindt een aantal waterschappen zich in een (aanstaande) fusie, hetgeen voor de draaiboeken betekent dat deze samengevoegd of opnieuw geschreven moeten worden. Het aantal ontvangen draaiboeken is dus beperkt.

Overigens zijn in het kader van de interviews nog aanvullende draaiboeken ontvangen en bestudeerd; daarvoor wordt verwezen naar Hoofdstuk 4.

3.2 WATERSCHAPPEN

De draaiboeken van de volgende waterschappen zijn geanalyseerd:

- Brielse Dijkkring
- Goeree Overflakkee
- Zeeuws Vlaanderen
- Zeeuwse Eilanden
- Noorderzijlvest
- Fryslân

Zie ook Hoofdstuk 4, waarin onder meer interviews met Hoogheemraadschap Rijnland en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier worden behandeld.

PLAATS VAN HET DRAAIBOEK IN CALAMITEITENZORGSYSTEEM

Het draaiboek hoogwater is bij de waterschappen ingebed in het calamiteitenplan van het waterschap. Het calamiteitenplan beschrijft het functioneren van het waterschap tijdens een calamiteit. Dit plan:

- legt de taken en de verantwoordelijkheden van het waterschap vast;
- geeft een overzicht van de wijze waarop melding en alarmering plaats vindt;
- biedt inzicht in de samenstelling van de bij een calamiteit betrokken teams;
- geeft de communicatie met de verschillende overheden weer;
- geeft vaak een overzicht van het wettelijk kader.

Onder het calamiteitenplan hangt het draaiboek hoogwater dat in detail ingaat een calamiteit veroorzaakt door buitendijks hoogwater of het falen van een aan buitenwater gelegen waterkering. Het draaiboek beschrijft op welke wijze de dijkbewaking bij het waterschap wordt uitgevoerd. De daadwerkelijke bestrijding van een calamiteit wordt beschreven in een calamiteitenbestrijdingsplan. De diepgang van de calamiteitenbestrijdingsplannen varieert sterk. In alle plannen wordt in ieder geval beschreven waar het benodigde materiaal en materieel opgeslagen is en hoe / waar extra hulp in kan worden geroepen. Bij één waterschap wordt voor ieder mogelijk faalmechanisme uitgewerkt op welke wijze de waterkering moet worden hersteld!

ANALYSE DRAAIBOEKEN HOOGWATER

De organisatie van de waterschappen bij een dreigende calamiteit is redelijk uniform over alle waterschappen en hangt af van de fase waarin een calamiteit zich bevindt. Afhankelijk van de ernst van de calamiteit wordt de crisisorganisatie van een waterschap verder uitgebouwd (opschaling). De fasering van een calamiteit en daarmee de ontwikkeling van de organisatie van een waterschap vindt in de meeste gevallen plaats aan de hand van een waterstandsvoorspelling van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (SVSD).

Daarnaast kan een andere fase worden ingesteld aan de hand:

- een meting met MSW;
- een bericht dat de stormvloedkering in de Nieuwe Waterweg of de Oosterschelde wordt gesloten.

Onderstaande tabel (Tabel 3-1) geeft een voorbeeld van de wijze waarop een waterschap zich organiseert ten tijde van een calamiteit op het gebied van hoogwater. Natuurlijk zijn er per waterschap verschillen ten opzichte van de bovenstaande tabel. Zo kunnen er bijvoorbeeld meer of minder fasen zijn. Als het draaiboek alleen de organisatie van de dijkbewaking beschrijft dan wordt de rampfase vaak niet genoemd in het draaiboek. In een dergelijk geval kan er een discrepantie zijn tussen de fasering volgens het calamiteitenplan en het draaiboek dijkbewaking.

TABEL 3-1 ALGEMENE OPZET WATERSCHAP BIJ EEN CALAMITEIT OP HET GEBIED VAN HOOGWATER

Fase	Parameter fase overgang	Omschrijving	Organisatie
0		Normale toestand	
1	Waarschuwingsspeil	Beperkte dijkbewaking	Operationeel team actief, Beleidsteam ingelicht
2	Alarmpeil	Uitgebreide dijkbewaking	Operationeel team en Beleidsteam actief.
3		Dreigende ramp	Idem als in vorige fase, daarnaast bestrijdingsteams actief.
4		Ramp	Rampenwet treedt in werking coördinatie rampenbestrijding verschuift naar burgemeester commissaris van de Koningin

Voor wat betreft de fase-overgang is het mogelijk dat de overgang van fase 2 naar 3 ook door een waterstand wordt ingegeven. Dit is niet bij alle waterschappen het geval. De termen waarschuwingsspeil en alarmpeil worden ook niet door ieder waterschap gehanteerd. In het algemeen kan worden gesteld dat de organisatie gefaseerd is aan de hand van een waterstandsvoorspelling of een gemeten waterstand. Uitzonderingen zijn:

- Bij waterschap de Zeeuwse eilanden kan op basis van de te verwachten waterstand, windrichting en golfhoogte worden besloten om voor bepaalde dijkvakken een afzonderlijke fase in te stellen;
- Bij Waterschap de Zeeuwse eilanden wordt een aparte fase ingesteld na het falen van de stormvloedkering Oosterschelde.

De acties zijn per fase gedefinieerd. De uit te voeren handelingen zijn dus niet direct, maar wel indirect gestuurd door de voorspelde of gemeten waterstand. Alleen bij waterschap Goeree Overflakkee is een handeling gevonden die afhangt van het al dan niet afsluiten van een bepaald kunstwerk.

Een nadere analyse van de inhoud van de draaiboeken hoogwater staat weergegeven in onderstaande tabel (Tabel 3-2).

TABEL 3-2 GLOBALE ANALYSE DRAAIBOEKEN WATERSCHAPPEN

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling. In sommige gevallen een waterstandsmeting, een inschatting van de golven en de staat van een kunstwerk.
Type acties	<p>In algemene zin verschuiven de acties van alarmering, volgen van waterstanden en opstarten in een beginfase, naar het instellen van beperkte dijkbewaking (alleen het inrichten van een centrale post en afsluiten sommige kunstwerken) tot het instellen van uitgebreide dijkbewaking (afsluiten alle kunstwerken, dijkposten en patrouilles). Bij een dreigende ramp of ramp wordt externe hulp ingeroepen, herstelmaatregelen bedacht en uitgevoerd. Bij de afbouw van een (dreigende) calamiteit wordt in sommige gevallen inspectie uitgevoerd en een schaderapport opgesteld.</p> <p>De volgende acties worden in de draaiboeken genoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> opstarten MFPS weersverwachtingen volgen informerende eigen organisatie en externen inrichten centrale post / dijkposten instellen verkeersregeling testen communicatiemiddelen schrijven situatierapporten afsluiten sluisen, duikers, leidingen en coupures afsluiten kunstwerken secundaire keringen uitvoeren inspecties mobiliseren mensen en materieel bedenken bestrijdingsmaatregelen uitvoeren noodmaatregelen bijhouden logboek schaderapportage

Fasering	<p>Er is geen uniforme faseverdeling bij de waterschappen. De meeste waterschappen hanteren een:</p> <p>Fase 0: normale situatie Fase 1: dreigende overschrijding waarschuwingspeil Fase 2: dreigende overschrijding alarmpeil.</p> <p>Hierna varieert het aantal fasen. Het is mogelijk dat:</p> <p>geen extra fase wordt onderscheiden; één extra fase wordt onderscheiden (bijvoorbeeld overschrijding alarmpeil+ of fase 0,1,2 in combinatie met falen van een kunstwerk); twee extra fasen onderscheiden worden (overschrijding alarmpeil+ en rampfase); drie extra fasen onderscheiden worden (kans op schade, daadwerkelijke overstroming / dijkdoorbraak en afbouw). Bijna alle waterschappen karakteriseren de fasen direct aan de hand van een waterstand. Daarmee ontstaat onduidelijkheid over de naamgeving in vergelijking met het calamiteitenplan, waarin een algemene fasering wordt gehanteerd op basis van de aard van het incident / calamiteit en de organisatie van het waterschap. Het komt echter zelden voor dat de fasering in het calamiteitenplan en draaiboek niet overeenkomen.</p>
Actoren	<p>In de draaiboeken is de taakverdeling in tijden van hoogwater vaak niet per persoon uitgesplitst. De actoren zijn dan in algemene zin:</p> <p>Teamleden van het beleidscoördinatieteam Teamleden van het operationele team medewerkers op de dijkposten</p> <p>Meer specifiek hebben de volgende functionarissen een rol in de kerntaken van het waterschap in het geval van een calamiteit veroorzaakt door hoogwater op zee en/of meer (de naamgeving wisselt per waterschap):</p> <p>sectorhoofd waterkeringen afdelingshoofd waterkeringen medewerker die meetgegevens verzamelt, situatie analyseert waterkieringdeskundige communicatiemedewerker rayonleider of hoofd dijkwacht assistent rayonleider ordonnans dijkwacht</p> <p>Daarnaast kunnen externen worden ingeschakeld om kunstwerken af te sluiten of assistentie te verlenen bij herstel werkzaamheden.</p>
Communicatiemiddelen	<p>De communicatiemiddelen die worden gebruikt, verschillen per waterschap. De volgende middelen worden gebruikt: Noodnet, telefoon, semafoon, portofoon, fax, e-mail en via een ordonnans.</p>
Evaluatie	<p>De mate waarin in de draaiboeken aandacht wordt besteed aan evaluatie verschilt sterk. Het belang van een goede evaluatie komt bij de meeste calamiteitenplannen wel naar voren. Bij veel waterschappen valt evalueren op zich zelf buiten het kader van het draaiboek hoogwater / dijkbewaking. Er worden wel acties vermeld die essentieel zijn om achteraf te kunnen evalueren:</p> <p>na hoogwater dijkinspectie en schaderapportage uitvoeren; bijhouden van een logboek; opstellen situatierapporten; opstellen verslag dijkbewaking</p> <p>In het calamiteitenplan van waterschap de Brielse Dijkkring wordt meer uitgebreid ingegaan op de evaluatie na een calamiteit:</p> <p>nabesprekingen gespecialiseerde hulp bij traumatische ervaringen integraal overleg met alle betrokken partijen opstellen leer- en verbeterpunten</p>
Communicatie met de provincie	<p>Dit aspect is in de meeste draaiboeken geen speciaal onderwerp. Communicatie met burgers, andere overheden en instanties, staat als actiepunt in de draaiboeken vermeld bij het operationeel team (in een lage fase) of bij het beleidsteam (in een hoge fase).</p> <p>Indien de situatie zich zo ontwikkelt dat de rampenwet in werking treedt, dan vindt onderlinge afstemming plaats via een regionaal, provinciaal of nationaal coördinatiecentrum.</p> <p>Uit de draaiboeken blijkt dat het informeren van de provincie vaak niet meer inhoudt dan het inlichten van de piketambtenaar van de provincie.</p>

3.3 RIJKSWATERSTAAT

Van de regionale directies was ten tijde van de beginfase van de Voorstudie slechts één calamiteitenplan beschikbaar. Uit telefonisch contact met de regionale directies is gebleken dat de belangstelling voor GDH op dit moment beperkt is, omdat:

- Rijkswaterstaat slechts over beperkte lengte waterkering beheerder is;
- Belangrijke waterkerende kunstwerken zoals de stormvloedkering in de Oosterschelde en de Nieuwe Waterweg apart functioneren en losgekoppeld zijn van de calamiteitenorganisatie van de regionale directie;
- Het echte beheer van de waterkeringen bij de dienstkringen ligt en niet bij de regionale directies;
- De regionale directies, in tegenstelling tot het verleden, nauwelijks een rol spelen bij een calamiteit veroorzaakt door hoogwater op zee of meer.

Zie ook Hoofdstuk 4, waarin onder meer het interview met Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied wordt behandeld.

CALAMITEITENPLAN RIJKSWATERSTAAT DIRECTIE ZEELAND

Het calamiteitenplan van Rijkswaterstaat Directie Zeeland bestaat uit een aantal tabellen en schema's die het functioneren van Rijkswaterstaat Directie Zeeland in het geval van een calamiteit op verschillend gebied (dus niet alleen hoogwater) beschrijven. De schema's geven inzicht in:

- melding en alarmering
- opschaling
- relatie tussen calamiteitenorganisatie RWS en Binnenlandse zaken
- taken van de betrokken teams
- aandachtspunten voor verschillende scenario's waaruit een calamiteit kan ontstaan

Het scenario hoogwater / overstroming is zeer beperkt uitgewerkt (een halve pagina) en beschrijft in algemene zin een aantal mogelijke oorzaken en gevolgen van een overstroming. Daarnaast wordt de alarmering weergegeven en worden plannen / procedures genoemd zijn die van belang zijn voor dit scenario. Wat er in die plannen / procedures staat is niet duidelijk.

Een nadere analyse van de inhoud van de draaiboeken hoogwater staat weergegeven in onderstaande tabel (Tabel 3-3).

TABEL 3-3 GLOBALE ANALYSE DRAAIBOEK DIRECTIE ZEELAND

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Er is geen concrete parameter die de faseovergang aangeeft. Het bepalen van de fase van een incident, calamiteit of ramp is dus niet kwantitatief aan te geven, maar wordt kwalitatief ingeschat.
Type acties	Het type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt en van het team waarvan een medewerker deel uit maakt. Acties die in het plan genoemd worden zijn: informereren van interne en externe betrokkenen; het opstellen van situatierapporten; tijdbewaking; advies uitbrengen omtrent de voortgang en bestrijding van een calamiteit; bijhouden logboek en coördineren bestrijdingsacties.
Fasering	De fasering is gebaseerd op de fasering zoals deze ook in provinciale en gemeentelijke rampenplannen wordt aangehouden: GRIP 0: Routinematige bestrijding incident GRIP 1: Behoeft aan gestructureerde gecoördineerde bestrijding vanuit meerdere disciplines. GRIP 2: Bestrijding incident overstijgt capaciteit dienstkring GRIP 3/4/5: Gebeurtenis dreigt openbare orde te bedreigen. Voor hoogwater wordt dus geen speciale fasering aangehouden!
Actoren	In het calamiteitenplan is de samenstelling van de teams gedetailleerd aangegeven. In het beleidsteam en het calamiteitenteam bevindt zich een: procesbewaker (coördinator crisismanagement) beleidsadviseur (uitzetten besluiten, inwinnen informatie) logger (bijhouden ingaande en uitgaande berichtgeving, opzetten situatierapporten) De taken die uitgevoerd moeten worden zijn per team weergegeven, maar worden niet per functionaris uitgewerkt en gedetailleerd.
Communicatie-middelen	Telefoon, fax en e-mail
Evaluatie	Hierover is niets vermeld in het plan.
Communicatie met de provincie	Communicatie met de provincie is geen speciaal aandachtspunt in het calamiteitenplan.

3.4 PROVINCIES

De draaiboeken van de volgende provincies zijn geanalyseerd:

- Flevoland
- Noord - Brabant
- Overijssel
- Zeeland

Zie ook Hoofdstuk 4, waarin onder meer het interview met Provincie Noord-Holland wordt behandeld.

Het doel van de draaiboeken hoogwater van de provincies verschilt. Sommige provincies regelen met het draaiboek alleen hun eigen calamiteitenorganisatie, terwijl andere draaiboeken tot doel hebben om de aanpak van een ramp op een gecoördineerde integrale wijze tot stand te brengen.

De opzet van de draaiboeken komt in grote lijn overeen met de draaiboeken van de waterschappen. Er is sprake van een fasering die wordt bepaald door een waterstandsvoorspelling van de SVSD. Afhankelijk van de fase (ernst van de verwachte situatie) wordt de organisatie meer of minder opgeschaald.

Kenmerkend voor de organisatie is dat in een beginfase alleen een kernstaf actief is die in latere fasen uitgebreid wordt tot een provinciale rampenstaf en eventueel tot een PCC/ NCC.

De acties die worden uitgezet zijn verschillend t.o.v. de waterschappen. De waterschappen richtten zich op het instellen van dijkbewaking en uitvoeren van noodmaatregelen, terwijl de provincies zich voornamelijk bezig houden met bureau-acties.

De belangrijkste onderzochte aspecten van de draaiboeken worden in Tabel 3-4 toegelicht.

TABEL 3-4 GLOBALE ANALYSE DRAAIBOEKEN PROVINCIES

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling van de SVSD of van de waarschuwingdienst dijken IJsselmeer en Markermeer.
Type acties	<p>De mate waarin de acties van de provincies zijn geconcretiseerd varieert sterk. De uit te voeren acties hangen samen met de fase van de calamiteit.</p> <p>In de beginfase van de calamiteitenorganisatie van de provincie houdt de provincie zich bezig met voorbereidende activiteiten: het verzamelen van informatie; het bijhouden van een journaal; overleg met waterschappen en berichtgeving media voorbereiden, CdK inlichten;</p> <p>In een vervolgfase worden deze activiteiten uitgebreid met: voorbereiden overleg water, communicatie en CdK (kernstaf); RCC bijeenkomsten bijwonen; gereed maken noodpost; inventarisatie beschikbaarheid medewerkers.</p> <p>In een latere fase worden deze activiteiten uitgebreid met: bezetting noodpost, kernstaf bijeen roepen, instellen PCC.</p> <p>Dreigt de situatie op een ramp uit te lopen dan worden de volgende activiteiten uitgevoerd: uitbreiden kernstaf tot provinciale rampenstaf; adviseren rampenstaf; informerende GS, logboek en administratie bijhouden, controleren, instandhouden en bedienen van communicatiemiddelen, coördineren inzet bijstandsverlening, informatievoorziening richting burgers en RCC, voorbereiden en uitwerken beslissingen / adviezen door CvdK of minister van Binnenlandse zaken. afstemming met NCC.</p>
Fasering	<p>De fasering van de draaiboeken van de provincies is over het algemeen goed afgestemd met de fasering die de waterschappen hanteren. Zoals bij de analyse van de draaiboeken van de waterschappen al bleek, loopt de gehanteerde fasering zeer uiteen.</p> <p>Het waarschuwingspeil en alarmpeil geven bij alle provincies een faseovergang aan.</p> <p>Vervolgens worden vaak nog 1 à 2 fasen gehanteerd, te weten een fase van een dreigende ramp en een fase van een daadwerkelijke ramp.</p>
Actoren	<p>De actoren zijn niet bij alle draaiboeken duidelijk aangegeven. Soms wordt volstaan met een opsomming van de samenstelling van de teams en de algemene taken. De volgende actoren hebben een rol (naamgeving verschilt per provincie):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Voorafgaande aan de melding: alleen piketambtenaar actief. 2) Kernstaf: medewerker bureau Waterschappen (water / waterkeringen afhankelijk van de naamgeving) medewerker afdeling communicatie hoofd openbare orde en veiligheid griffier 3) In een latere fase wordt deze kernstaf uitgebreid met allerlei functionarissen in verschillende teams. Deze uitbreiding verschilt per provincie:

	hoofd uitvoerend team (P&O medewerker) administratief medewerker medewerker verbindingen medewerker openbare orde en veiligheid medewerker afdeling water jurist
Communicatie-middelen	Noodnet, openbare telefoon, semafoon, telex, politietelex en fax
Evaluatie	Alleen in het draaiboek van de provincie Noord – Brabant is het houden van (bestuurlijke) evaluatie een actiepoint in de afbouwfase. Deze evaluatie dient snel te gebeuren en voorzien te zijn van heldere conclusies en concrete afspraken. De overige provincies geven wel het belang aan van een logboek en situatierapporten.
Communicatie met de waterschappen	Dit aspect is geen bijzonder aandachtspunt in de draaiboeken: Communicatie en inwinnen gegevens is een algemeen aandachtspunt In latere fasen vindt uitwisseling van informatie plaats via het RCC of PCC.

ROL GDH VOOR PROVINCIE

Uit de analyse van de draaiboeken van de provincies wordt niet geheel duidelijk aan wat voor informatie de provincie behoefte heeft in tijden van hoogwater. De opzet van de organisatie is alleen afhankelijk van de fase waarin een calamiteit zich bevindt. Deze fasering is gebaseerd op voorspelling van de SDSV of de waarschuwingdienst voor IJsselmeer en Markermeer. Deze voorspellingen worden direct aan de provincie geleverd.

Echter vanuit de rol van toezichhoudend orgaan en coördinerend gezag, is er veel meer informatie benodigd om de situatie in te kunnen schatten. Deze informatie is voor een belangrijk deel afkomstig van de waterschappen. Hoe dit in zijn werk gaat en wat voor informatie dit betreft, bepaalt voor een belangrijk gedeelte de wensen van de provincie bij het ontwikkelen van een GDH. Uit een analyse van de draaiboeken worden deze wensen niet duidelijk. Hierover zullen interviews dus uitsluitend moeten geven.

3.5 VERGELIJKING MET RIVIEREN

Op basis van de analyse van de draaiboeken van de waterkeringbeheerders van aan zee en meer gelegen waterkeringen en de kennis opgedaan bij het ontwikkelen van het GDH rivieren is het mogelijk om een vergelijking te maken tussen de draaiboeken hoogwater voor de grote rivieren en de draaiboeken voor zee & meer. Deze vergelijking is in tabelvorm weergegeven in onderstaande tabel volgens dezelfde opzet als waarmee de draaiboeken zijn geanalyseerd.

TABEL 3-5 VERSCHILLEN IN DRAAIBOEKEN TUSSEN RIVIEREN EN ZEE & MEER

Analysepunt	Zee en meer	Rivieren
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstand zoals geleverd door RWS (SVSD / MSW), op beperkt aantal meetpunten (per schap 1 of 2) Eigen metingen waterschap op beperkt aantal punten Bij één waterschap kwalitatief ook golfinformatie Falen stormvloedkering in Oosterschelde Sluiten stormvloedkering	Formeel: alleen waterstand (metingen + voorspellingen). Gegevens van Rijkswaterstaat (MSW) en eigen lokale metingen (TMX) Lokale waterstand + Lobith / Borgharen Gedefinieerd per vak (orde tientallen km), dus niet persé hele gebied tegelijk In de praktijk worden ook de hydrologische situatie en overige weersomstandigheden kwalitatief meegewogen bij de beslissing tot een fase-overgang.
Type acties	Vergelijkbaar met rivierengebied, alleen veel meer acties omdat secundaire keringen ook standzeker moeten worden gemaakt. Bij één waterschap procedures voor 'gebeurtenissen'.	'algemene' organisatorische acties (paraat maken van de interne organisatie, informeren van derden) concrete uitvoeringsacties op de primaire waterkering (sluiten coupures, pompen); vooral voor deze laatste is GDH nuttig niet echt een procedure voor 'gebeurtenissen'
Fasering	Niet uniform, maar wel allemaal gebaseerd op Waarschuwingsspeil en Alarmeringsspeil (cf. Wet op de waterkering), vervolgens nog 1,2 of 3 hogere fasen. Ook aparte fase "ramp" In sommige gevallen ook een "dalende" fase. Draaiboek veel minder gebruikt	Niet erg uniform 3 of 4 fasen Laagste fasen jaarlijks, dus draaiboek wordt regelmatig gebruikt Hoogste waterstandsafhankelijke fase op MHW / Toetspeil Daarboven Fase "Ramp" Ook "dalende" fasen voor acties ná hoogwater
Actoren	Vergelijkbare organisatie en taakverdeling; Bij een waterschap lijkt er een extra organisatielaag aanwezig te zijn (de rayons) Hoogwatersituatie duurt korter, dus minder behoefte aan back-up / dienstroosters Meer derden als actor	Beleidssteam voor beslissingen Operationeel team in centrale post stuurt alles aan Draaiboek bevat roosters of format daarvoor Dijkposten voor lokale inspectie en acties Incidenteel rol voor derden (beheerders van kunstwerken, soms dijkleger, overige derden worden geïnformeerd)
Communicatie-middelen	Vergelijkbaar met rivierengebied.	Draaiboek gebaseerd op telefoon, fax, noodnet. In de praktijk inmiddels ook e-mail en sms (GDH is daarop afgestemd).
Evaluatie	Vergelijkbaar met rivierengebied.	Procedures voor vastlegging van de gang van zaken (logging) Evaluatie is verplicht, en wordt heel belangrijk gevonden

3.6 EERSTE INSCHATTING AANPASSINGEN T.O.V. GDH RIVIEREN

Uit de vergelijking tussen de draaiboeken voor rivieren en zee en meer kan een eerste inschatting worden gemaakt van de benodigde aanpassingen aan het bestaande GDH. Vanzelfsprekend zal uit de interviews en de workshop een definitiever beeld volgen.

VERKRIJGEN GEGEVENS T.B.V. FASE-OVERGANG

- 1) GDH moet zowel waarschuwingen van de SVSD als metingen van het MFPS kunnen inlezen.
- 2) Een melding van sluiting van de stormvloedkering moet ook een fase-overgang kunnen initiëren.
- 3) De mogelijkheid moet worden ingebouwd om op basis van het falen van een kunstwerk een fase-overgang te realiseren.

Deze verschillen kunnen in het bestaande GDH overigens worden opgelost door handmatige invoer. Een eventueel gewenste GDH-aanpassing zou dus zijn om deze handelingen te automatiseren.

TYPE ACTIES

- 4) In uitzonderlijke gevallen moet een actie niet persé gestuurd zijn door een fase, maar ook door het al dan niet gesloten zijn van een bepaald kunstwerk.
- 5) Het GDH zal meer acties moeten kunnen initiëren door de grote hoeveelheid kunstwerken die er gesloten moeten worden. Ook in de secundaire keringen zullen kunstwerken gesloten moeten worden.

In het bestaande GDH zijn deze functionaliteiten ook mogelijk, maar ze hebben niet de nadruk en zijn daardoor wellicht minder intuïtief bruikbaar.

ACTOREN

- 6) Aangezien het draaiboek minder vaak wordt gebruikt en kunstwerken in secundaire keringen pas in een late fase worden gesloten, lijkt het erop dat er relatief veel derden zijn betrokken bij het uitvoeren van acties. Wellicht vraagt dit op sommige punten een andere insteek van GDH.
- 7) De mogelijkheid moet worden ingebouwd om rayonposten toe te voegen. Het lijkt erop dat er soms een extra laag aanwezig is in de organisatie t.o.v. de rivierwaterkeringbeheerders. Wederom geldt dat dit inpasbaar is in het bestaande GDH, maar dat de gebruikersvriendelijkheid van deze functionaliteit voor zee- en meergebruikers wellicht beter moet zijn omdat er meer vraag naar is.

Op het eerste gezicht lijkt het aantal aanpassingen dat moet worden doorgevoerd beperkt. Voor de meeste verschillen geldt bovendien, dat ze via 'kunstgrepen' ook met het bestaande GDH uitvoerbaar zijn. Natuurlijk zal deze lijst aan de hand van de interviews en de workshop worden uitgebreid. In hoofdstuk 4 en 5 wordt hierop teruggekomen.

4

INTERVIEWS

4.1 INLEIDING

Op basis van de enquête en de draaiboekanalyse zijn interviews gehouden met de waterkeringbeheerders van verschillende waterschappen, directies en provincies. De geïnterviewde partijen en personen, en de datum van het interview zijn samengevat in de onderstaande tabel. De verslagen van deze interviews zijn opgenomen in Bijlage 3 van dit rapport.

TABEL 4-1

INTERVIEWS GDH ZEE & MEER

Partij	Personen	Datum
Hoogheemraadschap Rijnland	P. van den Berg en W. Vlug	30 maart
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	P. van der Heide en K. Rood	15 april
Waterschap Zeeuws Vlaanderen	A. Sponselee en G. Staessens	17 mei
Waterschap Zeeuwse Eilanden	D. Musters en H. van der Sande	29 april
Waterschap Brielse Dijkkring	R. Dekker en A. de Klerk	17 mei
Wetterskip Fryslan	M. Bos en J. Langenberg	7 april
Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied	E. Regelink en W. Boxsem	15 april
Rijkswaterstaat Directie Noord-Holland	T. Mak	30 maart
Provincie Zeeland	S. Korman en D. Willemse	27 mei

Tijdens de interviews zijn de volgende onderwerpen aan de orde komen:

- korte demonstratie GDH Rivieren
- organisatiestructuur tijdens hoogwater
- informatiebehoefte
- ervaringen met het bestaande papieren draaiboek
- functionele eisen en wensen

Ter voorbereiding op de interviews is een memo rondgestuurd met daarin een korte uitleg bij de bovenstaande onderwerpen. Deze memo is telkens toegespitst op de specifieke situatie van de te interviewen waterkeringbeheerder. De resultaten uit de interviews zijn in dit hoofdstuk samengevat.

4.2 DEMONSTRATIE GDH

Elk interview is gestart met een korte demonstratie van het GDH. Daarvoor is het testdraaiboek van het (voormalige) waterschap de Maaskant gebruikt. Vervolgens heeft een aantal basisfunctionaliteiten de revue gepasseerd:

- beheermodus en de operationele modus
- automatisch en handmatig inlezen van waterstandsgegevens
- advies omtrent faseovergang
- statusoverzicht met akties
- logboek
- situatierapport

De reacties over het GDH zijn positief. Als voordelen van GDH worden genoemd het systematische overzicht van de uitstaande acties en het loggen van de acties voor evaluaties. Daarnaast wordt door Waterschap Brielse Dijkkring als positief punt genoemd de keuze om als gebruiker zelf de faseovergang te initiëren in plaats van een zelfgenomen beslissing door het GDH. Als verbeterpunten worden genoemd dat het GDH zich nog moet bewijzen in de praktijk en dat de interface van het GDH op een aantal punten gebruiksvriendelijker gemaakt kan worden. Dit laatste aspect wordt bij de eisen en wensen verder uitgediept (zie paragraaf 4.6).

4.3 ORGANISATIESTRUCTUUR TIJDENS HOOGWATER

Zoals uit de draaiboekanalyse al bleek, zijn de hoogwaterorganisaties bij waterschappen sterk vergelijkbaar met die van de waterschappen langs de rivieren (zie ook Tabel 3-1). De hoogwaterorganisatie is ingedeeld in verschillende fasen. Hoewel de naamgeving verschilt, is er veelal sprake van een Operationeel Team en een Beleidsteam (of Beleidscoördinatie-team). Soms worden deze teams nog aangevuld met een Actiecentrum / Dijkposten / Meldposten. Voor iedere fase is bekend of, en zo ja hoe het desbetreffende team is ingeschakeld (niet ingeschakeld/alleen informeren/actief).

De faseovergangen bij de waterschappen langs zee en meer worden bepaald door één of enkele waterstandsmeetpunten (bijv. Hoek van Holland, of Vlissingen). Bij (gemeten of voorspelde) overschrijding van een bepaald peil op een dergelijk meetpunt treedt een volgende fase in werking voor het gehele beheersgebied. Dit is een belangrijke tegenstelling met de waterschappen langs de rivieren. Daar zijn de faseovergangen meestal gekoppeld aan dijkbewakingsvakken, en ieder dijkbewakingsvak heeft eigen waterstandsmeetpunten. Zo kan het voorkomen dat dijkbewakingsvakken in verschillende fasen zitten. Dit verschil heeft te maken met de fysische achtergrond van het hoogwater. Op de rivieren is een hoogwater relatief traag en in de orde van tien dagen, terwijl hoogwater langs kust veelal 1 – 2 dagen aanhoudt. Uit de gesprekken blijkt overigens dat het aantal fasen niet uniform is voor de waterschappen langs zee en meer. Het varieert – de normale situatie niet meegerekend - van drie (bijv. Ws Zeeuws Vlaanderen) tot vijf fasen (bijv. HH Rijnland).

De organisatiestructuur van de provincie bij extreem water is vergelijkbaar met de organisatie van veel andere provincies in het geval van een calamiteit. De rampencoördinatie valt formeel onder de bevoegdheid van het kabinet van de CdK. De calamiteitenbestrijding wordt in werking gezet op basis van een inschatting van de ambtenaren uit de betreffende afdeling, in dit geval Water. Naarmate de ernst van de situatie toeneemt wordt een kernstaf geformeerd bestaande uit een communicatiemedewerker, een medewerker van de afdeling waaronder de calamiteit valt en een medewerker van het kabinet (piket-ambtenaar of kabinetschef). Neemt de ernst van de situatie nog meer toe dan wordt een provinciale rampenstaf opgezet bestaande uit beleidsteam, uitvoerend team en voorlichting. De verhouding tussen beleidsteam en operationeel team bij de provincie is vergelijkbaar met de verhouding tussen beleidsteam en operationeel team bij de waterschappen. Het operationeel team vormt zich een beeld van de situatie en geeft een advies waarover het beleidsteam een beslissing moet nemen.

De fasering van de hoogwaterorganisatie bij de provincie is niet op basis van één meetbare parameter aan te geven. Tot een faseovergang wordt besloten op basis van een combinatie

van informatie uit diverse bronnen. De fasering komt dus niet precies overeen met de fasering van de waterschappen, waarbij de fasering meer strikt aan één meetbare parameter wordt verbonden. De operationele activiteiten van de provincie bij een calamiteit bestaan o.a. uit:

- Actief inwinnen van informatie
- Inschatten risico's
- Contacten regionale hulpdiensten
- Het (eventueel) geven van aanwijzingen

Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er een duidelijk verschil bestaat tussen de hoogwaterorganisaties bij de waterschappen en de provincies. De hoogwaterorganisatie bij de provincies is veel minder in detail gedefinieerd. Dit verschil heeft te maken met de verschillende rol die deze partijen vervullen tijdens hoogwater. Het waterschap is verantwoordelijk voor de waterkering tot het moment van een eventuele ramp (bijv. doorbraak). Bij een ramp gaat de verantwoordelijkheid in eerste instantie over naar de gemeente. Op dat moment wordt een regionaal coördinatie centrum (RCC) opgestart met de burgemeester als voorzitter. Wanneer een ramp de gemeentegrenzen overstijgt, zal de provincie nadrukkelijker in beeld komen en wordt een provinciaal coördinatie centrum ingericht (PCC). Vanuit de rol van toezichthouder kan de provincie de waterschappen en - in geval van een ramp - het RCC wel aanwijzingen geven.

4.4 GEBRUIKERS

Bij de interviews komt naar voren dat de waterschappen zich als actieve gebruiker zien van een GDH. Binnen de hoogwaterorganisatie van het waterschap kunnen twee actieve gebruikers onderscheiden worden voor een GDH. Enerzijds kan het GDH ingezet worden bij het Operationeel Team op een centraal punt tijdens een calamiteit voor het overzicht van alle akties. Daarnaast zou het GDH decentraal gebruikt kunnen worden in Aktiecentra of Dijkposten.

De provincies daarentegen zien zichzelf niet direct als actieve gebruiker van het huidige GDH. Wel zien zij de voordelen van gebruik van GDH bij de waterschappen voor stroomlijning van akties. Daarnaast kan het GDH behulpzaam zijn voor de informatievoorziening richting de provincies. Ook Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied ziet zichzelf niet direct als gebruiker van GDH, hoewel zij wel waterkeringbeheerder is. Dit komt omdat RDIJ alleen beheerder is van het IJsselmeer en Markermeer en de verbindende waterkeringen (bijv. Afsluitdijk, Houtribdijk), maar niet van de waterkeringen rond het aangrenzende land (diverse waterschappen). Een eventuele calamiteit in de verbindende waterkeringen tijdens hoogwater (bijv. doorbraak van de Afsluitdijk) heeft niet direct zulke ernstige gevolgen als bij een polderdijk.

4.5 ERVARINGEN MET PAPIEREN DRAAIBOEK

Uit de ervaringen blijkt dat een aantal keer per jaar de eerste fase van het draaiboek wordt bereikt ('Fase Paraatheid, Fase 1'). De volgende fase is in de afgelopen tien jaar slechts een keer bereikt (Alarmfase, Fase 2). Deze frequenties geven duidelijk aan dat een draaiboek relatief weinig wordt gebruikt. Zeker de hogere fasen worden zeer zelden bereikt. Verschillende waterschappen geven dan ook aan dat het GDH zeer eenvoudig toegankelijk moet

zijn in gebruik vanwege deze lage gebruiksfrequentie. De user interface van GDH moet in één oogopslag duidelijk zijn in een dergelijke unieke situatie.

Bij de waterschappen wordt regelmatig (bijv. 1x per jaar) geoefend met de draaiboeken voor hoogwater. Uit deze oefeningen komen verschillende zaken naar voren die verbeterd zouden kunnen worden. In sommige gevallen zou een GDH hierin een rol kunnen spelen. Voorbeelden zijn: veel tijd nodig om situatierapporten te maken, knelpunten in de personele bezetting, afschaling vergeten.

4.6 EISEN EN WENSEN GDH ZEE EN MEER

Algemeen gesproken geven de waterschappen aan dat de huidige opzet van het GDH voldoet voor hun beheerspraktijk. Tijdens de interviews zijn wel een aantal aanvullende eisen en wensen naar voren gebracht voor gebruik van GDH. Deze wensen en eisen zijn gegroepeerd rond een aantal thema's:

- Informatieverwerking
- Coördinatie
- Informeren van externen

De specifieke eisen en wensen rondom deze thema's worden hieronder toegelicht.

INFORMATIEVERWERKING

Uit de discussies blijkt dat koppeling met MFPS/TMX noodzakelijk is voor gebruik van GDH bij de meeste waterschappen van zee en meer. Waterschap Zeeuwse Eilanden heeft daarentegen een sterke voorkeur voor handmatige invoer omdat zij hoge kosten voorzien voor de koppeling met deze meetsystemen. Automatisch via MFPS/TMX of handmatig invoeren zijn op dit moment in GDH mogelijk. De optie handmatig is ingebouwd vanuit het oogpunt van robuustheid (bijv. uitval van meetnet).

Handmatige opschaling op basis van de waterstanden – zoals nu al het geval is – heeft de voorkeur van alle waterschappen. De waterschappen geven aan dat altijd de mogelijkheid moet bestaan om niet op te schalen, terwijl een bepaald peil wel overschreden wordt. Deze beslissing kan genomen worden omdat soms duidelijk is dat een bepaald peil maar net overschreden wordt en vervolgens de waterstand weer zal dalen.

Bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier bestaat de behoefte naar een koppeling tussen GDH en het legger- en beheersregister in GIS. Deze koppeling wordt nuttig geacht om tijdens calamiteitensituaties snel inzicht te hebben in de opbouw en bijzonderheden van de waterkering. Wetterskip Fryslân geeft aan dat een GIS-laag met wegen handig zou kunnen zijn voor een verkeersregeling bij hoogwater. Op dit moment is een koppeling met GIS-informatiesysteem nog niet mogelijk. Wel wordt in het kader van NOAH-FLIWAS nagedacht over een meer GIS-geïntegreerde omgeving.

Tenslotte wordt voor gebruik van GDH door Waterschap Zeeuwse Eilanden als eis gesteld dat de in- en uitvoer van gegevens goed (dus: automatisch en niet handmatig) en flexibel (dus: gemakkelijk aan te passen aan nieuwe systemen, bijv. via internet, satelliet) geregeld moeten zijn. Essentieel daarbij is de mogelijkheid tot automatische invoer en het bijhouden van persoonsgegevens.

COÖRDINATIE

Meerdere waterschappen geven aan dat de huidige opzet van het GDH voldoet, mits er sprake kan zijn van centrale en decentrale gebruiksrechten (Waterschap Zeeuwse Eilanden, HH Rijnland, HH Hollands Noorderkwartier). Naast de van te voren gedefinieerde acties is er vanuit Waterschap Zeeuwse Eilanden ook behoefte aan een prikbord-functie waarop allerlei losstaande acties gemeld kunnen worden in de operationele fase. Waterschap Brielse Dijkkring vindt dat de user interface van de client eenvoudig (zonder training) door een telefoniste te gebruiken moet zijn voor het bijhouden van acties. Op dit moment lijkt het GDH nog te ingewikkeld daarvoor. Tenslotte brengt Rijnland de wens naar voren om de omschrijving van een bepaalde aktie uit te breiden (bijvoorbeeld als pop-up).

INFORMEREN VAN EXTERNEN

Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat de waterschappen geen inkijsfunctie willen voor derden (bijv. provincies). In alle gevallen benadrukken de waterschappen dat de informatie uit het GDH altijd sterk gefilterd moet worden voordat deze informatie aan derden ter beschikking wordt gesteld. Aanvullend vindt HH Rijnland het wenselijk om de situatierapporten uit te breiden met een kopje “uitgevoerde externe voorlichting”, omdat het voor het BT steeds meer van belang wordt om te weten welke informatie aan de media beschikbaar is gesteld. Waterschap Brielse Dijkkring wil graag dat de situatie-rapporten alleen de informatie op hoofdlijnen weergeven.

Provincie Noord-Holland geeft aan dat het wenselijk zou zijn als de situatierapporten in GDH kunnen worden uitgebreid met een inschatting van de bedreigingen en consequenties. Daarnaast zou de provincie graag inzicht hebben wanneer bij het waterschap een faseovergang plaats vindt en wat dit betekent voor de calamiteitenbestrijding.

5

WORKSHOP

5.1 INLEIDING

Ter afsluiting van deze Voorstudie is op 16 juni een workshop gehouden in Utrecht met deelnemers uit verschillende waterschappen, regionale directies van Rijkswaterstaat en pro-vincies. Op deze workshop zijn de resultaten van de draaiboekanalyse en de interviews gepresenteerd. Ook is ingegaan op het verband tussen GDH en HIS. Daarnaast hebben de deelnemers kennis gemaakt met GDH en hieruit zijn nog een aantal aanvullende eisen en wensen naar voren gekomen. Ten slotte is ingegaan op de mogelijkheden voor de aanvraag van een Interreg subsidie voor de ontwikkeling van een GDH Zee en Meer. De resultaten van de workshop worden in dit hoofdstuk per onderdeel samengevat. Het uitgebreide verslag van deze workshop is opgenomen in Bijlage 4.

5.2 RESULTATEN DRAAIBOEKANALYSE EN INTERVIEWS

De resultaten van deze Voorstudie zijn voorgelegd aan de deelnemers. De enquête heeft uit-gewezen dat met name de waterschappen interesse hebben voor GDH (zie ook hoofdstuk 2). De draaiboekanalyse heeft opgeleverd dat de draaiboeken onderling een vergelijkbare opzet laten zien (zie ook hoofdstuk 3). Wel zijn er verschillen in de faseringen, en de triggerparameters. Uit de interviews in het kader van GDH Zee en Meer is gebleken dat de functionaliteiten van het huidige GDH als waardevol en bruikbaar gezien worden voor de waterkeringbeheerders langs de zee en langs het IJsselmeer. Wel zijn er een aantal specifieke wensen en eisen rondom het gebruik van GDH voor Zee en Meer (zie ook hoofdstuk 4).

Uit de reacties van de deelnemers blijkt dat zij het in grote mate eens zijn met de resultaten van de draaiboekanalyse en van de interviewronde. Wel merkt Waterschap Zeeuwse Eilanden op dat een koppeling tussen TMX/MFPS en GDH mogelijk zeer kostbaar is. Andere waterschappen betwijfelen dit. Tevens geeft Royal Haskoning aan dat deze koppeling al ontwikkeld is, en dat bovendien elke gebruiker zelf kan beslissen of hij er gebruik van wil maken. Waterstanden kunnen zowel automatisch (via TMX/MFPS) als handmatig in GDH gebracht worden.

5.3 RELATIE GDH - HIS

Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde heeft een toelichting gegeven op het Hoogwater Informatie Systeem HIS, een systeem waarvan de functionaliteit en gebruikers aansluiten op en deels overlappen met GDH, en waarvoor ook sprake is van een specifieke ontwikkeling voor gebruikers langs zee en meren. Het HIS bestaat uit twee delen: een operationeel deel en een beleidsdeel. Binnen het operationele deel zijn er twee belangrijke functionaliteiten in het HIS: monitoring voor het signaleren van kritieke dijkvakken en een logboek waarin acties bijgehouden kunnen worden. Het beleidsdeel van HIS omvat een overstromingsmodule, een schade-slachtoffer module en een evacuatiemodule.

Op dit moment is er sprake van een redesign van HIS-operationeel. Het redesign heeft tot doel om HIS-operationeel gebruikersvriendelijker te maken en er gewenste functionaliteiten aan toe te voegen. Op dit moment wordt het functioneel ontwerp gemaakt. Het functioneel ontwerp wordt afgestemd met GDH/NOAH zodat dubbelwerk voorkomen wordt. Het redesign is tot dusver vooral gericht op het rivierengebied, maar het is de bedoeling om ook een HIS voor zee en meer te ontwikkelen. In april 2003 heeft een workshop plaatsgevonden met de belanghebbende provincies voor een HIS voor kust en meer. Vanwege bezuinigingen heeft dit project stilgelegen, maar er vindt nu een herstart plaats. Ook voor dit onderdeel geldt dat er op dit moment afstemming plaatsvindt tussen het HIS en het GDH. Het onderdeel "Meren" wordt meegenomen in het redesign van HIS-operationeel. Voor het kustdeel wordt een apart project gestart.

5.4 MOGELIJKHEDEN INTERREG-SUBSIDIE GDH ZEE EN MEER

Ludolph Wentholt (STOWA) legt uit welke mogelijkheden er zijn voor een Interreg subsidie om het GDH geschikt te maken voor waterschappen langs zee en meer. Verdere ontwikkeling van GDH past het beste in het Interreg 3c-programma. Gedacht kan worden aan een beperkte doorontwikkeling om de aanvullende wensen van de zee- en meer-gebruikers in GDH te verwerken, maar de nadruk zal liggen op implementatie. In september is er de mogelijkheid om een subsidieaanvraag in te dienen. STOWA verwacht dat een eventueel project vervolgens in de loop van 2005 kan worden gestart.

Het voordeel van een Interreg subsidie voor de waterschappen is duidelijk: zij kunnen 50% subsidie krijgen op hun gemaakte uren en op aangeschafte apparatuur, en daarnaast verbetert zo'n project de samenwerking en geeft gelegenheid om kennis van andere overheden op te doen. STOWA zal n.a.v. de resultaten van de Voorstudie beslissen hoe verder wordt gegaan, en vervolgens contact zoeken met de mogelijke partners.

In september zal STOWA de mogelijkheden en belangstelling peilen voor een Interreg subsidie. Het indienen van een dergelijke subsidieaanvraag is in november.

5.5 REAKTIES GDH EN VOORUITBLIK

De aanwezige gebruikers maken aan de hand van een casus actief kennis met de mogelijkheden van het bestaande GDH, versie 2.1. De casus betreft een bestaand geautomatiseerd draaiboek. Na de kennismaking met GDH worden de reacties over het gebruik van het GDH en de wenselijkheid van nieuwe functionaliteiten gepeild.

De gebruikers zijn positief over het overzicht met de status van de acties en het logboek voor de evaluatie van hoogwaters. Verder wordt als positief ervaren dat GDH adviezen geeft over faseovergangen, en niet zelf deze faseovergangen initieert. De gebruikers geven aan dat er niet direct sprake is van ontbrekende functionaliteiten in het huidige GDH. De huidige functionaliteiten in GDH zijn voldoende uitgebreid en generiek om het toe te passen voor de waterschappen langs de zee en rond het IJsselmeer. Wel zijn er een aantal wensen t.a.v. de gebruiksvriendelijkheid en de opzet van bepaalde wensen t.a.v. deelfunctionaliteiten. Deze zijn hieronder opgesomd:

- a) **Gebruiksvriendelijkheid:** Door de deelnemers wordt naar voren gebracht dat het wennen is om met GDH om te gaan vanwege de grote hoeveelheid schermen en menu's. De menustructuur zal meer ingericht moeten worden op de gebruiker en moet intuïtief te gebruiken zijn. Opties ter verbetering van de gebruiksvriendelijkheid zijn "gebruikersprofielen" en een meer grafisch geïntegreerde interface. RH merkt op dat in het kader van NOAH-FLIWAS gesproken wordt over een aantal verbeteringen t.a.v. de gebruiksvriendelijkheid.
- b) **Fasering centraal i.p.v per dijkvak:** Vanuit de gebruikers wordt naar voren gebracht dat voor "zee en meer" de fasering centraal moet staan in het GDH en niet zozeer het dijkbewakingsvak zoals nu het geval is. In het kader van NOAH-FLIWAS wordt overigens al wel de mogelijkheid geboden om in het actie-overzicht meerdere dijkbewakingsvakken tegelijk te zien.
- c) **Beheer status acties:** De gebruikers geven aan dat de mogelijkheid om acties te sorteren op de verschillende kolommen (actor, tijd, etc.) wenselijk is. Deze wens is reeds geuit in het kader van NOAH-FLIWAS en wordt uitgewerkt.
- d) **Situatierapport:** Het situatierapport moet alleen informatie verstrekken die werkelijk van belang is (bijv. meldingen van acties die *niet* uitgevoerd worden en niet alle acties). Een situatierapport met de ernst van de situatie lijkt zodanig situatieafhankelijk dat dit toegevoegd moet worden door de gebruiker.

Samenvattend kan worden gesteld dat het huidige GDH voor Rivieren ook toegepast kan worden voor de hoogwaterdraaiboeken langs de zee en het IJsselmeer. Dit blijkt uit de beperkte verschillen tussen het GDH rivieren (en de papieren draaiboeken van de rivierwaterschappen) en hun eigen papieren draaiboek. Een belangrijk verschil is het aantal waterstandsmmeetpunten dat gebruikt wordt. Voor de draaiboeken bij de waterschappen langs zee en meer is dat meestal een of enkele punten, terwijl bij de waterschappen langs de rivieren veel meer waterstandspunten gebruikt worden. Dit verschil leidt niet tot een wezenlijk andere opzet voor GDH Zee&Meer.

Tenslotte wordt aan de gebruikers de vraag gesteld of zij interesse hebben om deel te nemen aan een gebruikersgroep voor de verdere ontwikkeling van GDH en of zij mee willen doen aan een Interreg-subsidieaanvraag:

TABEL 5-1 OVERZICHT INTERESSE GEBRUIKERSGROEP EN INTERREG-SUBSIDIEAANVRAAG

Partij	Gebruikersgroep	Interreg-subsidie
Wetterskip Fryslân	Ja	Ja
Waterschap Zuiderzeeland	Ja	Ja
Waterschap Zeeuwse Eilanden	Waarschijnlijk wel	Nee
Waterschap Zeeuws-Vlaanderen	Waarschijnlijk wel	Nee
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Nog niet duidelijk	Nog niet duidelijk
Rijkswaterstaat Directie Zuid-Holland	Nee, op de hoogte blijven	Nee
Provincie Overijssel	Nee, HIS is leidend voor Overijssel	Nee

6

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1 CONCLUSIES

In deze studie is nagegaan of er belangstelling is voor een Geautomatiseerd Draaiboek Hoogwater (GDH) dat specifiek gericht is op waterkeringbeheerders langs zee en meren, en zo ja, welke aanpassingen nodig zijn ten opzichte van het bestaande GDH dat ontwikkeld is voor rivierwaterkeringbeheerders. Voor het beantwoorden van die vraag is veel contact gezocht met de beoogde gebruikers (waterschappen, provincies, regionale directies) via een enquête, een interviewronde en een workshop. Daarnaast zijn de hoogwaterdraaiboeken geanalyseerd.

Op basis van deze studie concluderen wij het volgende:

- Belangstelling voor GDH: De waterschappen langs de zee en het IJsselmeer (m.u.v. Waterschap Veluwe en Hoogheemraadschap Delfland) hebben grote belangstelling voor het gebruik van GDH in hun eigen hoogwaterorganisatie. De provincies en de regionale directies van Rijkswaterstaat daarentegen hebben weinig tot geen belangstelling voor een GDH voor eigen gebruik vanwege hun beperkte beheersrol van waterkeringen tijdens hoogwater. Wel ziet de provincie duidelijk meerwaarde in het GDH bij de waterschappen in verband met een goede informatievoorziening richting de provincie tijdens hoogwater.
- Bruikbaarheid huidige GDH: Het huidige GDH is in principe direct bruikbaar voor de waterschappen langs zee en meer. Uit de analyse van de draaiboeken en de interviews komt naar voren dat het huidige GDH in grote lijnen aansluit bij de draaiboeken. Er zijn geen principiële verschillen die grote aanpassingen vereisen om het huidige GDH geschikt te maken voor zee en meer.
- Aanpassingen: Op detailniveau is ten aanzien van de praktijk en werkwijze tijdens hoogwater een aantal verschillen gesignaleerd tussen zee en meer enerzijds en rivieren anderzijds. Het gaat daarbij om het aantal waterstandspunten (veelal één of enkele meetpunten i.p.v. meerdere meetpunten), het aantal faseringen per beheersgebied (één fasering voor het gehele gebied i.p.v. per dijkbewakingsvak) en de noodzaak om op meerdere lokaties het GDH te gebruiken (centraal en decentraal i.p.v. alleen centraal).
- Verbeteringen: In de interviews en de workshop is een aantal voorstellen gedaan voor verbetering van het huidige GDH. Het gaat daarbij om zaken die niet specifiek gelden voor alleen zee en meer, maar die nuttig zijn voor alle gebruikers van het GDH. Voorbeelden hiervan zijn: een meer GIS-geïntegreerde interface en een betere menustructuur vanuit het oogpunt van gebruiksvriendelijkheid, koppeling met GIS-systeem voor legger en beheersregister, de inbreng van dienstroosters, verbetering van de situatierapporten, automatische invoer van (adres-)gegevens, etc. Een deel van deze verbeteringen wordt overigens al voorzien in het lopende NOAH-project.
- Gebruikersgroep en Interreg-subsidie: Verschillende partijen hebben aangegeven in de enquête en/of de workshop dat zij willen deelnemen aan een gebruikersgroep GDH Zee en Meer. Het gaat daarbij om Waterschap Hunze en Aa's, Wetterskip Fryslân, Waterschap Zuiderzeeland, Provincie Noord-Holland en (waarschijnlijk) Waterschap Zeeuwse

Eilanden en Waterschap Zeeuws-Vlaanderen. Tevens is gebleken in deze studie dat Wetterskip Fryslân, Waterschap Zuiderzeeland en de provincies Groningen en Noord – Holland graag willen meedenken over een Interreg-subsidieaanvraag voor GDH Zee en Meer.

Samenvattend concluderen we dat er voldoende belangstelling bestaat voor de ontwikkeling van het GDH voor de waterschappen langs zee en meer.

6.2 AANBEVELINGEN

Het is naar onze mening niet nodig en zelfs ongewenst om een aparte GDH-versie te ontwikkelen voor zee en meer. Daarvoor zijn de verschillen tussen het huidige GDH en het gewenste GDH voor zee en meer te klein. Wij bevelen daarom aan om te streven naar een situatie waarin er één GDH is (of FLIWAS), dat wordt gebruikt voor de primaire waterkeringen langs de rivieren én langs zee en meer.

Wel is het wenselijk een aantal aanpassingen en verbeteringen door te voeren om breed draagvlak te creëren onder de waterschappen. Hierbij wordt het volgende aangetekend: het bestaande GDH is ontwikkeld in een aantal slagen, waarbij steeds aanvullende wensen zijn verwerkt die de gebruikers (rivierwaterkeringbeheerders) uitten op basis van tests. Op dit moment wordt in project NOAH nogmaals zo'n verbeteringslag verricht. Het ligt voor de hand om nóg verdere uitbreiding van de functionaliteit van GDH / FLIWAS bij voorkeur te baseren op ervaringen bij daadwerkelijk gebruik, in oefeningen of bij hoogwater. Wij bevelen een dergelijke werkwijze ook aan voor GDH Zee en Meer. Gedacht kan worden aan een (Interreg-)project, gericht op zee- en meergebruikers, waarin wordt gestart met implementatie van de versie van GDH / FLIWAS die op dat moment beschikbaar is. Vervolgens wordt een periode gereserveerd om ervaringen op te doen, bij voorkeur ook door een oefening. Tenslotte kan binnen het project een beperkte doorontwikkeling van het systeem worden uitgevoerd, op basis van de daadwerkelijke gebruikerservaringen. Het betrekken van geïnteresseerde waterschappen langs zee en meer is ons inziens essentieel bij de verdere ontwikkeling van een GDH voor zee en meer.

Verskillende betrokken partijen hebben aangegeven dat GDH bruikbaar zou kunnen zijn voor andere gebruikers en voor andere omstandigheden dan tot dusver beschouwd:

- Aanbevolen wordt om te onderzoeken of er belangstelling is bij gemeentes langs primaire waterkeringen, als hulpmiddel bij het uitvoeren van de operationele acties waarvoor gemeentes verantwoordelijk zijn. Concreet zijn hiervoor de gemeentes in Zeeland en de gemeente Dordrecht genoemd.
- Aanbevolen wordt om te onderzoeken of er belangstelling is om een GDH te ontwikkelen voor niet-hoogwatergerelateerde calamiteiten. Dit sluit aan bij de ontwikkeling van integrale calamiteitszorgsystemen.

BIJLAGE 1

BENADERDE OVERHEDEN VOOR ENQUETE EN WORKSKHOPS

Partijen	Reactie enquête?	Deelname workshop?
<i>Waterschappen</i>		
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Ja	Ja
Hoogheemraadschap van Delfland	Ja	Nee
Hoogheemraadschap van Rijnland	Ja	Nee
Hoogheemraadschap van West - Brabant	Ja	Ja
Waterschap AGV - DWR	Ja	Nee
Waterschap De Brielse Dijkkring	Ja	Nee
Waterschap Goeree-Overflakkee	Nee	Nee
Waterschap Groot-Salland	Ja	Nee
Waterschap Hunze & Aa's	Ja	Nee
Waterschap Noorderzijlvest	Ja	Nee
Waterschap Vallei & Eem	Ja	Nee
Waterschap Veluwe	Nee	Nee
Waterschap Zeeuwse Eilanden	Ja	Ja
Waterschap Zeeuws-Vlaanderen	Ja	Ja
Waterschap Zuiderzeeland	Ja	Ja
Wetterskip Fryslân	Ja	Ja
<i>Rijkswaterstaat</i>		
Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied	Ja	Nee
Rijkswaterstaat directie Zuid – Holland	Nee	Ja
Rijkswaterstaat directie Zeeland	Ja	Nee
Rijkswaterstaat directie Noord – Holland	Nee	Nee
Rijkswaterstaat directie Noord – Nederland	Ja	Nee
<i>Provincies</i>		
Provincie Flevoland	Ja	Nee
Provincie Fryslân	Nee	Nee
Provincie Gelderland	Nee	Nee
Provincie Groningen	Ja	Nee
Provincie Noord – Holland	Ja	Nee
Provincie Overijssel	Ja	Ja
Provincie Zeeland	Ja	Nee
Provincie Zuid – Holland	Nee	Nee
Provincie Noord – Brabant	Ja	Nee
Provincie Utrecht	Nee	Nee

BIJLAGE 2

DRAAIBOEKANALYSES

- Waterschap Brielse Dijkkring
- Wetterskip Fryslân
- Waterschap Goeree - Overflakkee
- Waterschap Noorderzijlvest
- Waterschap Zeeuwse Eilanden
- Waterschap Zeeuws Vlaanderen
- Rijkswaterstaat Directie Zeeland
- Provincie Flevoland
- Provincie Noord-Brabant
- Provincie Overijssel
- Provincie Zeeland

DRAAIBOEKANALYSE WATERSCHAP DE BRIELSE DIJKRING

Het Waterschap de Brielse Dijkkring heeft drie plannen geleverd die voor de calamiteitenbestrijding van belang zijn:

- Het calamiteitenplan
- Het bestrijdingsplan (dreigende) doorbraak waterkering
- Opstarten

Alle drie de plannen worden kort besproken:

CALAMITEITENPLAN

Het calamiteitenplan bevat de algemene structuur voor het optreden bij alle soorten calamiteiten. ‘Het calamiteitenplan is het frame van de ladenkast’. Dit calamiteiten plan is zeer gestructureerd van opzet en gaat verder dan de meeste andere geanalyseerde draaiboeken. In het plan worden bijvoorbeeld in algemene zin de uitgangspunten van crisismanagement besproken zoals flexibiliteit boven starheid, voortbouwen op de dagelijkse praktijk, basisingrediënten voor crisismanagement (vakinhoudelijke kennis, voorlichting en communicatie en procesbewaking), scheiding beleid en uitvoering, netwerkmanagement en informatiemanagement. Vervolgens wordt de calamiteitenorganisatie in detail uitgewerkt (samenstelling en taken) voor alle betrokken groepen (dus bijvoorbeeld ook voor een vaak wat vergeten team als het ondersteuningsteam facilitaire zaken).

De fasering van een calamiteit is als volgt:

- Coördinatiefase 1: bestrijding van een ernstig incident (actiecentrum actief, OT geïnformeerd)
- Coördinatiefase 2: bestrijding van een dreigende calamiteit; (OT actief, BT geïnformeerd)
- Coördinatiefase 3: bestrijding van een calamiteit (BT actief)

Tot slot wordt de afstemming met de andere bij de calamiteitenbestrijding betrokken instanties besproken (netwerkmanagement) en wordt aangegeven hoe integrale calamiteitszorg plaats vindt bij het waterschap. Het plan vormt een kapstok waaronder de bestrijdingsplannen hangen, dit is geen wezenlijk verschil met andere waterschappen, alleen wordt het verband met de verschillende plannen vaak vermeld, waardoor de structuur tussen de verschillende documenten helder is.

HET BESTRIJDINGSPLAN (DREIGENDE) DIJKDOORBRAAK

Het bestrijdingsplan is het richtinggevende document bij de bestrijding van calamiteiten op het gebied van waterkeringen. Het document kan niet los worden gezien van een aantal supplementen: werkwijzenbeschrijvingen, personeelsoverzicht, netwerkoverzicht, telefoonnummers, opstarten en het crisisvoorlichtingsplan. Het bestrijdingsplan is dus geen draaiboek in de zin van een lijst met activiteiten die uitgevoerd moeten worden om een calamiteit te bestrijden.

De taken van de individuele medewerkers en de taken die op de centrale post moeten worden uitgevoerd, zijn dus niet in detail uitgewerkt, hiervoor wordt verwezen naar het supplement 'werkwijze'. Voor de secties, district en dijkpost worden wel specifieke aanwijzingen gegeven.

Deze aanwijzingen bestaan uit een overzicht van kunstwerken die per district moeten worden afgesloten, waar de noodmaterialen gevonden kunnen worden en welke peil-schalen afgelezen moeten worden.

Dijkbewaking wordt ingesteld op basis van:

- een waarschuwing van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (SVSD)
- een bericht van het computersysteem van de Stormvloedkering in de Nieuwe Waterweg
- een melding van een calamiteit aan de waterkering

Afhankelijk van de soort melding wordt voor een bepaalde sectie van het waterschap dijk-bewaking ingesteld.

Per mogelijk faalmechanisme van de waterkering wordt in een hoofdstuk beschreven welke handelingen kunnen worden verricht om falen te voorkomen en welke handelingen moeten verricht om een probleem te herstellen of de situatie te stabiliseren. Hierbij wordt o.a. verwezen naar een BOS calamiteitenbestrijdingsplan. Verder wordt in de bijlage aangegeven hoe zandzakken gevuld moeten worden, op welke wijze zandzakken en geotextielen moeten worden geplaatst en welke dijkvakken niet voldoen aan de 'Leidraad Toetsen op Veiligheid'. Ook wordt voor een aantal dijkvakken aangegeven welke noodmaatregelen getroffen moeten worden. Deze noodmaatregelen zijn gekoppeld aan een waterstand; deze waterstand is overigens niet gelijk aan de waterstanden die een fase overgang voor de calamiteitenorganisatie aangeven.

OPSTARTEN

Het supplement opstarten geeft aan op welke wijze de alarmering en opschaling plaatsvindt.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling of waterstandsmeting. Sommige acties (peilschaal aflezen) zijn afhankelijk van het al dan niet gesloten zijn van een kunstwerk.
Type acties	Opstarten MFPS, informeren overige betrokkenen, mobiliseren mensen en materieel, testen communicatiemiddelen, afsluiten sluisen en leidingen, uitvoeren noodmaatregelen en bijhouden logboek. Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.
Fasering	Coördinatiefase 1: bestrijding van een ernstig incident (actiecentrum actief, OT geïnformeerd) Coördinatiefase 2: bestrijding van een dreigende calamiteit; (OT actief, BT geïnformeerd) Coördinatiefase 3: bestrijding van een calamiteit (BT actief) De fasering van het draaiboek komt overeen met die van het calamiteitenplan.
Actoren	In het calamiteitenplan is de samenstelling van de teams gedetailleerd aangegeven. In het bestrijdingsplan is niet per functie aangegeven welke handelingen verricht moeten worden in de zin van actor in het draaiboek. Dit staat waarschijnlijk in het document 'werkwijze'. Dit is niet toegezonden.
Communicatiemiddelen	Telefoon
Evaluatie	In het calamiteitenplan staat evaluatie als belangrijk onderdeel van het crisismanagement vermeld. De evaluatie moet geïnitieerd worden door het beleidsteam en kan bestaan uit: nabesprekingen gespecialiseerde hulp bij traumatische ervaringen integraal overleg met alle betrokken partijen opstellen leer- en verbeterpunten
Communicatie met de provincie	Netwerkmanagement is een apart hoofdstuk in het calamiteitenplan. Voor het BT staat als taak om contact te houden met de crisisstaf van de burgemeester of het regionaal coördinatiecentrum. Voor het OT staat als taak om op tactisch niveau contact te houden met de overige bestrijdende organisaties. Communicatie met de provincie is geen speciaal aandachtspunt in het calamiteitenplan.

DRAAIBOEKANALYSE WETTERSKIP FRYSLÂN

CALAMITEITENPLAN

Het calamiteitenplan is niet geanalyseerd.

DRAAIBOEK DIJKBEWAKING (DEEL A WADDENZEKERING AFSLUITDIJK LAUWERSOOG)

Het draaiboek wordt in werking gesteld door het hoofd Zeedefensie op basis van een melding van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (afgekort tot SVSD). De SVSD geeft melding aan de hand van twee peilen: het waarschuwingsspeil en het alarmeringsspeil voor het station Harlingen. In eerste instantie is de fasering van de calamiteitenorganisatie verbonden met deze twee peilen. De volgende fasen worden onderscheiden;

- Fase 0: De verwachte waterstand is hoger dan het waarschuwingsspeil (NAP +2,7 m). In deze fase is het operationeel team (OT) actief. De dijkposten zijn bemand, maar er worden nog geen patrouilles uitgevoerd. Het beleidsteam (BT) is ingelicht maar nog niet actief.
- Fase 1: De verwachte waterstand is hoger dan het alarmeringsspeil (NAP + 3,3 m). In deze fase vindt beperkte dijkbewaking plaats. Er wordt gepatrouilleerd langs de waterkering. Zowel het OT als het BT zijn actief.
- Fase 2: Er is kans op schade (verwachte waterstand hoger dan NAP + 4,0 m). In deze fase vindt uitgebreide dijkbewaking plaats. Er wordt intensief gepatrouilleerd; hulpverlenende aannemers worden ingeschakeld. Eventueel worden bestrijdingsteam geformeerd en verkeersregeling ingesteld.
- Fase 3: Er vindt een overstroming of een dijkdoorbraak plaats. De bestrijdingsteams zijn actief om de dijk te herstellen en bewoners kunnen worden geëvacueerd. De rampenwet is in werking getreden; de coördinatie van de rampenbestrijding ligt bij een burgemeester of Commissaris van de Koningin. Het provinciaal coördinatiecentrum is actief.
- Fase 4: Het gevaar voor overstroming is geweken. De calamiteitenorganisatie wordt langzaam afgebouwd.

In het draaiboek wordt per fase een omschrijving gegeven (beschrijving van uit te voeren handelingen); de externe informatieve opschaling wordt aangegeven (beschrijving van uit te voeren acties om andere instanties te waarschuwen) en de operationele opschaling wordt besproken.

De uit te voeren acties worden puntsgewijs aangegeven, maar zijn vaak niet zeer specifiek. Bijvoorbeeld bij de taken van het OT hoort het testen van interne communicatiemiddelen. Welke middelen zijn dit en waar bevinden die middelen zich? Een ander voorbeeld is de taak "Overleg met Terschelling en Ameland". Hierbij is het dan niet duidelijk wie, wanneer met wie contact moet hebben. Uit het draaiboek blijkt niet duidelijk wie precies verantwoordelijk is voor een bepaalde actie.

Verder zijn voor de centrale post en de dijkposten lijsten toegevoegd welke mensen gewaarschuwd moeten worden i.v.m. het afsluiten van waterkerende objecten; welke mensen van de provincie moeten worden gewaarschuwd; welke aanvullende ondersteuning moet worden ingeroepen; welke leidingbeheerders moeten worden gewaarschuwd om leidingen af te sluiten. Daarnaast zijn kaarten bijgevoegd waarop alle af te sluiten kunstwerken, de depots van herstellmaterialen en de te nemen verkeersmaatregelen zijn aangegeven.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling van de SVSD voor station Harlingen
Type acties	<p>Informereren van de eigen organisatie en externen, onderhouden van contacten, zorgdragen voor de bezetting van posten, (laten) afsluiten sluisen, duikers, leidingen en coupures, informatie over waterstands- en weerontwikkelingen verzamelen, logboek bijhouden, uitvoeren patrouilles, instellen verkeersregeling en het bedenken van bestrijdingsmaatregelen.</p> <p>Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.</p>
Fasering	<p>Er worden vijf fasen onderscheiden:</p> <p>Fase 0, staat van paraatheid</p> <p>Fase 1, instellen dijkbewaking</p> <p>Fase 2, instellen uitgebreide dijkbewaking</p> <p>Fase 3, overstroming of dijkdoorbraak</p> <p>Fase 4, afbouw calamiteitenorganisatie</p>
Actoren	<p>Alleen voor de waarschuwingsacties die samenhangen met het bemannen van de posten is vastgelegd wie verantwoordelijk is voor een bepaalde actie:</p> <p>hoofd Zeedefensie</p> <p>hoofd Waddenzeekering</p> <p>secr. Directeur</p> <p>De overige acties zijn niet per functie vastgelegd maar worden voor het BT, OT of de dijkposten beschreven.</p>
Communicatiemiddelen	Noodnet, telefoon en de portofoon
Evaluatie	Het opstellen van een verslag van de dijkbewaking is een actiepunt voor zowel de bewakingsteams als het OT.
Communicatie met de provincie	<p>De externe informatieve opschaling is een actiepunt bij iedere fase. Concreet is alleen het informeren van de piketambtenaar van de CvdK ingevuld. Als taak van het OT wordt ook het informeren van de provincie aangegeven. Het is niet duidelijk of dit meer inhoudt dan alleen het informeren van de piketambtenaar.</p> <p>Vanaf fase 2 levert het waterschap mankracht aan het Provinciaal Coördinatiecentrum.</p>

DRAAIBOEKANALYSE WATERSCHAP GOEREE-OVERFLAKKEE

CALAMITEITENPLAN

Het draaiboek (deelplan) dijkbeveiliging van het waterschap Goerree – Overflakkee maakt onderdeel uit van het calamiteitenplan. Dit calamiteitenplan fungeert als organisatieplan en geldt voor alle calamiteiten waarbij het waterschap betrokken is. De aspecten die in het calamiteitenplan worden vermeld zijn: bereikbaarheid, meldingen, fasering en opschaling, alarmering en de taakverdeling en de samenstelling van de bij de calamiteitenbestrijding betrokken teams (ondersteunende sectie, operationeel team en het beleidsteam). Daarnaast wordt de afstemming met - en de rol van de andere instanties / overheden besproken die een rol hebben in de calamiteitenbestrijding. Een aspect dat bij de andere calamiteitenplannen in het Zuidwesten van Nederland niet wordt behandeld is een beschrijving van de bestrijdingscyclus. Dit is de cyclus die bij iedere calamiteit wordt afgelopen om een calamiteit te bestrijden.

In het plan worden 5 alarmfasen onderscheiden:

- Coördinatiefase 0: normale bedrijfsvoering - preparatie
- Coördinatiefase 1: complexe bedrijfsvoering vraagt interne afstemming (inrichting actiecentrum AC)
- Coördinatiefase 2: een groot incident vraagt externe afstemming (operationeel team OT)
- Coördinatiefase 3: calamiteit of ramp vraagt strategische beslissing (beleids team BT)
- Coördinatiefase 4: opschaling voor ramp (gemeente rampenplan treedt in werking)
-

In het deelplan dijkbeveiliging wordt in detail ingegaan op de bestrijding van een calamiteit die samenhangt met de primaire waterkering.

DEELPLAN DIJKBEVEILIGING

Het deelplan dijkbeveiliging (vanaf hier het draaiboek genoemd) geldt voor de primaire waterkeringen van de eerste categorie en voor de boezemwaterkeringen. De secundaire keringen en de primaire waterkeringen van de tweede categorie worden niet in het draaiboek meegenomen.

Het draaiboek wordt in werking gesteld op basis van:

- een waarschuwing van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (SVSD);
- een melding van de Centrale Bewaking Waterbeheersing van het waterschap (CBW).

Afhankelijk van de waargenomen waterstand wordt een fase van dijkbewaking ingesteld:

- Fase 1: Beperkte dijkbewaking (geen centrale post)
- Fase 2: Voorbereiding uitgebreide dijkbewaking (centrale post, Beleidsteam en Operationeel Team)
- Fase 3: Uitgebreide dijkbewaking (idem als fase 2 + lopen patrouilles, sluiten kunstwerken en treffen voorbereidingen secundaire kering).

Er wordt in het plan geen link gelegd met de coördinatiefasen uit het calamiteitenplan. Het lijkt dat deze fasen los van elkaar staan.

Is de melding afkomstig van de SVSD (via de CBW loopt dit eerst via een wachtsman) dan stelt het hoofd van de afdeling beheer en uitvoering peilwaarneming in, in de verschillende rayons. Deze stap vormt de eerste aanzet tot dijkbewaking; vervolgens besluit hij of de vervolgfases worden ingesteld op basis van de waarnemingen of voorspellingen.

Opvallend is dat voor de rayonleiders, de assistent-rayonleiders, de dijkwachten en de ordonnansen gedetailleerd is weergegeven welke acties ondernomen moeten worden in een bepaalde fase. Voor de centrale post, dus voor het operationeel team en het beleids-team is dit minder geconcretiseerd en zijn de voorwaarden om een bepaald actie te verrichten op sommige punten onduidelijk, bijvoorbeeld (op pagina 5-9): "In overleg met het Operationele team worden de gegevens geïnterpreteerd en worden indien noodzakelijk geacht maatregelen genomen". Het zelfde geldt voor de procedure om tot sluiting van bepaalde kunstwerken te komen. Bijvoorbeeld: "op basis van de dan geldende situatie dient besloten te worden welke kunstwerken in de primaire waterkering van de 1^e categorie gesloten moeten worden. Hierbij dienen ook belangen vanuit de waterbeheersing worden meegenomen." Ook bij het waterkerend maken van de secundaire keringen speelt dit zelfde aspect een rol.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling of waterstandsmeting. Voor het instellen van dijkbewaking op een bepaald stuk boezemwaterkering, is het uitvallen van een kunstwerk de triggerparameter.
Type acties	Informeren van eigen organisatie en externen, verzamelen van gegevens, zorgdragen voor de bezetting van posten, afsluiten kunstwerken, patrouilles organiseren en logboek bijhouden. Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.
Fasering	Fase 1: Beperkte dijkbewaking (geen centrale post) Fase 2: Voorbereiding uitgebreide dijkbewaking (centrale post, Beleidsteam en Operationeel Team) Fase 3: Uitgebreide dijkbewaking (idem als fase 2 + lopen patrouilles, sluiten kunstwerken en treffen voorbereidingen secundaire kering.
Actoren	Voor het beleidsteam en het operationeel team is vastgelegd hoe de teams zijn opgebouwd, maar niet welke handelingen zij moeten verrichten in de zin van het draaiboek. Verder hebben de volgende mensen een met actielijsten concreet gemaakte rol bij de calamiteitenbestrijding: rayonleider assistent rayonleider ordonnans dijkwacht
Communicatiemiddelen	Telefoon of ordonnans
Evaluatie	Wordt niet met name genoemd in het draaiboek of het calamiteitenplan
Communicatie met de provincie	Indien opschaling noodzakelijk is informeert de dijkgraaf de provincie. Verder staat de communicatie met de staf van de burgemeester / CvdK als taak genoemd bij het beleidsteam in het calamiteitenplan. Er is een apart hoofdstuk gewijd aan de communicatie met de andere overheden en instanties. Er kan een waterschapsmedewerker worden geplaatst bij de gemeentelijke rampenstaf

DRAAIBOEKANALYSE WATERSCHAP NOORDERZIJLVEST

Het Waterschap Noorderzijlvest heeft de organisatie van het crisismanagement bij hoogwater vastgelegd in drie documenten:

- Calamiteitenplan
- Calamiteitenbestrijdingsplan
- STOWA regeling

Deze plannen worden hieronder kort samengevat.

CALAMITEITENPLAN

Het calamiteitenplan van het waterschap Noorderzijlvest is te karakteriseren als een organisatie-, waarschuwings- en afsprakenoverzicht. Het plan biedt het kader voor het optreden van het waterschap bij rampen en ongevallen (in het algemeen, dus niet alleen bij stormvloed). Op welke wijze een bepaalde calamiteit bestreden moet worden is uitgewerkt in calamiteitenbestrijdingsplannen. Deze plannen zijn opgenomen in het calamiteitenplan. De dijkbewaking is vastgelegd in de STOWA-regeling. STOWA staat voor Stormvloedwaar-schuwings- en wachtdienst.

Het calamiteitenplan geeft een overzicht van:

- De bevoegdheden van het waterschap ten tijde van een calamiteit / ramp;
- Op welke wijze voorlichting plaats moet vinden;
- Hoe de leiding en coördinatie van de calamiteitenbestrijding plaats vindt;
- Melding en alarmering;
- Hoe een beroep op bijstand en bijzondere regelingen kan worden gedaan;
- Het interne en externe beschikbare materieel
- Bestrijdingsplannen

Het calamiteitenplan maakt duidelijk onderscheid in:

- een monodisciplinaire calamiteitenbestrijding (alleen het waterschap is betrokken, er is een beleidsteam waterschap en een operationeel team waterschap actief)
- een multidisciplinaire calamiteitenbestrijding (operationeel team waterschap wordt actiecentrum genoemd, het beleidsteam waterschap gaat op in een regionaal / provinciaal beleidsteam)

Het draaiboek vermeldt de taken van de verschillende teams. De taken worden niet op een specifieke functie toegekend.

CALAMITEITENBESTRIJDINGSPLAN

Voor de primaire waterkering gelegen aan buitenwater, is het waterschap Noorderzijlvest beheerder voor de Ommelanderzeedijk. De totale lengte van deze waterkering bedraagt bijna 65 km.

In het bestrijdingsplan worden voor stormvloed vijf fasen onderscheiden:

- Fase 0: Normale situatie.
- Fase A: Indien een hogere waterstand dan het waarschuwingspeil wordt verwacht. Er wordt beperkte dijkbewaking ingesteld. Er is een beperkte bezetting van centrale post en dijkposten. De waarnemingen worden uitgebreid.
- Fase B: Indien een hogere waterstand dan het alarmpeil wordt verwacht. Volledige dijkbewaking wordt ingesteld. Alle dijkwachtploegen zijn in functie. Kunstwerken worden in waterkerende staat gebracht.
- Fase C: Uitgebreide dijkbewaking bij een (verwachtte) waterstand hoger dan het U-peil. Het beleidsteam wordt geactiveerd, eventuele noodmaatregelen worden genomen.
- Fase D: Een ramp; (dreigende) dijkdoorbraken en overstromingen.

De werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden vóór een doorbraak of overstroming zijn voor de verschillende functionarissen vastgelegd in de STOWA regeling. Deze regeling wordt apart besproken in de volgende paragraaf.

Voor de werkzaamheden die verricht moeten worden na een doorbraak wordt verwezen naar het bestrijdingsplan “extreem waterbezwaar in de polder”. In dat laatstgenoemde bestrijdingsplan wordt niet uitgewerkt welke acties moeten verricht en wie deze acties moet uitvoeren.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling van de SVSD voor het station Delfzijl of een eigen waterstandsmeting
Type acties	Informerende van de eigen organisatie en externen, onderhouden van contacten informatie over waterstands- en weerontwikkelingen verzamelen, logboek bijhouden, situatierapporten maken, coördineren werkzaamheden (bijvoorbeeld sluiten kunstwerken, laten uitvoeren inspecties of het uitvoeren van noodmaatregelen). Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.
Fasering	Fase 0: Normale situatie. Fase A: Overschrijding waarschuwingspeil wordt verwacht. Fase B: Overschrijding alarmpeil wordt verwacht. Fase C: Uitgebreide dijkbewaking Fase D: Een ramp; (dreigende) dijkdoorbraken en overstromingen.
Actoren	Hoofd STOWA Coördinator STOWA Hoofd coupuresluiting Hoofd operatie Hoofdverbindingen Hoofd verkenningen Functionaris meteorologie en hydrologie Functionaris voorlichting Catering centrale post Bediening telefooncentrale Dijkwachtploegen Dijkposten Lauwersoog, Zijl en Schip Noodploegen
Communicatiemiddelen	Noodnet, telefoon, mobilfoon / portofoon, semafoon, fax en e-mail
Evaluatie	Aansluitend aan een oefening wordt een evaluatie gehouden zodat het calamiteitenplan en het calamiteitenbestrijdingsplan eventueel aangepast kan worden. Na een calamiteit moet binnen twee weken een rapport worden opgesteld. De aandachtspunten van deze evaluatie zijn aangegeven in het calamiteitenplan. Op basis van deze evaluatie kunnen weer wijzigingen worden doorgevoerd. Om tot een goede evaluatie te komen is het bijhouden van een logboek essentieel. Dit is dan ook een belangrijk aandachtspunt in het calamiteitenplan.
Communicatie met de provincie	Op ieder niveau van de Groningse calamiteitenorganisatie (CTPI, OT, BT) heeft het waterschap vertegenwoordigers. Communicatie met derden is als taak genoemd bij het operationeel team van het waterschap.

STOWA REGELING

In de STOWA regeling is vastgelegd welke maatregelen een functionaris in een bepaalde fase van dijkbewaking moet nemen. Deze taakverdeling is per team in detail uitgewerkt voor alle functionarissen die onderdeel uitmaken van de calamiteitenorganisatie, behalve voor de leden van het beleidsteam. Onderstaande tabel geeft een indruk van de wijze waarop de acties in de STOWA regeling zijn uitgewerkt:

Nr.	Naam	Functie	Fase A	Fase B	Fase C
87	xx	Verbindings-man	--	1) Gaat met de VW Taro naar Post Bokum 2) Meldt zich na aankomst per mobilfoon bij centrale post 3) Geeft per mobilfoon berichten door aan de Centrale Post 4) Zorgt voor koffie en voedsel	Meldt na bericht einde bewaking per mobilfoon Post Bokum af bij de centrale post

DRAAIBOEKANALYSE WATERSCHAP DE ZEEUWSE EILANDEN

CALAMITEITENPLAN

Het draaiboek dijkbeveiliging van het waterschap de Zeeuwse Eilanden is ingebed in een calamiteitenplan.

Dit calamiteitenplan fungeert als organisatieplan bij een calamiteit en heeft tot doel regelingen te treffen en informatie te verstrekken inzake het optreden van het waterschap bij uiteenlopende calamiteiten en rampen. Verder wordt de relatie met de gemeentelijke rampenplannen en de provinciale coördinatieplannen besproken.

Voor iedere calamiteit wordt verwezen naar een specifiek calamiteitenbestrijdingsplan. Daarnaast wordt op uitgebreide wijze (maar wel generiek zodat het voor verschillende calamiteiten toepasbaar is) de positie, bevoegdheden, taken, de locatie en tijdstip van inzet beschreven voor de dijkgraaf, het beleidscoördinatieteam, de operationele coördinatiegroep, de voorlichter en de calamiteitencoördinator besproken. Vervolgens worden de beschikbare faciliteiten beschreven en wordt uiteengezet op welke wijze de verslaglegging van een calamiteit dient te gebeuren.

DRAAIBOEK DIJKBEWAKING

Het draaiboek bevat 4 fasen. Door de beheermedewerker van de afdeling Beheer&Onderhoud Waterkering en wegen wordt besloten of en welke fase van dijkbeveiliging wordt ingesteld. Hiervoor worden de volgende gegevens gebruikt:

- een waarschuwing van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (bij een te verwachten overschrijding van waarschuwingspeil of alarmeringspeil)
- het bemannen of sluiten de Stormvloedkering in de Oosterschelde (bij een te verwachten buitenwaterstand van NAP + 2,75 m)
- een voorspelde waterstand afkomstig van het Hydro-Meteo-Centrum Zeeland
- op basis van een waterstandsvoorspelling met MFPS
- met behulp van het snelpeil systeem
- op basis van een waarneming van de automatische peilschalen

Afhankelijk van de te verwachten waterstand bij Vlissingen wordt de fase van dijkbeveiliging vastgesteld. Er kan op basis van de te verwachten waterstand, windrichting en golfhoogte worden besloten om voor bepaalde dijkvakken een afzonderlijke fase in te stellen. Op basis van welke criteria dit gebeurt, blijkt niet uit het draaiboek.

Per fase wordt, per betrokken medewerker, aangegeven welke acties hij moet verrichten. Voor fase 1 en 2 zijn de acties helder omschreven, slechts een keer staat er een onduidelijk criterium om een actie al dan niet uit te voeren ("zo nodig"). In fase 3 zijn met name de acties voor het beleidscoördinatieteam niet aan vaste criteria gebonden ("zo nodig"). Indien een dijkdoorbraak dreigt wordt verwezen naar een speciaal hoofdstuk waarin de noodnet telefoonnummers staan, de aannemers in het beheersgebied, de omvang van de voorraden van het waterschap en een overzicht van de wettelijke bevoegdheden van de dijkgraaf en het dagelijks bestuur.

Voor de dijkwachtcommandanten is een apart draaiboek beschikbaar waarin de noodzakelijke activiteiten van de betrokken medewerkers zijn omschreven.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling. Er kan op basis van de te verwachten waterstand, windrichting en golfhoogte worden besloten om voor bepaalde dijkvakken een afzonderlijke fase in te stellen. Op basis van welke criteria dit gebeurt, blijkt niet uit het draaiboek.
Type acties	Informeren van eigen organisatie en externen, zorgdragen voor de bezetting van posten, afsluiten sluizen, duikers, leidingen en coupures, logboek bijhouden, uitvoeren inspecties. Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.
Fasering	Er vier fasen: Fase 1, staat van paraatheid Fase 2, instellen dijkbewaking Fase 3, instellen uitgebreide dijkbewaking Fase 4, een van de vorige fasen, gecombineerd met falen van de Oosterscheldekering.
Actoren	beheermedewerker bijzondere projecten beheermedewerker bedrijfsvoering beheermedewerkers werkgebieden adjunct-directeur waterkering en wegen dijkwacht commandant coördinator communicatie management assistent het beleidscoördinatieteam externen (aannemers voor het afsluiten van kunstwerken)
Communicatiemiddelen	Noodnet, telefoon, fax en e-mail
Evaluatie	na hoogwater dijkinspectie en schaderapportage uitvoeren Niet genoemd in het draaiboek wel in het calamiteitenplan. Na iedere calamiteit zal een evaluatie plaatsvinden, aan de hand waarvan het calamiteitenplan eventueel wordt bijgesteld.
Communicatie met de provincie	De communicatie met de provincie staat als actiepunt in fase 2 voor de adjunct-directeur Waterkeringen en wegen. Communicatie met de provincie is eerder geregeld in het algemene calamiteitenplan, "desgewenst neemt het waterschap deel aan een regionaal beleidsteam".

DRAAIBOEKANALYSE WATERSCHAP ZEEUWS VLAANDEREN

CALAMITEITENPLAN

Dit plan is niet ontvangen.

DRAAIBOEK DIJKBEWAKING

Het draaiboek bevat 3 fasen. Door het afdelingshoofd Waterkeringen wordt besloten of en welke fase van dijkbewaking wordt ingesteld. Hiervoor worden de volgende gegevens gebruikt:

- een waarschuwing van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (bij een te verwachten overschrijding van waarschuwingspeil of alarmeringspeil)
- een voorspelde waterstand afkomstig van het Hydro-Meteo-Centrum Zeeland
- op basis van een waterstandsvoorspelling met MFPS
- met behulp van het snelpeil systeem
- op basis van een waarneming van de automatische peilschalen

Afhankelijk van de te verwachten waterstand bij Vlissingen wordt de fase van dijkbewaking vastgesteld.

Per fase wordt aangegeven welke acties een bepaalde medewerker moet verrichten. In fase 3 zijn met name de acties voor het beleidscoördinatieteam niet aan vaste criteria gebonden ("zo nodig"). Indien een dijkdoorbraak dreigt wordt verwezen naar een speciaal hoofdstuk waarin de noodnet telefoonnummers staan, de aannemers in het beheersgebied, de omvang van de voorraden van het waterschap en een overzicht van de wettelijke bevoegdheden van de dijkgraaf en het dagelijks bestuur.

Voor de dijkwachtcommandanten is een apart draaiboek beschikbaar waarin de noodzakelijke activiteiten van de betrokken medewerkers zijn omschreven.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling van de waterstand bij Vlissingen.
Type acties	Inrichten centraal meldpunt, sluiten (en controle hiervan) kunstwerken en buitendijkse voorzieningen, inwinnen en bijhouden waterstandsgegevens, informeren van eigen organisatie en externen, logboek bijhouden, uitvoeren inspecties, het organiseren en uitvoeren van patrouilles, nacontroles en schaderapportages. Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.
Fasering	Er zijn drie fasen: Fase 1, waarschuwingspeil Fase 2, alarmeringspeil Fase 3, alarmeringspeil+
Actoren	Afdelingshoofd waterkeringen Medewerker MFPS Beleidscoördinatieteam Gemaalmachinisten Kantonniers
Communicatiemiddelen	Noodnet, telefoon en semafoon
Evaluatie	na hoogwater dijkininspectie en schaderapportage uitvoeren uitgebreide logboekinstrucatie het evalueren zelf valt buiten het kader van het draaiboek
Communicatie met de provincie	De communicatie met de provincie staat als actiepoint vanaf fase 2 voor het afdelingshoofd Waterkeringen in fase 3 ook voor de leden van het managementteam.

DRAAIBOEKANALYSE RIJKSWATERSTAAT DIRECTIE ZEELAND

CONCEPT CALAMITEITENPLAN (VERSIE APRIL 2003)

Het calamiteitenplan van Rijkswaterstaat Directie Zeeland bestaat uit een aantal tabellen en schema's die het functioneren van Rijkswaterstaat Directie Zeeland in het geval van een calamiteit op verschillend gebied (dus niet alleen hoogwater) beschrijven. De schema's geven inzicht in:

- melding en alarmering
- opschaling
- relatie tussen calamiteitenorganisatie RWS en Binnenlandse zaken
- taken van de betrokken teams
- aandachtspunten voor verschillende scenario's waaruit een calamiteit kan ontstaan

De taken van de verschillende teams zijn weergegeven en de rolverdeling binnen de teams is nader uitgewerkt. De te verrichten handelingen zijn algemeen weergegeven. Een taak kan bijvoorbeeld zijn het bewaken van de procesuitvoering, wat deze taak inhoudt en welke handelingen een functionaris moet verrichten om deze taak uit te voeren is niet duidelijk.

Het scenario hoogwater / overstroming beschrijft in algemene zin een aantal mogelijke oorzaken en gevolgen van een overstroming. Daarnaast wordt de alarmering weergegeven en worden plannen / procedures genoemd zijn die van belang zijn voor dit scenario. Wat er in die plannen / procedures staat is niet duidelijk.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Geen concrete parameter.
Type acties	informerende van interne en externe betrokkenen, het opstellen van situatierapporten, tijdbewaking, advies uitbrengen, bijhouden logboek en coördineren bestrijdingsacties. Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt en van het team waarvan een medewerker deel uit maakt.
Fasering	GRIP 0: Routinematige bestrijding incident GRIP 1: Behoeft aan gestructureerde gecoördineerde bestrijding vanuit meerdere disciplines. GRIP 2: Bestrijding incident overstijgt capaciteit dienstkring GRIP 3/4/5: Gebeurtenis dreigt openbare orde te bedreigen.
Actoren	In het calamiteitenplan is de samenstelling van de teams gedetailleerd aangegeven. Beleidsteam en Calamiteitenteam: procesbewaker (coördinator crisismanagement) beleidsadviseurs (uitzetten besluiten, inwinnen informatie) logger (bijhouden ingaande en uitgaande berichtgeving, opzetten situatierapporten)
Communicatiemiddelen	Telefoon, fax en e-mail
Evaluatie	Hierover is niets vermeld
Communicatie met de provincie	Communicatie met de provincie is geen speciaal aandachtspunt in het calamiteitenplan.

DRAAIBOEKANALYSE PROVINCIE FLEVOLAND

DRAAIBOEK HOOGWATERSITUATIES (1997)

Het draaiboek Hoogwatersituaties van de provincie Flevoland wordt op dit moment geactualiseerd en zal waarschijnlijk eind april / begin mei formeel zijn vastgesteld. Indien gewenst wordt het nieuwe draaiboek ter beschikking gesteld.

Het draaiboek is bedoeld om richting te geven aan het optreden van de provincie bij dreigende calamiteiten op het gebied van hoogwater. Het richt zich met name op de eigen rol; de wijze waarop gecoördineerd overheidsoptreden wordt bereikt, is vastgelegd in het convenant "Bestuurlijke coördinatie ongevallen en rampen in Flevoland".

Het draaiboek treedt in werking op basis van een waarschuwing van de Waarschuwingsdienst Dijken IJsselmeer (WDIJ). Deze dienst geeft een waarschuwing op het moment dat de waterstandsverwachting (inclusief golfoploop!) hoger is dan het alarmpeil op een bepaald dijkvak. Dit alarmpeil is gerelateerd aan de hoogte (sterkte?) van de waterkering. Daarnaast geeft de WDIJ een waarschuwing wanneer de waterstand de kruinhoogte van een dijkvak bereikt.

Ook voor de buitendijkse gebieden waar bebouwing aanwezig is, is een alarmpeil vastgesteld. Wanneer dit peil overschreden dreigt te worden geeft de WDIJ een waarschuwing af. Een dergelijke waarschuwing wordt een informele waarschuwing genoemd.

De provincie hanteert de volgende fase-indeling:

Fase 0: bedreiging buitendijkse gebieden (informele waarschuwing) – de provincie wordt gewaarschuwd maar onderneemt nog geen actie;

Fase 1: alarmering (alarmpeil op bepaalde dijkvakken dreigt overschreden te worden) – hoogwaterstaf komt bijeen en het PCC wordt ingericht;

Fase 2: dreigende ramp (waterstand is gelijk of hoger dan de kruinhoogte van een bepaald dijkvak) – de provinciale rampenstaf is in functie en de CdK treedt op als bestuurlijk coördinator;

Fase 3: ramp (dijkvak bezwijkt of overstroomt).

Voor iedere fase is voor de teams die onderdeel uit maken van de calamiteitenorganisatie aangegeven welke taken een bepaald team heeft. Deze activiteiten zijn in algemene zin opgeschreven en niet toegeschreven aan een actor. Het draaiboek gaat verder in op de huisvesting van de rampenstaf, de aanwezige verbindingen en op welke wijze de calamiteitenorganisatie wordt afgebouwd.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling afkomstig van de Waarschuwingsdienst Dijken IJsselmeer. Deze voorspelling is inclusief golfploop.
Type acties	Fase 0: geen acties Fase 1: inwinnen gegevens, inrichten PCC, bezetten PCC tijdens kantooruren, opzetten rampenstaf, informeren en adviseren van CdK en GS, contacten met RWS, waterschappen, gemeenten en aangrenzende provincies, bijhouden journaal Fase 2: idem als vorige fase + 24 uren bezetting PCC, overleg met operationele autoriteiten, technische advisering, uitvoeren besluiten BT, inrichten schade registratiebureau, inrichten perscentrum Fase 3: idem als vorige fase Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.
Fasering	Fase 0: bedreiging buitendijkse gebieden Fase 1: alarmering Fase 2: dreigende ramp Fase 3: ramp
Actoren	De samenstelling van de teams is weliswaar volledig vermeld, de rolverdeling binnen de teams is niet duidelijk.
Communicatiemiddelen	Openbare telefoon, telex, nationaal noodnet, politietelex, fax (via noodnet en openbare telefoonnet)
Evaluatie	Dit wordt in het draaiboek niet besproken.
Communicatie met de waterschappen	Dit aspect is vanaf fase 1 in het draaiboek aangegeven. Hoe, wanneer en door wie deze communicatie plaatsvindt is niet helder.

DRAAIBOEKANALYSE PROVINCIE NOORD-BRABANT

DRAAIBOEK HOOGWATER 2003

Het draaiboek van de provincie Noord-Brabant heeft tot doel in het geval van een hoogwatersituatie tot een eenduidige afstemming van fasen van waakzaamheid te komen en kader te scheppen voor een integrale benadering van een situatie van waakzaamheid naar een situatie van rampenbestrijding.

Het draaiboek bestaat uit twee delen. Het eerste (algemene) deel geeft het wettelijk kader waarin rampenbestrijding plaats vindt. De verschillende taken op het gebied van waterstaat en openbare orde van de verschillende overheden worden uitgewerkt en er wordt een overzicht gegeven van de verschillende relevante wetten. Het tweede deel gaat in op de operationele aspecten gekoppeld aan de calamiteitenorganisatie.

Op het gebied van hoogwater worden vijf fasen onderscheiden:

	Hoogwater Maas en/of Rijn	Omschrijving	Stormvloed Getijdengebied / Overgangsg gebied	Omschrijving
Fase 0	Normale toestand		Normale toestand	
Fase 1	Verhoogde waakzaamheid	Opzetten communicatie, voorbereiding dijkbewaking	Verhoogde waakzaamheid	Inschatten toekomstige waterstandsverhogingen
Fase 2	Beperkte dijkbewaking	Communicatie team ws.,	Voorzorgsmaatregelen	Controle keermiddelen
Fase 3	Permanente dijkbewaking	Dijkbewaking volledig, OT en BT actief	Daadwerkelijke dijkbewaking	Daadwerkelijke dijkbewaking
Fase 4	Dreigende ramp	Bevoegdheid verschuift naar openbare orde	Dreigende ramp	Bevoegdheid verschuift naar openbare orde

Er worden nog twee situaties onderscheiden (Hoogwater Den Bosch en hoogwater Binnenwateren West Brabant). Deze situaties worden voor dit onderzoek niet relevant geacht en daarom niet beschreven. Daarnaast onderscheidt de provincie in het draaiboek nog 6 opschalingsmomenten:

- Moment 1: normale toestand
- Moment 2: info afdeling water
- Moment 3: overleg 3 afdelingen
- Moment 4: bijeenkomst kernstaf
- Moment 5: instellen PCC
- Moment 6: instellen NCC

Deze momenten geven de fasering weer die de provincie aanhoudt in haar eigen calamiteitenorganisatie. Per fase of moment is in het draaiboek voor iedere hoogwatersituatie een tabel opgenomen waarin voor de verschillende afdeling van de provincie de te ondernemen activiteiten zijn vermeld. Daarnaast is ook in tabelvorm aangegeven wat de activiteiten van het waterschap in een bepaalde fase zijn.

Voor de verschillende hoogwatersituaties worden de verschillende bronnen van informatie vermeld, waar ze binnen komen en met welk middel:

- Hoogwater Maas: RWS DLB en MSW
- Hoogwater Rijn: RWS RIKZ en MSW
- Hoogwater Getijdegebied / Overgangsgebied: SVSD, MSW en RWS DZH

In de bijlage van het draaiboek wordt per fase aangegeven welke afdeling, welke activiteit moet voeren en door welke functionaris deze actie moet worden uitgevoerd.

Dit gaat redelijk ver, er is bijvoorbeeld al een concept agenda gereed voor bepaalde overleggen. De bestuurlijke opschaling wordt aan de hand van concrete actiepunten uitgewerkt. Ook voor de situaties waarin een (dreigende) ramp optreedt (moment 5 en 6), is zo concreet mogelijk geprobeerd om acties vast te leggen met vermelding van een actor.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling van de SVSD (voor Hoek van Holland en/of Dordrecht.
Type acties	<p>Moment 2 (fase 0/1): Het verzamelen van informatie, journaal bijhouden, overleg waterschappen, berichtgeving media voorbereiden, CvdK inlichten.</p> <p>Moment 3 (fase 2): idem als vorige fase + voorbereiden afdelingenoverleg, RCC bijeenkomsten bijwonen, gereed maken noodpost, inventarisatie beschikbaarheid medewerkers.</p> <p>Moment 4 (fase 3): idem als vorige fase + bezetting noodpost, voorbereiden en houden van kernstaf, instellen PCC.</p> <p>Moment 5 (fase 4): idem als vorige fase + adviseren beleidsteam, informeren GS en CvdK, logboek en administratie bijhouden, controleren, instandhouden en bedienen van communicatiemiddelen, coördineren inzet bijstandsverlening, informatievoorziening richting burgers en RCC, voorbereiden en uitwerken beslissingen / adviezen door CvdK of minister van Binnenlandse zaken.</p> <p>Moment 6 (fase 4): idem als vorige fase + afstemming met NCC.</p> <p>Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.</p>
Fasering	<p>Moment 1: normale toestand</p> <p>Moment 2: info afdeling water</p> <p>Moment 3: overleg 3 afdelingen</p> <p>Moment 4: bijeenkomst kernstaf</p> <p>Moment 5: instellen PCC</p> <p>Moment 6: instellen NCC</p>
Actoren	<p>medewerker bureau Waterschappen</p> <p>medewerker afdeling communicatie</p> <p>hoofd openbare orde en veiligheid</p> <p>Vanaf moment 5:</p> <p>hoofd uitvoerend team (P&O medewerker)</p> <p>administratief medewerker</p> <p>medewerker verbindingen</p> <p>medewerker openbare orde en veiligheid</p> <p>medewerker afdeling water</p> <p>jurist</p>
Communicatiemiddelen	Noodnet, telefoon, semafoon en fax
Evaluatie	Het houden van (bestuurlijke) evaluatie is een actiepunt in de afbouwfase. Deze evaluatie dient snel te gebeuren en voorzien te zijn van heldere conclusies en concrete afspraken.
Communicatie met de waterschappen	<p>Dit aspect is vanaf moment 2 als actiepunt opgenomen:</p> <p>Door medewerker bureau waterschappen (2x per dag of regulier overleg) m.b.t. waterstandsverwachting;</p> <p>Door medewerker afdeling communicatie i.v.m. voorlichting bevolking. Vanaf moment 3 vindt deze informatie-uitwisseling plaats via het RCC of vanaf moment 5 via het PCC;</p>

DRAAIBOEKANALYSE PROVINCIE OVERIJSSSEL

INTERN DRAAIBOEK HOOGWATER 2003 – 2004 VERSIE 1.0 CONCEPT

Het draaiboek van de provincie Overijssel is opgesteld om in perioden van dreigend hoogwater slagvaardig te kunnen op treden. Het draaiboek heeft als doel te komen tot een eenduidige afstemming met daarbij te verrichten activiteiten in geval van hoogwateroverlast in Overijssel.

Er gelden twee draaiboeken voor hoogwater in Overijssel:

- Draaiboek Hoogwater stroomgebied Meppelerdiep Overijsselse Vecht
- Procesdraaiboek Hoogwatersituatie IJssel (gaat in op het proces in het PCC)

Deze draaiboeken zijn niet ontvangen. Het is niet duidelijk wat de relatie is tussen het interne draaiboek en twee hiervoor genoemde draaiboeken.

In het draaiboek worden 5 fasen onderscheiden:

Fase 0: normale situatie

Fase 1: alertheid

Fase 2: hoogwater

Fase 3: extreem hoogwater

Fase 4: dreigende ramp

Voor iedere hoogwatersituatie geeft het draaiboek aan welke criteria bepalen in welke fase de organisatie zich bevindt, hoe de organisatie er op dat moment uit ziet en welke concrete beheersmaatregelen genomen worden. De activiteiten van de provincie zijn in algemene zin weergegeven, bijvoorbeeld de actie “volgen ontwikkelingen en prognoses” of “opstarten interne en externe communicatie”. Niet duidelijk is wie de actor is en wat er precies moet gebeuren om een actie uit te voeren. Het kan zijn dat dit vanaf fase 2 afgedekt is in het Procesdraaiboek Hoogwatersituatie IJssel (gaat in op het proces in het PCC). Dit wordt niet duidelijk uit het geanalyseerde draaiboek. Voor de taken van de provincie in het PCC is een ploegenindeling gemaakt en zijn in algemene zin de activiteiten aangegeven.

De berichtendienst Waarschuwingsdienst dijken IJsselmeer en Markermeer geeft waarschuwing voor de dijken langs het IJsselmeer, Beneden-IJssel, Zwarte Water, Vecht en Sallandse weteringen.

Verder geeft het draaiboek een uitgebreide beschrijving van de noodbevoegdheden van de verschillende overheden op basis van de waterschapswet, de waterstaatswet, de wet op de waterkering, de wet op de waterhuishouding, de rampenwet, de gemeentewet en de instructie commissarissen der konings in de provinciën.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstand of Waterstandsvoorspelling afkomstig van de Waarschuwingsdienst Dijken IJsselmeer en Markermeer. Het is niet duidelijk of dit een voorspelling of een gemeten waterstand betreft.
Type acties	Fase 1: contact waterschappen, (voor)waarschuwing internen en externen, volgen ontwikkelingen en prognosen. Fase 2: idem als vorige fase + inrichten PCC / RCC Fase 3: idem als vorige fase + bezetten PCC, noodmaatregelen analyseren, adviseren management en bestuur, archiveren, informatievoorziening voor internen en externen, waarschuwen NCC en CvdK Fase 4: idem als vorige fase Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt.
Fasering	Fase 0: normale situatie Fase 1: alertheid Fase 2: hoogwater Fase 3: extreem hoogwater Fase 4: dreigende ramp
Actoren	Piket Teamleider Medewerkers eenheid water&bodem
Communicatiemiddelen	Op welke wijze wordt gecommuniceerd wordt niet in het draaiboek aangegeven.
Evaluatie	Dit wordt in het draaiboek niet besproken.
Communicatie met de waterschappen	Dit aspect is vanaf fase 1 in het draaiboek aangegeven. Hoe, wanneer en door wie deze communicatie plaatsvindt is niet helder.

DRAAIBOEKANALYSE PROVINCIE ZEELAND

STORMVLOEDBEWAKING (DRAAIBOEK SEIZOEN 2003 – 2004)

Het draaiboek van de provincie Zeeland (Directie Ruimte, Milieu en Water, vanaf hier afgekort tot RWM) is een kort document waarin de taken van de provincie, de betrokken personen en de te nemen acties worden uitgewerkt.

Het draaiboek wordt in werking gesteld door een medewerker van de sector Waterkeringen en Waterschapszaken op basis van een melding van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (afgekort tot SVSD) of op basis van eigen voorspellingen. De SVSD geeft melding aan de hand van twee peilen: het waarschuwingsspeil en het alarmeringsspeil. De fasering van de calamiteitenorganisatie is verbonden met deze twee peilen. De volgende fasen worden onderscheiden:

- Fase a): Paraatheid, dit is in feite de normale situatie;
- Fase b): Waarschuwing, bij een verwachte overschrijding van het waarschuwingsspeil. In deze fase kan de calamiteitenkamer worden bezet. Het is niet duidelijk op basis van welke criteria dit gebeurt;
- Fase c): Alarmering, bij een verwachte overschrijding van het alarmeringsspeil.

Deze fasering komt overeen met de fasering die door de Zeeuwse waterschappen wordt gehanteerd.

Voor iedere fase is een aantal acties aangegeven. Onduidelijk is wat deze acties precies inhouden en wie ze uit moet voeren. Bijvoorbeeld "Er wordt gezorgd voor deskundigheid op het gebied van primaire waterkeringen voor beoordeling en contacten met waterkeringbeheerders en voor het inwinnen van informatie, het leggen van verbindingen en het voeren van de benodigde informatie". De acties zijn dus in algemene bewoordingen opgeschreven, zonder duidelijke criteria ("naar bevind van zaken"). Verder bevat het draaiboek een telefoonlijst van mensen die eventuele gewaarschuwd moeten worden.

Analysepunt	Omschrijving
Triggerparameters voor fase-overgang	Waterstandsvoorspelling van de SVSD of eigen waterstandsvoorspelling
Type acties	<p>Het waarschuwen van de eigen organisatie en externen, het bemannen van de calamiteitenkamer, beoordeling van en contacten met waterkeringbeheerders, inwinnen informatie, het leggen van verbindingen en, het eventueel zitting nemen in de provinciale rampenstaf.</p> <p>Type acties hangt af van de fase waarin de calamiteitenorganisatie zich bevindt, maar kenmerkend is dat het allemaal bureauhandelingen betreft.</p>
Fasering	<p>Er worden drie fasen onderscheiden:</p> <p>Fase a), staat van paraatheid</p> <p>Fase b), waarschuwingsfase</p> <p>Fase c), alarmeringsfase</p>
Actoren	<p>medewerker sector waterkeringen</p> <p>medewerker directie RMW</p> <p>directeur RMW of zijn vervanger</p> <p>Daarnaast is een aantal acties niet uitgewerkt zodat niet duidelijk is wie de actor is. Verder is de bezetting van de calamiteitenkamer waaruit de acties uit worden gevoerd niet uitgewerkt. De groep actoren is dus ook niet bekend.</p>
Communicatiemiddelen	Noodnet, telefoon en fax
Evaluatie	<p>Het voeren van een administratie is een actiepoint, onduidelijk is wat dit precies inhoudt. Verder wordt evaluatie niet genoemd.</p>
Communicatie met de waterschappen	<p>Het leggen van verbindingen is een actiepoint. Dit is niet nader uitgewerkt, behalve voor de situatie waarbij de waterstand een peil van NAP + 4,1 m bereikt. In dat geval dienen de waterschappen en directie RMW elkaar te informeren i.v.m. het afsluiten van leidingen en gemalen.</p>

BIJLAGE 3

VERSLAGEN INTERVIEWS

Waterschap Brielse Dijkkring
Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied
Wetterskip Fryslân
Hoogheemraadschap Hollands noorderkwartier
provincie Noord-holland
hoogheemraadschap Rijnland
Waterschap zeeuws-Vlaanderen
Waterschap Zeeuwse eilanden

INTERVIEW WATERSCHAP BRIELSE DIJKRING

Aanwezig	:	Ruud Dekker en Alex de Klerk, Waterschap De Brielse Dijkring Gert-Jan Meulepas en Jaap-Jeroen Flikweert, Royal Haskoning
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	19 mei 2004
Kopie	:	Jaap Jeroen Flikweert
Onze referentie	:	9M9681.B0/C00001/GJM/Nijm
Betreft	:	Verlag Interview Waterschap De Brielse Dijkring voor het GDH Zee & Meer, 17 mei 2004

0. INLEIDING

De deelnemers stellen zich aan elkaar voor:

- Ruud Dekker is Hoofd Waterkeringen bij Waterschap de Brielse Dijkring en vanuit deze rol tijdens calamiteiten aan de waterkering inhoudelijk deskundige binnen het OT.
- Alex de Klerk is beleidsmedewerker/calamiteitencoördinator en in die hoedanigheid procesbewaker tijdens een calamiteit.
- Jaap Jeroen Flikweert en Gert-Jan Meulepas werken namens Royal Haskoning aan de voorstudie GDH Zee en Meer in opdracht van STOWA.

Jaap Jeroen Flikweert heeft ter voorbereiding op dit interview een memo (M006) rondgestuurd. Dit memo vormt een leidraad voor dit interview.

1. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren.

Ruud Dekker en Alex de Klerk zien voordelen van het gebruik van een GDH met name voor het vastleggen van acties in de uitgebreide logboek module. Dit vereenvoudigt de evaluatie en geeft de mogelijkheid om snel gebeurtenissen terug te halen.

Ruud Dekker vindt het systematisch vastleggen en afvinken van acties goed geregeld in het GDH.

Als positief punt van het systeem noemt Alex de Klerk de vrijheid die de deskundige van het Waterschap wordt gelaten om op basis van gebiedskennis en een inschatting van de (naderende) omstandigheden het advies van het systeem om over te gaan naar de volgende fase naast zich neer te leggen.

2. ORGANISATIESTRUCTUUR DE BRIELSE DIJKRING BIJ STORMVLOED

Al voor het interview zijn drie documenten uit het calamiteiten zorgsysteem van Waterschap De Brielse Dijkring toegezonden:

- a) Het calamiteitenplan.
- b) Het bestrijdingsplan (dreigende) doorbraak waterkering.
- c) Opstarten.

Het is Royal Haskoning opgevallen dat deze documenten bijzonder helder gestructureerd zijn en dat de behandeling van de verschillende faalmechanismen in b. helder zijn. Ruud Dekker geeft aan dat de genoemde maatregelen direct volgen uit de eerste resultaten uit de toetsing op veiligheid.

Na de op handen zijnde fusie is het de intentie van de deelnemende Waterschappen om dit calamiteiten zorgsysteem voor de hele nieuwe organisatie te gaan gebruiken.

TABEL 2 FORMELE ORGANISATIE TIJDENS HOOGWATER

Hoogwaterfase	Beleid	Operationeel	Communicatie	Inspectie	Evaluatie
Coördinatiefase 1: bestrijding van een ernstig incident	--	OT geïnformeerd	n.v.t.	Actiecentrum ('dijkpost')	Initiatief van BT, Altijd verslag
Coördinatiefase 2: bestrijding van een dreigende calamiteit	BT geïnformeerd	OT actief	Voorlichter (in OT)	Actiecentrum ('dijkpost')	Initiatief van BT, Altijd verslag
Coördinatiefase 3: bestrijding van een calamiteit	BT actief	OT actief	Voorlichter (in BT)	Actiecentrum ('dijkpost')	Initiatief van BT, Altijd verslag

M.b.t. tot de fasering geeft Alex de Klerk aan dat fase-overgangen niet altijd scherp gedefinieerd zijn. Fase 1 kan als volgt worden gekenmerkt:

- Hoofd Waterkeringen - Ruud Dekker – is betrokken en eventueel mensen die op pad worden gestuurd. Er wordt nog niet actief gecommuniceerd met derden.
- De leider van het OT wordt geïnformeerd.
- Er is nog niet altijd sprake van een centrale post, er worden niet altijd acties uitgezet. In fase 1 kan sprake zijn van het volgen van bijvoorbeeld waterstanden maar ook van het uitvoeren van acties met beperkte omvang, bijvoorbeeld het preventief sluiten van de keersluis in de haven van Spijkenisse..
- Er wordt altijd achteraf een verslag/logboek gemaakt.

Fase 2:

- De leider van het OT (directeur) beslist tot een faseovergang naar fase 2 en informeert hierbij de Dijkgraaf.
- OT met daarin de operationeel leider, hoofdwaterkeringen, voorlichter en coördinator calamiteitenbestrijding.
- Het ondersteuningsteam voor het OT wordt opgeroepen en geactiveerd (ook in weekend).
- Dijkposten worden bemand. Deze dijkposten kennen hun vooraf gedefinieerde acties uit het bestrijdingsplan.
- Fase 2 komt ongeveer eens per 10 jaar voor.

Fase 3.

- De overgang van fase 2 naar fase 3 is niet scherp. De bemensing van het BT komt voor een groot deel overeen met die van het OT.
- De Dijkgraaf wordt niet langer alleen geïnformeerd maar geeft daadwerkelijk leiding aan het BT.
- Het BT maakt beleidsbeslissingen waar het gaat om dilemma's zoals bijvoorbeeld: Gemeenten adviseren om wel of niet over te gaan tot evacuatie.

Het OT en BT zijn gevestigd in het Waterschapshuis in Brielle. Vanuit het Waterschapshuis wordt contact onderhouden met de verschillende district en dijkposten. Het is mogelijk dat slechts één of meerdere districten een faseovergang hebben doorgemaakt.

Meldingen van de SVSD komen rechtstreeks bij de Dijkgraaf en de secretaris-directeur binnen. Zij geven deze melding door aan het Hoofd Waterkeringen.

Vergeleken met andere Waterschappen zijn voor dit Waterschap zowel de zee (waterstand Hoek van Holland) als de rivier (waterstand Dordrecht), naast de voorspellingen en gebiedskennis, de basis voor het nemen van besluiten over acties en faseovergangen.

3. ACTIEVE GEBRUIKERS

De verschillende dijkposten van het Waterschap in het veld zijn niet uitgerust met een laptop/PC en worden deels bemend door vrijwilligers. In principe zou een GDH voor De Brielse Dijkkring alleen op het Waterschapshuis gebruikt worden.

In geval van een calamiteit verloopt de communicatie met de dijkposten door middel van briefjes die door het (ondersteuningsteam van het) OT aan een telefoniste gegeven worden.

Zij geeft deze acties door aan de dijkposten en zij bewaakt de acties

Hoofdgebruiker van het GDH zou in deze omgeving het OT (/BT) of het ondersteuningsteam van het OT kunnen zijn. Mits de client modules van het GDH zeer eenvoudig en makkelijk te gebruiken zijn kunnen deze door de telefonistes gebruikt worden voor het bijhouden van acties. Het OT houdt vanuit de server overzicht over de uitgezette acties. Het Waterschap geeft aan dat een systeem als GDH zich altijd eerst in de praktijk, gelijktijdig met het analoge systeem (briefjes met acties en een draaiboek), zal moeten bewijzen.

De geïnterviewden kunnen zich vinden in de twee taakvelden die door Jaap Jeroen Flikweert worden onderscheiden voor het OT:

- het coördineren van acties en;
- het informeren van de beleidsgroep (ter voorbereiding op beslissingen).

4. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

Uit de ervaringen in het verleden bij oefeningen (1 keer per 2 jaar op locatie en 1 keer per 2 jaar op kantoor) en bij daadwerkelijk optreden, is gebleken dat:

de personele bezetting van het Waterschap tijdens een calamiteit niet voldoende is. Als het echt een keer mis gaat kan de langdurige paraatheid van het Waterschap een probleem vormen. Knelpunten in de personele bezetting tijdens een calamiteit, kunnen bij gebruik van GDH tijdig worden onderkend door een roosterfunctionaliteit in te bouwen;

de communicatie met de provincie tijdens calamiteiten verloopt moeizaam (telefonisch, moeilijk bereikbaar);

- het Waterschap heeft een informerende rol naar partijen als Jachthavens etc. Communicatie met die partijen verloopt via de telefoon/fax;
- veel informatie zit nog in de hoofden van de medewerkers en wordt nu langzamerhand vastgelegd in de draaiboeken. Dit betreft bijvoorbeeld de afweging ten aanzien van de opschaling, waarbij niet alleen de SVSD/MFPS-waterstand wordt gebruikt, maar ook de informatie en kennis ten aanzien van de voorspellingen en golven.

Dit papieren draaiboek heeft zich nog niet hoeven te bewijzen in de praktijk.

5. WENSEN VOOR EEN GDH

Met betrekking tot de informatieverwerking wordt gemeld dat het MFPS als informatiebron voldoet voor het Waterschap. Het Waterschap maakt daarnaast gebruik van meetdata op de Noordzee (internet) en van gegevens van het KNMI. Een koppeling tussen GDH en MFPS is een pré. In het algemeen wordt gesteld dat een bundeling van informatiebronnen in 1 applicatie de voorkeur heeft. HIS wordt door het aantal fouten in HIS momenteel nog

niet gebruikt. Voor opschaling is een handmatige goedkeuring te prefereren boven een zelfsturend beslissingsmodel. (zoals dat nu in GDH Rivieren het geval is)

Met betrekking tot de coördinatie van acties geeft het Waterschap aan dat de huidige opzet van het GDH in principe voldoet. De user interface van de client moet eenvoudig (zonder training) door een telefoniste te gebruiken zijn voor het bijhouden van acties.

Voor wat betreft het onderdeel informereren van de beleidsgroep is het wenselijk om in de situatierapporten alleen de informatie op hoofdlijnen weer te geven.

Speciale aandacht wordt door het Waterschap gevraagd voor de mogelijkheden om GDH stand-alone op een laptop te laten functioneren. Uitgangspunt in de calamiteitenorganisatie van De Brielse Dijkkring is dat stroom en telefoon uit kunnen vallen.

INTERVIEW RIJKSWATERSTAAT DIRECTIE IJSSELMEERGEBIED

Aanwezig	:	Eric Regeling en Wim Boxsem (RWS Directie IJsselmeergebied), Jaap Jeroen Flikweert en Mathijs van Ledden (Royal Haskoning)
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	15 april 2004
Kopie	:	
Onze referentie	:	9M9681.B0/C00001/MVLED/Nijm
Betreft	:	Verslag Interview Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied (RDIJ) voor het GDH Zee & Meer

1. INLEIDING

De deelnemers stellen zich aan elkaar voor:

- Wim van Boxsem is calamiteitencoördinator en in die hoedanigheid procesbewaker tijdens een calamiteit.
- Eric Regeling is beleidsmedewerker waterkeringen en zit in het Operationeel Team tijdens een calamiteit.
- Jaap Jeroen Flikweert en Mathijs van Ledden werken namens Royal Haskoning aan de voorstudie GDH Zee en Meer in opdracht van STOWA.

2. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren. Naar aanleiding van de presentatie vraagt RDIJ of dit alle functionaliteiten zijn binnen GDH Rivieren. Aangegeven wordt dat er een aanvullende wensenlijst bestaat die binnen het NOAH-project verder geconcretiseerd zal worden. Het gaat daarbij om bijv. dienstroosters, een meer GIS-georiënteerde viewer, en de externe communicatie met andere organisaties (bijv. provincie) en de media/burgers.

RDIJ ziet duidelijk voordelen van het gebruik van een GDH bij het bestrijden van een calamiteit, met name omdat dit instrument een systematisch overzicht geeft van de acties. Wel wordt door RDIJ opgemerkt dat de toepassing van GDH Zee en Meer beperkt is voor hun beheersgebied. Dit komt omdat RDIJ alleen beheerder is van het IJsselmeer en Markermeer en de verbindende waterkeringen (bijv. Afsluitdijk, Houtribdijk), maar niet van de waterkeringen rond het aangrenzende land (waterschappen). Een eventuele calamiteit in de verbindende waterkeringen tijdens hoogwater (bijv. doorbraak van de Afsluitdijk) heeft niet direct zulke ernstige gevolgen als bij een polderdijk.

3. ORGANISATIESTRUCTUUR RIJKSWATERSTAAT DIRECTIE IJSSELMEERGEBIED

RDIJ geeft tijdens het interview aan dat het definitieve Calamiteitenplan in de maak is en in september 2004 klaar moet zijn. De concept calamiteiten**bestrijdings**plannen voor de verbindende keringen zijn reeds beschikbaar.

De formele organisatie tijdens een calamiteit zoals vermeld in Tabel 1 van de voorbereidende memo wordt besproken. In zijn algemeenheid worden incidenten en calamiteiten binnen GRIP 0, 1 en 2 afgehandeld door het bestrijdingsteam (BsT-RDIJ) en het operationeel team (OT-RDIJ). Vanaf GRIP 2 komt het calamiteitenteam (CT-RDIJ) in beeld, dat vervolgens bindend kan adviseren richting operationeel team en vrijblijvend richting beleidsteam (BT-RDIJ). Er vindt geen rechtstreekse informatieoverdracht plaats vanuit het OT naar het BT.

4. ACTIEVE GEBRUIKERS

In principe zou een GDH voor RDIJ twee actieve gebruikers kennen:

- Lid Operationele Team (OT)
- Informant Beleidsteam (BT)

Daarbij wordt door RDIJ opgemerkt dat hoogwater voor RDIJ maar één van de calamiteiten is; andere typen komen vaker voor. Daarnaast wordt benadrukt dat een eventuele calamiteit in de verbindende waterkeringen tijdens hoogwater (bijv. doorbraak van de Afsluitdijk) niet direct ernstige gevolgen heeft en dus een lage prioriteit heeft in het calamiteitenzorgsysteem van RDIJ.

De triggerparameter voor een faseovergang bij hoogwater is de waterstand. Deze waterstand wordt aangeleverd door WDIJ (Waarschuwingsdienst IJsselmeer). Vervolgacties zijn het tijdig sluiten van de sluisen of het afsluiten van de dijken voor verkeer. Er is geen sprake van dijkbewaking op de verbindende waterkeringen tijdens extreme waterstanden.

5. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

Tot nu toe is er nog niet sprake geweest van een hoogwatercalamiteit in GRIP2 of hoger. Wel is één keer GRIP2 bereikt bij de kettingbotsing op de A6. Er is tot op heden geen oefening geweest in het kader van hoogwater. Wel is er bij RDIJ de intentie om zo'n oefening te laten plaatsvinden.

6. WENSEN VOOR EEN GDH

Met betrekking tot de informatieverwerking wordt gemeld dat gebeurtenissen belangrijker zijn dan een hoogwater zelf voor het beheersgebied van RDIJ. Hier zou mogelijk een rol weggelegd zijn voor GDH bij RDIJ. De mogelijkheid zou bekeken kunnen worden of GDH toepasbaar is voor het integrale calamiteitenzorgsysteem van RDIJ, dus niet beperkt tot hoogwater.

Voor wat betreft het onderdeel informereren van externen benadrukt RDIJ dat er altijd sprake moet zijn van een filter op de informatie die naar externen gaat (bijv. provincie).

Tot slot wordt door RDIJ gevraagd naar de implementatie van GDH:

- **Omzetten papieren draaiboek naar GDH:** Uit ervaring bij de waterschappen blijkt dat het vertalen van het papieren draaiboek in een database voor GDH relatief veel tijd kan kosten. Zeker ook omdat soms blijkt dat het papieren draaiboek niet consistent en compleet is. In die zin kan toepassing van het GDH dus ook leiden tot een beter draaiboek.
- **Training:** Voor de actieve gebruikers van GDH zal een training noodzakelijk zijn. Mogelijk zal STOWA hierin faciliteren.

- **Kosten:** Aan het gebruik van GDH zijn geen kosten verbonden. Het is ontwikkeld op kosten van STOWA en daarmee gefinancierd door de provincies, waterschappen en directies.
- **Technische voorzieningen:** GDH draait op een stand-alone pc en er zijn geen bijzondere voorzieningen nodig. Wel moet een programma geïnstalleerd worden waarmee automatisch vanuit GDH gefaxt en gebeld kan worden.

INTERVIEW WETTERSKIP FRYSLÂN

Aanwezig	:	Martin Bos en Jan Langenberg (Wetterskip Fryslân), Bob Pengel (STOWA) en Wouter Bijman (Royal Haskoning)
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	7 april 2003
Kopie	:	Jaap Jeroen Flikweert
Onze referentie	:	9M9681.BO/C003/WBI/Nijm
Betreft	:	Verlag Interview Wetterskip Fryslân voor het GDH Zee & Meer

1. INLEIDING EN VOORSTELRONDJE

Alle aanwezigen stellen zich kort voor:

- Martin Bos is tijdelijk calamiteitencoördinator;
- Jan Langenberg is senior beleidsmedewerker waterkeringen. Tijdens een calamiteit neemt hij zitting in de ondersteunende sectie (OS). Dit team is onderdeel van het operationele team van het waterschap;
- Bob Pengel is de begeleider van dit project namens STOWA;
- Wouter Bijman werkt namens Royal Haskoning mee aan de voorstudie GDH Zee en Meer in opdracht van STOWA.

2. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Wouter Bijman geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren.

Martin Bos en Jan Langenberg zien duidelijk voordelen van het gebruik van een GDH bij het bestrijden van een calamiteit omdat:

- het GDH de activiteiten structureert bij hoogwater;
- het GDH goede mogelijkheden biedt om acties te volgen, vooral de mogelijkheid om de status van een actie te vermelden wordt erg prettig gevonden. Gezien het feit dat de organisatie van het waterschap is veranderd (bij hoogwater is nieuw dat een actiecentrum functioneert tussen operationeel team en dijkposten), is het meer van belang om de voortgang van de acties goed te kunnen volgen.

3. ORGANISATIESTRUCTUUR WETTERSKIP FRYSLÂN BIJ STORMVLOED

Het draaiboek dat door Royal Haskoning is geanalyseerd blijkt nog wel geldig, maar wordt op dit moment aangepast. De wijzigingen zijn aanzienlijk. Wanneer het nieuwe draaiboek gereed is, stuurt Martin Bos dit draaiboek op. Tijdens het interview wordt de nieuwe organisatie besproken; deze organisatie is weergegeven in onderstaande tabel.

TABEL 1

FORMELE ORGANISATIE TIJDENS HOOGWATER

ogwaterfase	leid	erationeel	mmunicatie	spectie
Fase 0 Waterstand Harlingen < N.A.P. 2,7 m	ormale situatie			
Fase 1 Waterstand Harlingen N.A.P. 2,7 m – N.A.P. 3,3 m		Actiecentrum actief, van het OT is alleen ondersteunende sectie in functie	???	Dijkposten
Fase 2 Waterstand Harlingen N.A.P. 3,3 m – N.A.P. 4 m	BT ingelicht, niet actief	Actiecentrum actief, OT beperkt actief + ondersteunende sectie in functie	???	Dijkposten
Fase 3 Waterstand Harlingen > N.A.P. 4 m	BT actief o.l.v. dijkgraaf	Actiecentrum actief, OT volledig actief	???	Dijkposten

M.b.t. tot de fasering meldt Jan Langenberg dat de grenzen van een faseovergang niet zeer strikt worden gehanteerd. De mate waarin bijvoorbeeld het waarschuwingsspeil wordt overschreden speelt ook mee in de beslissing om een faseovergang te initiëren. Het waterschap maakt voor de organisatie van het crisismanagement geen gebruik van andere informatie. Voor de inschatting van de situatie worden meldingen uit het veld en weersverwachtingen wel prettig gevonden; formeel hebben deze meldingen geen betekenis.

De bevoegdheid op grond van openbare orde en veiligheid verschuift tussen ongeveer fase 2 en fase 3 van de “waterkolom” naar de “veiligheidskolom” van het crisismanagement. Er is niet duidelijk vastgelegd wie van het beleidsteam plaats neemt in het regionale of provinciale coördinatiecentrum.

Het BT en het OT zijn in principe beide in het waterschapshuis te Leeuwarden gevestigd. Het OT wordt geassisteerd door een ondersteunende sectie (OS) waarin zich vakspecialisten bevinden op het gebied van de calamiteit.

Daarnaast is een actiecentrum actief. Dit actiecentrum vormt t.o.v. het verleden een extra laag in de organisatie. Het actiecentrum wordt aangestuurd door het OT en geeft zelf weer leiding aan de praktische uitvoering van de rampenbestrijding in het veld.

Uit het interview blijkt dat de taken van de verschillende teams in het calamiteitenbestrijdingsplan globaal zijn aangegeven.

2. ACTIEVE GEBRUIKERS

Er ontstaat discussie over wie verantwoordelijk is voor de operationele aansturing van de mensen in het veld. In de nieuwe organisatie ligt die verantwoordelijkheid bij het actiecentrum, maar worden deze acties geïnitieerd op aangeven van het OT.

In principe zou een GDH voor wetterskip Fryslân dus twee actieve gebruikers kennen:

- een lid van het OS of OT
- een persoon op het actiecentrum

Het OT is verantwoordelijk voor de organisatorische acties die moeten worden uitgevoerd op het waterschapshuis of vanuit het waterschapshuis. De coördinatie van de bestrijding in het veld ligt bij het actiecentrum. Beide teams zouden actieve gebruikers zijn van het GDH, eventueel met beperktere schrijfrechten voor het actiecentrum.

3. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

Een of twee keer per jaar wordt fase 1 bereikt. De acties die dan moeten worden uitgevoerd zijn beperkt en lopen probleemloos. Hogere fasen zijn de laatste jaren niet mee bereikt en recent hebben er geen oefeningen plaats gevonden waarbij het draaiboek is gebruikt.

Uit de ervaringen in het verleden is gebleken dat:

- het globale karakter van het draaiboek in principe voldoet;
- de waarschuwingen van de SVSD niet altijd op tijd waren zodat minder tijd resteerde om de benodigde acties uit te zetten;
- het gewenst is om meer inzicht te hebben in de gevolgen van een dijkdoorbraak op een bepaalde locatie, zodat de bestrijding van een doorbraak eenvoudiger geprioriteerd kan worden. Meer duidelijkheid over de zwakke plekken in het systeem is dus gewenst;
- het contact met de provincie telefonisch verloopt vanaf fase 1. Het initiatief ligt duidelijk bij het waterschap. Het waterschap heeft niet het idee dat de provincie zich sterk bemoeit met de calamiteitenbestrijding bij hoog water;
- er bij het sluiten van keersluizen in het beheersgebied van het waterschappen problemen waren met het sluiten van sluisdeuren. Inmiddels is een aantal sluisen gerenoveerd zodat de bedrijfszekerheid van het sluiten van de sluisen is verbeterd;
- de bezetting van de teams een aandachtspunt is, vooral wanneer een calamiteit aan de kust in combinatie plaats vindt met een calamiteit op de boezem. Er is een kans dat mensen dubbel worden ingezet. Ook de bezetting van het waterschap bij langer durende calamiteiten is een aandachtspunt.

Van belang is verder dat voor het IJsselmeer wel een draaiboek beschikbaar is, maar dat dit draaiboek niet wordt bijgehouden. Voor het IJsselmeer is weliswaar de Waarschuwingsdienst IJsselmeer en Markermeer actief, maar deze dienst geeft waarschuwingen voor dijkvakken die in 1986 een te lage kruinhoogte hadden. Inmiddels zijn deze dijkvakken versterkt en heeft de waarschuwingsdienst voor het IJsselmeer en Markermeer in feite geen functie meer voor het waterschap.

4. WENSEN VOOR EEN GDH

- Zou het GDH zo opgezet kunnen worden dat het voor andersoortige calamiteiten gebruikt kan worden (in de eerste plaats boezemhoogwater, maar ook breder dan dat)?
- Eventueel kan het handig zijn om een kaartlaag “wegen” toe te voegen waarop de verkeersregeling is aangegeven.
- Zorg dat er een goede helpdesk is en dat het onderhoud van de applicatie voor een aantal jaren geregeld is.

Het wordt niet wenselijk geacht om de provincie een beperkt leesrecht te geven voor het GDH zodat zij zich op de hoogte kan stellen van de actie van het waterschap.

Geconcludeerd wordt dat het GDH een waardevol instrument is en dat het waterschap belangstelling heeft om het te gaan gebruiken. Men realiseert zich dat het ontwikkelen van het GDH Zee & Meer een inspanning vereist van de toekomstige gebruikers. Het wetterskip Fryslân is bereid hier een actieve rol in te spelen door bijvoorbeeld deel te nemen aan een begeleidingscommissie.

INTERVIEW HOOGHEEMRAADSCHAP HOLLANDS NOORDERKWARTIER

Aanwezig	:	Kees Rood (HHN), Peter van der Heide (HHN), Jaap Jeroen Flikweert (RH), Mathijs van Ledden (RH)
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	15 april 2004
Kopie	:	
Onze referentie	:	9M9681.B0/C00001/MVLED/Nijm
Betreft	:	Verslag Interview Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHN) voor het GDH Zee & Meer

1. INLEIDING

De deelnemers stellen zich aan elkaar voor:

- Kees Rood is calamiteitencoördinator en in die hoedanigheid procesbewaker tijdens een calamiteit.
- Peter van der Heide is coördinator Kustbeheer en zit in het Operationeel Team tijdens een calamiteit. Hij is tevens verantwoordelijk voor het bijhouden van de draaiboeken voor de calamiteit hoogwater.
- Jaap Jeroen Flikweert en Mathijs van Ledden werken namens Royal Haskoning aan de voorstudie GDH Zee en Meer in opdracht van STOWA.

2. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren.

Kees Rood en Peter van der Heide zien duidelijk voordelen van het gebruik van een GDH bij het bestrijden van een calamiteit, met name omdat dit instrument een systematisch overzicht geeft van de acties. Daarnaast wordt de uitgebreide logboekmodule waardevol gevonden. Wel wordt opgemerkt dat een belangrijk verschil tussen rivieren en zee/meer is dat er bij zee/meer vaak sprake is van dezelfde fasering voor veel dijkvakken vanwege de korte duur van een storm. Bij rivieren is de fasering veelal ongelijk in verband met de relatief trage proces van hoogwater.

3. ORGANISATIESTRUCTUUR HOOGHEEMRAADSCHAP HOLLANDS NOORDERKWARTIER

Tijdens het interview wordt het Calamiteitenbestrijdingsplan 2003 (versie 1.1) van HHN overhandigd. De formele organisatie van het waterschap is vastgelegd in Tabel 2 van hoofdstuk 4. Onderscheid wordt gemaakt in vier alarmfasen. Voor elk van die fasen staat beschreven:

- de opschaling (geen/mono- /multidisciplinair),
- het operationeel opschalingniveau (afhandeling in district/Aktiecentrum (AC)/Operationeel Team (OT)),
- bestuurlijk opschalingniveau (geen/Bestuurlijk Team (BT))
- kenmerken van de fasering (complexiteit, omvang hulpverleningsgebied, etc.)
- afhandeling (monodisciplinaire afhandeling in district – multidisciplinaire afhandeling onder coördinatie van OT

In het Calamiteitenbestrijdingsplan zijn de draaiboeken niet opgenomen omdat een bestuurlijke vaststelling hiervan niet nodig is. In essentie zijn de draaiboeken hetzelfde als in 1999. De fusie tussen de verschillende hoogheemraadschappen in Noord-Holland heeft alleen invloed (gehad) op de rollen, de fasering is hetzelfde.

4. ACTIEVE GEBRUIKERS

In principe zou een GDH voor HHN twee actieve gebruikers kennen:

- Afdelingshoofd Aktiecentrum
- Operationeel Leider Operationaal Team
- De operationeel leider (OL) (= districtsdirecteur) is verantwoordelijk voor de organisatorische acties die moeten worden uitgevoerd in het operationele team. De coördinatie van de bestrijding in het veld ligt bij het Aktiecentrum in een deelgebied. Het afdelingshoofd van de afdeling Waterkeringen is daarvoor verantwoordelijk. Beiden personen zouden actieve gebruikers zijn van het GDH.

In de huidige situatie is er geen strikte hantering van de vooraf vastgestelde faseringsovergangen. Het kan voorkomen dat de waterstand net boven de grenswaarde komt, maar dat voorzien wordt dat de waterstand daarna snel weer zal dalen onder de grenswaarde. In dat geval wordt niet opgeschaald en worden de akties niet uitgevoerd.

Een belangrijk aandachtspunt voor het gebruik van GDH bij HHN is dat er sprake zou moeten zijn van verschillende gebruiksrechten afhankelijk van de lokatie. Enerzijds moet in het Operationele Team het overzicht van alle akties in de gaten gehouden en gewijzigd kunnen worden door het OT. Anderzijds zouden decentraal akties van een specifiek Aktiecentrum gewijzigd moeten kunnen worden. Hiervoor is het nodig dat er specifieke rechten komen voor verschillende gebruikers om de status van akties te wijzigen.

Daarnaast is volgens HHN een belangrijk verschil tussen GDH rivieren en een GDH voor Zee en Meer dat bij de opschaling een fase kan overslaan, bijv. van fase 0 naar fase 2. Dit komt omdat een storm een relatief snel en kortstondig fenomeen is. In het huidige GDH rivieren is dit niet mogelijk, elke fase moet doorlopen worden omdat aan elke fase specifieke akties verbonden zijn. In een GDH voor Zee en Meer zou het wenselijk zijn wanneer een alarmeringsfase overgeslagen kan worden en er direct opgeschaald zou kunnen worden naar een hoge alarmeringsfase. Aandachtspunt daarbij zijn de akties. Sommige akties komen voor bij meerdere fase (bijv. bellen van de burgemeester) en bij het overslaan van een fase moet deze aktie maar één keer genoemd worden in de aktielijst.

Tenslotte wordt gesproken over de inijkfunctie in GDH door externe organisaties (provincie, Rijkswaterstaat) of burgers. HHN ziet GDH als een gereedschap voor intern gebruik binnen een waterschap. Wanneer er communicatie met derden moet plaatsvinden, zal de informatie altijd gefilterd moeten worden. Voor burgers gebeurt dit bijvoorbeeld in de vorm van persberichten, bij externe organisaties gaat dit via situatierapporten vanuit het OT. Een inijkfunctie in GDH vindt HHN derhalve niet nodig.

5. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

De waarschuwingfase wordt een aantal keren per jaar bereikt. Alarmfase 1 is 1x bereikt in de afgelopen 12 jaar. Voor het stormseizoen wordt het draaiboek doorgenomen met de aktiecentra en het operationele team. Per aktiecentrum is eenmaal per jaar een oefening met de bijstandstems in verband met het sluiten van coupures en kunstwerken. Een oefening met de verschillende aktiecentra en een volledig OT en BT tegelijkertijd moet nog

plaatsvinden. Uit de eerdere oefeningen is gebleken dat afstemming tussen de verschillende organisaties erg belangrijk is. Na een calamiteit is standaard sprake van een evaluatie.

6. WENSEN VOOR EEN GDH

Met betrekking tot de informatieverwerking wordt gemeld dat het MFPS en TMX beide als informatiebron in gebruik zijn bij HHN. Een koppeling tussen GDH en deze bronnen is essentieel. Daarnaast zou HHN een koppeling met GIS met daarin de gegevens van dijkvakken nuttig vinden.

Met betrekking tot de coördinatie van acties geeft HHN aan dat de huidige opzet van het GDH in principe voldoet, mits er sprake kan zijn van centrale en decentrale gebruiksrechten.

Voor wat betreft het onderdeel informereren van externen benadrukt HHN dat er altijd sprake moet zijn van een filter op de informatie. Een inblikfunctie voor derden vindt HHN niet nodig.

INTERVIEW PROVINCIE NOORD-HOLLAND

Aanwezig	:	Tom Mak, Jaap Jeroen Flikweert en Wouter Bijman
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	30 maart 2003
Kopie	:	Jaap Jeroen Flikweert
Onze referentie	:	9M9681.B0/C00001/WBI/Nijm
Betreft	:	Verslag interview Provincie Noord - Holland voor het GDH Zee & Meer

1. INLEIDING

De deelnemers stellen zich aan elkaar voor. Tom Mak is als algemeen beleidsmedewerker en medewerker calamiteitenbestrijding werkzaam bij de afdeling Water, Natuur, Landschap en Openluchtrecreatie, bureau beleidsplanning, uitvoering en service. Concreet houdt hij zich bezig met drie zaken:

- project verbetering calamiteitenbestrijding
- HIS
- lid provincie Noord – Holland in het Vakberaad Waterkeringen van IPO

In het interview komt het GDH in eerste instantie aan bod als hulpmiddel voor de waterkeringbeheerder en de wensen die de provincie heeft voor een dergelijk instrument. Een GDH kan echter ook voor het gestructureerd laten verlopen van de eigen calamiteitenbestrijding een goed instrument zijn. Dit komt in het laatste onderdeel van dit interview aan de orde.

2. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren.

3. STATUS CALAMITEITENZORG SYSTEEM

Op dit moment is de provincie bezig met een project met de naam 'Verbetering Calamiteitenbestrijding' om de organisatie van het crisismanagement van de provincie zelf te verbeteren.

Als dit project afgerond is ligt er voor alle soorten calamiteiten een draaiboek dat bestaat uit een calamiteitenplan en een calamiteitenbestrijdingsplan.

Op het gebied van water heeft Tom Mak het draaiboek extreem water in concept vorm bijna af. Hij belooft een concept naar Royal Haskoning te sturen. De provincie spreekt, n.a.v. de door extreme droogte veroorzaakte problemen die zich deze zomer hebben voorgedaan, liever over een draaiboek extreem water.

De provincie heeft vanuit twee rollen belang bij het crisismanagement tijdens extreem water:

- toezicht houdende rol op de waterschappen
- coördinerende rol bij de calamiteitenbestrijding

4. ORGANISATIESTRUCTUUR PROVINCIE BIJ HOOGWATER

De structuur van de provincie bij extreem water is vergelijkbaar met de organisatie van veel andere provincies in het geval van een calamiteit.

De rampencoördinatie valt onder formeel de bevoegdheid van het kabinet van de CdK. De calamiteitenbestrijding wordt in werking gezet op basis van een inschatting van de afdeling WNLO. Naarmate de ernst van de situatie toe neemt wordt een kernstaf geformeerd bestaande uit een communicatiemedewerker, een medewerker van de afdeling waaronder de calamiteit valt en een medewerker van het kabinet (piketambtenaar of kabinetschef). Neemt de ernst van de situatie nog meer toe dan wordt een provinciale rampenstaf opgezet bestaande uit beleidsteam, uitvoerend team en voorlichting.

De verhouding tussen beleidsteam en operationeel team bij de provincie is vergelijkbaar met de verhouding tussen beleidsteam en operationeel team bij de waterschappen. Het operationeel team vormt zich een beeld van de situatie en geeft een advies waarover het beleidsteam een beslissing moet nemen.

De fasering van de organisatie bij extreem water is niet op basis van één meetbare parameter aan te geven. Tot een faseovergang wordt besloten op basis van een combinatie van informatie uit diverse bronnen. De fasering komt dus niet precies overeen met de fasering van de waterschappen, waarbij de fasering meer strikt aan één meetbare parameter wordt verbonden. Zoals Tom Mak het zelf verwoordde: "De kerfjes van de stok zijn bij de provincie minder vast omljnd".

De operationele activiteiten van de provincie bij een calamiteit bestaan o.a. uit:

- - Actief inwinnen van informatie;
- - Inschatten risico's;
- - Contacten regionale hulpdiensten;
- - Het (eventueel) geven van aanwijzingen .

5. INFORMATIEBEHOEFTE VAN DE PROVINCIE

De provincie gebruikt de volgende informatie om de ernst van calamiteit in te schatten:

- waterstandsmetingen in Duitsland
- informatie afkomstig uit HIS
- situatierapporten waterschappen
- meldingen van de SVSD

In relatie tot de waterschappen richt de informatiebehoefte van de provincie zich niet op het operationeel niveau. Dat valt onder de bedrijfsvoering van het waterschap; de provincie wil zich daarmee niet bemoeien en heeft het volledige vertrouwen dat het waterschap deze taken goed kan uitvoeren.

De provincie is met name geïnteresseerd in de volgende aspecten:

- Is het waterschap zich volledig bewust van de ontstane situatie?
- Welke gevolgen kan het ingrijpen van het waterschap hebben?
- Wat zijn de verwachtingen over het vervolg van de calamiteit?
- Welke bedreigingen kunnen er ontstaan?
- Welke (ingrijpende) acties denkt het waterschap te moeten nemen als de calamiteit ernstiger wordt?

Bovenstaande informatie wordt verkregen d.m.v. de situatierapporten van de waterschappen en extra telefonisch overleg. Met een beperkt toegankelijke leesfunctie zou het GDH hierin kunnen faciliteren.

6. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

De scheiding tussen beleidsteam en operationeel team is relatief nieuw voor de provincie. Er is nog niet geoefend met deze nieuwe opzet; eind dit jaar wordt een oefening gehouden met het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en de provincie Utrecht.

De oude draaiboeken zijn in het verleden wel vaak gebruikt en functioneerden goed. Voor de relatie met de waterschappen kwamen de volgende verbeterpunten naar voren:

- De bereikbaarheid van de waterschappen was niet optimaal;
- De communicatie met de waterschappen was niet optimaal.

7. WENSEN VOOR EEN GDH

Voor een GDH Zee & Meer zou het wenselijk zijn als de situatierapporten die het GDH rivieren genereert, kunnen worden uitgebreid met een inschatting van de bedreigingen en consequenties. De wijze waarop dit gebeurt (bijvoorbeeld of die informatie met een “alleen lezen” functie in het GDH beschikbaar komt of dat het GDH deze rapporten genereert en automatisch verzend richting provincie) is voor de provincie niet van belang.

De provincie zou graag inzicht hebben wanneer bij het waterschap een faseovergang plaats vindt en wat dit betekent voor de calamiteitenbestrijding.

8. GDH BIJ DE PROVINCIE

Tom Mak geeft aan dat hij een instrument als het GDH nuttig vindt vanwege de structuur die het biedt bij de calamiteitenbestrijding. Ook voor het handelen van de provincie zelf tijdens een calamiteit vindt hij het een nuttig instrument en hij kan zich voorstellen dat de afdeling WNLO t.b.v. haar eigen functioneren, een dergelijk instrument goed zou kunnen gebruiken. In welke vorm is op dit moment niet duidelijk.

INTERVIEW HOOGHEEMRAADSCHAP RIJNLAND

Aanwezig : Piebe van den Berg en Wim Vlug
 Afwezig : n.v.t.
 Datum : 30 maart 2003
 Kopie : Jaap Jeroen Flikweert
 Onze referentie : 9M9681.B0/C00001/WBI/Nijm

Betreft : **Verslag Interview Hoogheemraadschap Rijnland voor het GDH Zee & Meer**

1. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren.

Piebe van den Berg en Wim Vlug zien voordelen van het gebruik van een GDH bij het bestrijden van een calamiteit, met name omdat dit instrument zorgt dat acties systematisch worden uitgezet en teruggekoppeld. Daarnaast wordt de uitgebreide logboekmodule waardevol gevonden.

2. ORGANISATIESTRUCTUUR RIJNLAND BIJ STORMVLOED

Tijdens het interview wordt een concept van het calamiteitenbestrijdingsplan overhandigd en besproken. De formele organisatie van het waterschap is vastgelegd in onderstaande tabel.

TABEL 1 **FORMELE ORGANISATIE TIJDENS HOOGWATER**

Hoogwaterfase	Beleid	Operationeel	Communicatie	Inspectie
Situatie 0 Waterstand HvH N.A.P. 2,2 m tot N.A.P. 2,8 m		Hoofd Regio 5 (Kust) en Coördinator Waterkering en waterkwantiteit	Hoofd Regio 5 (Kust)	
Situatie 1 Waterstand HvH N.A.P. 2,8 m tot N.A.P. 3,25 m	BT o.l.v. dijkgraaf	OT o.l.v. sectordirecteur Werken	Voorlichter BT (richting publiek en pers) Sectordirecteur Werken (intern en extern operationeel) Dijkgraaf (overleg overige overheden)	Hoofd Regio 5 (Kust)
Situatie 2 Waterstand HvH N.A.P. 3,25 m tot N.A.P. 3,5 m	BT o.l.v. dijkgraaf	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie
Situatie 3 Waterstand HvH N.A.P. 3,5 m tot N.A.P. 4,25 m	BT o.l.v. dijkgraaf	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie (andere acties)
Situatie 4 Waterstand HvH N.A.P. 4,25 m tot N.A.P. 5 m	het BT blijft zelfstandig werken ihkv waterstaats- taken. Een liaison zal plaatsnemen in RCC of PCC; niet in het NCC	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie (andere acties)
Situatie 5 Waterstand HvH > N.A.P. 5 m	idem situatie 4	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie	Zie vorige situatie

M.b.t. tot de fasering geeft Piebe van den Berg aan dat een faseovergang niet alleen wordt geïnitieerd op basis van een meting van MFPS of een melding van de SVSD, maar dat ook andere relevante factoren kunnen worden meegenomen in de afweging tot een faseovergang. Hierbij worden o.a. genoemd: de mate waarin een peil wordt overschreden en de verwachte windrichting.

Waterschappen hebben nooit bevoegdheden op grond van openbare orde en veiligheid. De voorzitter van het Waterschapsbestuur adviseert de burgemeester omtrent de noodzaak tot ontruimen of evacueren. Dit gebeurt in situatie 3 met het zicht op nog hogere waterstanden. Vanaf ongeveer situatie 4 zal de burgemeester het opperbevel bij de bestrijding van de ramp op zich nemen. De calamiteit in de waterstaatskolom is dan uitgegroeid tot een ramp in de algemeen bestuurlijke kolom. Vanaf situatie 4 moeten mensen langs de boulevards van Katwijk en Noordwijk worden geëvacueerd. Vanaf situatie 5 zouden bewoners van de potentiële afslagzone kunnen worden geëvacueerd. (Alhoewel het niet te verwachten is dat het waterpeil ooit de ramphoogte haalt van 1,0 meter volgens de Leidraad Maatramp)

Het BT en het OT zijn in principe beide in het waterschapshuis te Leiden gevestigd. Het hoofd Regio Kust is als voorzitter van de veldteams verantwoordelijk voor de daadwerkelijke coördinatie van acties door de veldteams. Hij is de schakel tussen de activiteiten binnen en buiten. Hij zit zo dicht mogelijk bij de bron, in Katwijk. De voorzitter van de veldteams zetelt dus in feite op twee plekken: in Katwijk in het Actiecentrum en in Leiden als lid van het Operationeel Team.

De taken van de verschillende teams (BT, OT, en veldteams) zijn in het calamiteitenbestrijdingsplan globaal aangegeven. Voor een tweetal rollen (Hoofd regio 5 (kust), en de veldteams) zijn checklisten gemaakt voor de acties die uitgevoerd moeten worden.

De bestrijdingsacties die moeten worden uitgevoerd beperken zich in eerste instantie tot de twee meest gevoelige punten in de zeekering van Rijnland: Katwijk en Noordwijk.

Vergeleken met andere waterschappen langs de kust lijkt het erop dat de operationele acties die Rijnland in het veld uit moet voeren beperkt zijn in de vroege fasen van een calamiteit. Het waterkerend maken van kunstwerken is alleen van belang voor het uitwateringskanaal bij Katwijk en de riolering in Katwijk. Verder dienen er alleen inspecties te worden uitgevoerd.

In latere fasen moeten de doorgangen van de boulevards van Katwijk en Noordwijk worden afgezet met Big Bags om de overlast van overslaand water te beperken (golfbrekerwerking). Een dergelijke maatregel is in de draaiboekanalyse van andere waterschappen niet gevonden.

2. ACTIEVE GEBRUIKERS

In principe zou een GDH voor Rijnland twee actieve gebruikers kennen te weten de voorzitter van het OT (directeur sector werken) en de het hoofd van de regio 5 (kust).

De voorzitter van het OT is verantwoordelijk voor de organisatorische acties die moeten worden uitgevoerd op of vanuit het waterschapshuis. De coördinatie van de bestrijding in het veld ligt bij het Hoofd regio 5 (kust), te Katwijk. Beiden personen zouden actieve gebruikers zijn van het GDH.

De geïnterviewden kunnen zich vinden in de twee taakvelden die door Jaap Jeroen Flikweert worden onderscheiden voor het OT:

- het coördineren van de mensen ‘in het veld’ (inspectie, ingrepen);
- het informeren van de beleidsgroep (ter voorbereiding op beslissingen);
- het vastleggen van de gebeurtenissen voor evaluatie en rapportage achteraf.

3. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

In 2003 is voor het laatst gebruik gemaakt van het draaiboek. De verwachte waterstand leidde tot een situatie 2. Het BT en OT waren in functie en dijksinspecties werden uitgevoerd.

Recentelijk heeft een oefening plaats gevonden waarbij het draaiboek is gebruikt.

Uit de ervaringen in het verleden, zowel bij oefeningen als bij hoogwater, is gebleken dat:

- de besluitvorming binnen het BT onduidelijk kan verlopen. Binnen Rijnland leeft de behoefte om een standaard opzet te hebben voor de informatie richting het BT; Bijvoorbeeld d.m.v. een situatierapport volgens de opzet: situatie / knelpunten / beslispunten.
- de personele bezetting van het waterschap tijdens een calamiteit niet voldoende is. Als het echt een keer mis gaat kan de paraatheid van het waterschap een probleem vormen. Knelpunten in de personele bezetting tijdens een calamiteit, kunnen bij gebruik van GDH tijdig worden onderkend door een roosterfunctionaliteit in te bouwen;
- het opstellen van de periodieke situatierapporten blijkt iedere keer weer meer tijd te kosten dan gepland omdat een vast format ontbreekt;
- soms mensen vergeten worden tijdens de afschaling;
- het globale karakter van het calamiteitenbestrijdingsplan in principe voldoet (het is geen draaiboek als een kookboek, het is een kapstok waarbij vooraf wat denk- en doe-werk is gedaan);
- de zwakke plekken in het systeem bekend zijn;
- de toegenomen beschikbaarheid van informatie via Internet leidt ertoe dat bijvoorbeeld burgemeesters zelf al maatregelen hebben genomen zonder dat het waterschap contact heeft opgenomen met de gemeente.

Communicatie met de provincie verloopt telefonisch maar ook via situatierapporten aan de provincie. Wat de situatie voor Rijnland complexer maakt is dat er met twee provincies gecommuniceerd moet worden omdat Rijnland zowel in de provincie Noord – Holland als in Zuid – Holland ligt.

4. WENSEN VOOR EEN GDH

Met betrekking tot de informatieverwerking wordt gemeld dat het MFPS als informatie-bron voldoet voor het waterschap. Een koppeling tussen GDH en MFPS is belangrijk. De koppeling kan ook handmatig zijn. Voor opschaling is, gezien de opmerking bovenaan bladzijde 2, een handmatige goedkeuring te prefereren boven een zelfsturend beslissings-model.

Met betrekking tot de coördinatie van acties geeft het waterschap aan dat de huidige opzet van het GDH in principe voldoet. De vraag is of de omschrijving van een bepaalde actie (bijvoorbeeld als pop-up) kan worden uitgebreid.

Daarnaast moet het GDH zowel in Leiden als in Katwijk gebruikt kunnen worden.

Voor wat betreft het onderdeel informeren van de beleidsgroep is het wenselijk om de situatierapporten uit te breiden met een kopje “uitgevoerde externe voorlichting”, omdat het voor het BT steeds meer van belang wordt om te weten welke informatie aan de media beschikbaar is gesteld.

Een belangrijke wens van Rijnland is het GDH ook geschikt te maken voor boezembeheer in bijzondere omstandigheden. Te denken valt daarbij aan lokaal extreme neerslag, die door buienradarsystemen ook niet meer wordt gezien. De vele meldingen van professionele en amateur waarnemers kunnen bij snelle verwerking een juist totaalbeeld vormen van de situatie in het gehele beheersgebied.

INTERVIEW PROVINCIE ZEELAND

Aanwezig	:	Sadina Korman en Dorina Willemse, Provincie Zeeland Gert-Jan Meulepas en Jaap-Jeroen Flikweert, Royal Haskoning
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	1 juni 2004
Kopie	:	Jaap Jeroen Flikweert
Onze referentie	:	9M9681.B0/C00001/GJM/Nijm
Betreft	:	Verslag Interview Provincie Zeeland voor het GDH Zee & Meer, 27 mei 2004

0. INLEIDING

De deelnemers stellen zich aan elkaar voor:

- Sadina Korman is beleidsmedewerker Waterstaatszaken en Waterkeringen bij de Provincie Zeeland en vanuit deze rol toetst zij de calamiteitenplannen van de waterschappen in Zeeland. Tijdens hoogwater zal zij meedoen aan de situatierapporten voor het Kabinet van de Commissaris van de Koningin samenstellen binnen cluster veiligheid van het provinciale coördinatiecentrum (PCC).
- Dorina Willemse heeft als medewerker maatregelen van het Kabinet van de Koningin zitting in de cluster veiligheid van het PCC.
- Jaap Jeroen Flikweert en Gert-Jan Meulepas werken namens Royal Haskoning aan de voorstudie GDH Zee en Meer in opdracht van STOWA.

Jaap Jeroen Flikweert heeft ter voorbereiding op dit interview een memo (M00002) rondgestuurd. Dit memo vormt een leidraad voor dit interview. Doel van dit interview is tweeledig: 1. De informatiebehoefte van de Provincie Zeeland tijdens Hoogwater in kaart brengen; en 2. de wenselijkheid van een geautomatiseerd draaiboek hoogwater voor de provincie Zeeland verkennen. Naast de provincie Zeeland worden ook interviews gehouden met Rijkswaterstaat en verschillende Waterschappen.

Als suggestie van de provincie wordt meegegeven om ook interviews te houden met gemeenten. Zij vormen een belangrijke schakel tussen de waterschappen en de provincie tijdens hoogwater.

1. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren.

Voor de waterschappen en de provincie Zeeland geldt dat de draaiboeken zich voor fase-overgangen baseren op de waterstanden bij Vlissingen.

Dorina Willemse vraagt zich af waarom er met het GDH nog geen effecten van een eventuele doorbraak inzichtelijk gemaakt worden? Dit is belangrijke informatie op het moment dat er moet worden beslist over een eventuele evacuatie. Bij deze beslissing zou de Commissaris van de Koningin betrokken kunnen worden.

Jaap Jeroen Flikweert geeft aan dat de reden hiervoor is dat het GDH in overleg met waterschappen tot stand is gekomen en de rol van de waterschappen bij evacuatie is beperkt.

Geconstateerd wordt dat er vanuit de provincie vooral een behoefte is om geïnformeerd te worden tijdens hoogwater en minder behoefte aan het registreren en bewaken van acties.

De afstemming met HIS is voor de provincie belangrijk.

2. ORGANISATIESTRUCTUUR PROVINCIE ZEELAND TIJDENS HOOGWATER

Eerst aangewezen verantwoordelijken voor de veiligheid van de waterkeringen zijn de waterschappen. Op het moment dat de capaciteit van waterkeringen overschreden dreigt te worden dan wordt de gemeente op hoogte gesteld als verantwoordelijk voor de veiligheid van de bevolking en de goederen op eigen grondgebied. Als de overstromingsramp dreigt de gemeentegrens te overschrijden zullen De gemeentes een RCC opstarten onder leiding van de (coördinerend) burgemeester.

De Commissaris van de Koningin komt alleen in actie bij eventuele regeling van de benodigde bijstand of de eventuele discussies binnen het RCC. Faseovergangen worden gemeld aan de provincie.

Dorina Willemse verspreidt de handleiding voor het provinciale coördinatiecentrum (PCC) en enkele overzichten met de toelichting op de GRIP (Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure) voor Zeeland.

De communicatie tussen het waterschap of de gemeente en de provincie vindt plaats per telefoon (eventueel Noodnet), er worden geen Situatie Rapporten verspreidt aan de provincie.

Sadina Korman geeft aan dat de provincie in preparatiefase aandringt op het uitvoeren van meer analyses door de waterschappen zodat ze meer gericht kunnen handelen en coördineren. De relatie tussen de provincie en de waterschappen is er een van vertrouwen. De provincie laat de waterschappen zijn eigen verantwoordelijkheid nemen; . De coördinerende en toetsende rol van de provincie (op de waterschappen) richt zich meer op het hogere schaalniveau bij calamiteitenbestrijding.

3. ACTIEVE GEBRUIKERS

Als informatie die de provincie wil weten tijdens hoogwater worden genoemd:

- Calamiteitenplannen van waterschappen (toezichthoudende rol)
- Inundatiepatronen (en snelheid van inundatie)
- Aantal bedreigde inwoners (schade en slachtoffers) in geval van inundatie.
- Ten behoeve van het informeren van de Commissaris van de Koningin is informatie over de geldende fase en een beeld van de gevolgen van een eventuele doorbraak nodig.

De provincie benadrukt dat de voorbereiding op een hoogwater in samenwerking met de waterschappen plaatsvindt. Door deze nauwe samenwerking tijdens de voorbereiding is er een minder strikte toezichthoudende rol tijdens hoogwater nodig.

4. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

Sadina Korman en Dorina Willemse hebben beiden recent deelgenomen aan een Hoogwateroefening. Aan deze oefening namen 40 personen deel tot en met het niveau van de Commissaris van de Koningin.

Zowel Sadina Korman als Dorina Willemse opereerden in de ondersteunende teams. Uit deze oefening zijn geen grote manco's aan het draaiboek naar voren gekomen. Wel wordt momenteel de handleiding PCC herschreven. Ter informatie zendt Dorina Willemse aan Gert-Jan Meulepas een digitaal exemplaar toe.

5. WENSEN VOOR EEN GDH

Dorina Willemse geeft aan dat tijdens hoogwater de eerste verantwoordelijkheid bij de gemeenten en waterschappen ligt. Zodra er opschaling van het “ernstniveau” aan de orde is dan kan de provincie in actie komen. Gebruik maken van een GDH lijkt haar dan ook in eerste instantie voor de hand te liggen voor gemeenten en waterschappen en minder voor de coördinerende rol van de provincie.

Objectieve informatie zou vanuit het opgezette HIS systeem geleverd kunnen worden en het Infracweb draagt zorg voor de communicatie tussen de verschillende overheidsinstanties.

De provincie geeft aan dat deze systemen nauw op elkaar aan moeten sluiten, en daarmee over-en-weer maarwaarde kunnen hebben.

Nijmegen, 1 juni 2004

INTERVIEW WATERSCHAP ZEEUWS-VLAANDEREN

Aanwezig	:	Aloys Sponselee en Geert Staessens (Waterschap Zeeuws-Vlaanderen) Jaap Jeroen Flikweert (Royal Haskoning)
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	19 mei 2004
Kopie	:	
Onze referentie	:	9M9681.B0/C00001/JJF/Nijm
Betreft	:	Verlag Interview Waterschap Zeeuws-Vlaanderen (WZV) voor het GDH Zee & Meer, 17 mei 2004

1. INLEIDING

De deelnemers stellen zich aan elkaar voor:

- Geert Staessens is (onder andere) calamiteitencoördinator, en in die rol opsteller van het Calamiteitenplan en tijdens een calamiteit adviseur van het Beleidscoördinatieteam.
- Aloys Sponselee is verantwoordelijk voor het bijhouden van het Draaiboek Dijkbewaking en heeft tijdens hoogwater een rol als ondersteunend medewerker vanuit de Afdeling Waterkeringen.
- Jaap Jeroen Flikweert werkt namens Royal Haskoning aan de voorstudie GDH Zee en Meer in opdracht van STOWA.

2. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren. Aan bod komen: de beheermodus en de operationele modus, het overzicht met acties tijdens een calamiteit en de logboek- en presentatiefunctie.

Geert Staessens en Aloys Sponselee zien voordelen in het gebruik van een GDH bij het bestrijden van een calamiteit. Het geeft een goed overzicht van de uitstaande acties. Benaadrukt wordt dat GDH vooral bedoeld is voor de interne werkwijze binnen één organisatie, maar het is ook mogelijk om externe organisaties mee te laten kijken (indien gewenst). Het is jammer dat het bestaande GDH zich nog niet heeft bewezen door gebruik in de praktijk.

3. ORGANISATIESTRUCTUUR WATERSCHAP ZEEUWS-VLAANDEREN

Vooraf is alleen het Draaiboek Dijkbewaking naar Royal Haskoning gestuurd; daarnaast heeft het Waterschap een Calamiteitenplan, en dat wordt tijdens het interview overhandigd.

Onderstaande tabel is de organisatiestructuur tijdens hoogwater volgens het Draaiboek, zolang het Calamiteitenplan nog niet in werking is getreden.

TABEL 1 FORMELE ORGANISATIE TIJDENS HOOGWATER, DRAAIBOEK

Hoogwaterfase	Beleid	Operationeel	Communicatie	Inspectie	Evaluatie
Fase 1	Beleidscoördinatieteam BCT geïnformeerd	Afd. Waterkeringen (CM)	Voorlichter	Afd. Waterkeringen (CM)	Afd. Waterkeringen (CM)
Fase 2	Beleidscoördinatieteam BCT geïnformeerd	Afd. Waterkeringen (CM)	Voorlichter	Patrouilles (kantoniers)	Afd. Waterkeringen (CM)
Fase 3	Beleidscoördinatieteam BCT (CM)	Afd. Waterkeringen (CM)	Voorlichter	Patrouilles	Afd. Waterkeringen (CM)

De afstemming tussen het Draaiboek en het Calamiteitenplan is nog niet definitief; dit aspect wordt nog bestudeerd met het oog op het beoordelingskader op grond van de eisen in de Waterstaatswet, dat vanaf het najaar van 2004 geldt. In de huidige opzet is het Draaiboek Dijkbewaking sterk gericht op waterstanden, en niet zozeer op calamiteiten. Aan de andere kant hebben de fasen in het calamiteitenplan geen directe relatie met waterstanden: de organisatie maakt steeds een inschatting of de situatie ernstig genoeg is om het Calamiteitenplan in werking te laten treden; in de praktijk kan dat in Draaiboekfase 2 of 3 voorkomen. Als het Calamiteitenplan in werking treedt, wordt tussen de Afdeling Waterkeringen en het Beleidscoördinatieteam het 'Operationele Team' geschoven, onder leiding van het Sectorhoofd. De Afdeling Waterkeringen krijgt dan een inhoudelijk ondersteunende rol.

Bij deze tabel worden de volgende opmerkingen gemaakt:

- Fase 1 start in principe op basis van een melding van de SVSD, maar in de praktijk weet de Afdeling Waterkeringen daarvoor al dat de waterstand boven Waarschuwingsspeil komt.
- De organisatie bevat geen dijkposten, dus alle acties worden aangestuurd vanuit het Centraal Meldpunt.
- MFPS en Intwis worden als informatiebron gebruikt.
- Een directe faseovergang naar fase 3 tussen twee opeenvolgende hoogwaters ligt niet voor de hand.
- Bij elk hoogwater wordt voor elk kunstwerk gecontroleerd of het gesloten is. Vanaf een bepaalde waterstand, rond fase 2, worden enkele buitendijkse wegen afgesloten. In fase 3 worden coupures in de regionale keringen gesloten, behalve de wegcoupures: die worden bemand.

4. ACTIEVE GEBRUIKERS

De actieve gebruiker van GDH zou voor WZV de Afdeling Waterkeringen zijn, op het Centraal Meldpunt. Er zijn geen dijkposten waar een GDH gebruikt zou kunnen worden, en het Operationele Team conform het Calamiteitenplan werkt op een net iets strategischer niveau.

Eventueel gebruik van het GDH zal zich vooral richten op het coördineren van de acties in het veld. Het informeren van de beleidsgroep gebeurt in de huidige situatie mondeling en tamelijk informeel: het Afdelingshoofd presenteert, bijvoorbeeld aan de hand van een kaart op de muur. De Afdeling Waterkeringen houdt bij elke hoogwatersituatie een logboek bij en verwerkt dat achteraf in de evaluatie.

Expliciete situatierapporten worden op dit moment niet opgesteld. De communicatie met externe organisaties (provincie, gemeente) verloopt mondeling / telefonisch. In fase 1 en 2 doet het Afdelingshoofd dit. op een globaal detailniveau (fasen + verwachtingen), dus niet op het niveau van concrete acties.

5. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

Fase 1 wordt een aantal keren per jaar bereikt. Fase 2 is 1x bereikt in de afgelopen periode (1990). De ervaring leert dat tijdens deze fasen de afspraken goed nagekomen worden en dat iedereen voldoende geïnstrueerd is.

Er wordt regelmatig geoefend. In april 2004 is een hoogwateroefening gehouden; daarbij zijn alle fasen van het Draaiboek dijkbewaking doorlopen. De betrokkenen hebben overwogen om het Calamiteitenplan in werking te zetten, maar besloten dat dat nog niet nodig was. In de oefening is duidelijk geworden dat het belangrijk is om de operationele groepen en het Beleidscoördinatieteam niet bij elkaar in één ruimte te zetten.

6. WENSEN VOOR EEN GDH

Met betrekking tot de informatieverwerking is een koppeling met MFPS essentieel. Golf-informatie wordt tijdens hoogwater niet expliciet gebruikt, maar speelt impliciet natuurlijk wel een rol. Verder is van belang dat vanuit Provincie Zeeland wordt gewerkt aan de ontwikkeling van Hoogwater Informatie Systeem HIS (met name de beleidsmatige aspecten, zoals inundatiescenario's).

Met betrekking tot de coördinatie van acties geeft WZV aan dat de huidige opzet van het GDH in principe zou kunnen voldoen. De functionaliteiten voor logging en situatierapporten lijken interessant, maar zouden in de huidige situatie niet echt nodig zijn.

Gebruik van GDH voor andersoortige calamiteiten is denkbaar. Op dit moment zijn de Draaiboeken daarvoor bij WZV nog niet definitief.

Geconcludeerd wordt dat WZV GDH ziet als een potentieel nuttig instrument (m.n. aktie-overzicht) en dat het waterschap belangstelling heeft. Men heeft zich ook al opgegeven voor de workshop van 17 juni. Belangrijk aandachtspunt is dat het GDH zich nog moet bewijzen in de praktijk voordat het waterschap er op zou willen overgaan.

INTERVIEW WATERSCHAP ZEEUWSE EILANDEN

Aanwezig	:	Dook Musters en Hans van der Sande (Waterschap Zeeuwse Eilanden) Jaap Jeroen Flikweert en Mathijs van Ledden (Royal Haskoning)
Afwezig	:	n.v.t.
Datum	:	29 april 2004
Kopie	:	
Onze referentie	:	9M9681.B0/C00001/MVLED/Nijm
Betreft	:	Verlag Interview Waterschap Zeeuwse Eilanden (WZE) voor het GDH Zee & Meer

1. INLEIDING

De deelnemers stellen zich aan elkaar voor:

- Hans van der Sande is calamiteitencoördinator en tijdens een calamiteit lid van het BeleidscoördinatieTeam.
- Dook Musters is verantwoordelijk voor het bijhouden van de draaiboeken voor dijk-bewaking.
- Jaap Jeroen Flikweert en Mathijs van Ledden werken namens Royal Haskoning aan de voorstudie GDH Zee en Meer in opdracht van STOWA.

2. PRESENTATIE GDH RIVIEREN

Jaap Jeroen Flikweert geeft m.b.v. een laptop een demonstratie van het GDH Rivieren. Aan bod komen: de beheermodus en de operationele modus, het overzicht met acties tijdens een calamiteit en de logboek- en presentatiefunctie.

Hans van der Sande en Dook Musters zien voordelen in het gebruik van een GDH bij het bestrijden van een calamiteit. Het geeft een goed overzicht van de uitstaande acties en de logboekfunctie wordt als waardevol gezien. Wel wordt opgemerkt dat bij het ontwikkelen van GDH vanuit de gebruiker moet worden gedacht om te voorkomen dat er niet mee gewerkt wordt.

3. ORGANISATIESTRUCTUUR WATERSCHAP ZEEUWSE EILANDEN

Het Calamiteitenplan dateert van 2002. Voor het najaar van 2004 moet er een nieuwe versie zijn, gebaseerd op het beoordelingskader op grond van de eisen in de Waterstaatswet. In de nieuwe versie zal aansluiting gezocht worden bij de zogenaamde GRIP-terminologie. Daarnaast komt in het nieuwe calamiteitenplan een passage over oefeningen/opleidingen voor betrokkenen.

De tabel wordt besproken met daarin de organisatiestructuur tijdens hoogwater:

TABEL 1 **FORMELE ORGANISATIE TIJDENS HOOGWATER (WATERSTANDEN BIJ VLISSINGEN)**

Hoogwaterfase	Beleid	Operationeel	Communicatie	Inspectie	Evaluatie
Fase 1 Paraatheid (> +3,30 m NAP)	--	Meldposten en Centraal meldpunt (CM)	Afd. Communicatie	Medewerker beheer	Calamiteiten-coördinator
Fase 2 (> +3,70 m NAP)	--	Meldposten, Dijkposten en Centraal meldpunt (CM)	Voorlichter (in OCG op CM)	Operationele groep	Calamiteiten-coördinator
Fase 3 (> +4,10 m NAP)	Beleidscoördinatieteam BCT (CM)	Meldposten, Dijkposten en Centraal meldpunt (CM)	Voorlichter (in BCT op CM)	Operationele groep	Calamiteiten-coördinator
Fase 4 (falen Oosterscheldekering)					

Bij deze tabel worden de volgende opmerkingen gemaakt:

- Tijdens hoogwater vindt inspectie plaats van de binnenzijde van de waterkering. Direct na hoogwater wordt altijd ook de buitenzijde van de waterkering gecontroleerd op eventuele schade.
- MFPS, Intwis, en Snelpeil worden als informatiebron gebruikt bij WZE, zowel bij het Centrale meldpunt als bij de meldposten. Een koppeling tussen GDH en deze bronnen is essentieel.
- Een directe faseovergang naar fase 3 tussen twee opeenvolgende hoogwaters is waarschijnlijk fysisch niet mogelijk. Praktisch betekent dit dat in de praktijk fase 3 nooit 'onvoorbereid' zal worden ingegaan. Meer info is verkrijgbaar bij Simon Vereeke (Directie Zeeland). Daarnaast is er in de huidige situatie geen strikte hantering van de vooraf vastgestelde faseringsovergangen. Het kan voorkomen dat de waterstand net boven de grenswaarde komt, maar dat voorzien wordt dat de waterstand daarna snel weer zal dalen onder de grenswaarde. In dat geval wordt niet opgeschaald en worden de acties niet uitgevoerd.
- Het sluiten van coupures en duikers in de regionale waterkeringen is een belangrijke actie in fase 3. In deze fase worden alle coupures en duikers in de regionale waterkeringen gesloten om het achterland te beschermen bij een eventuele dijkdoorbraak. Een aantal pas op na besluit van het BCT ivm vluchtroute dit betreft met name de spoorweg coupures. Voor coupures/kunstwerken zou in GDH een logische onderverdeling "open/bemand/dicht" zijn.
- Tijdens fase 3 bevinden het beleidsteam en het operationele team in de centrale meldpost zich in één ruimte. (zij zijn in wezen in elkaar geschoven). De informatielijn vanuit het operationele team naar het beleidsteam is heel kort en in GDH hoeven daarvoor geen aparte voorzieningen te worden getroffen. Daarnaast ziet WZE GDH als een gereedschap voor intern gebruik binnen een waterschap. Wanneer er communicatie met derden moet plaatsvinden (provincie, brandweer), zal de informatie altijd gefilterd moeten worden. Een inblikfunctie in GDH voor derden vindt WZE derhalve niet nodig.

4. ACTIEVE GEBRUIKERS

In principe zou een GDH voor WZE twee actieve gebruikers kennen:

- Meldposten
- Centraal meldpunt Goes

Vanuit de meldposten worden de dijkwachtposten aangestuurd in fase 2 en hoger. Hiervoor zijn aparte draaiboeken. Vanuit de meldposten wordt het Centrale Meldpunt geïnformeerd. Op beide plekken zou GDH gebruikt kunnen worden. WZE ziet in de dijkwachtposten geen actieve gebruikers van GDH.

Een belangrijk aandachtspunt voor het gebruik van GDH bij WZE is dat er sprake zou moeten zijn van verschillende gebruiksrechten afhankelijk van de lokatie. Enerzijds moet op de Centrale Meldpunt in Goes het overzicht van alle akties in de gaten gehouden en gewijzigd kunnen worden. Anderzijds zouden decentraal akties van een specifieke Meldpunt gewijzigd moeten kunnen worden. Hiervoor is het nodig dat er specifieke geografisch gedefinieerde rechten komen voor verschillende gebruikers om de status van akties te wijzigen.

Daarnaast is het volgens WZE van belang voor het gebruik van GDH aandacht te besteden aan de situatie tijdens storm. Tijdens storm kunnen allerlei communicatie- en elektriciteitslijnen uitvallen (bijv. telefoon, stroom). De vraag is of en zo ja hoe GDH dan nog functioneert. Een papieren draaiboek als back-up zal altijd nodig blijven.

5. ERVARINGEN MET HET PAPIEREN DRAAIBOEK

Fase 1 (Paraatheid) is in stormseizoen 2003/2004 een aantal keren bereikt, hiervoor was het 1997. Alarmfase 2 is 1x bereikt in de afgelopen periode (1993). De ervaring leert dat tijdens deze fasen de afspraken goed nagekomen worden en dat iedereen voldoende geïnstrueerd is.

6. WENSEN VOOR EEN GDH

Met betrekking tot de informatieverwerking wordt voor gebruik van GDH door WZE als eis gesteld dat de in- en uitvoer van gegevens goed (dus: automatisch en niet handmatig) en flexibel (dus: gemakkelijk aan te passen aan nieuwe systemen, bijv. via internet, satelliet) geregeld moeten zijn. Essentieel daarbij is de mogelijkheid tot automatische invoer en update van persoonsgegevens.

Met betrekking tot de coördinatie van acties geeft WZE aan dat de huidige opzet van het GDH in principe voldoet, mits er sprake kan zijn van centrale en decentrale gebruiksrechten. Naast de van te voren gedefinieerde acties is er vanuit WZE ook behoefte aan een prikbordfunctie waarop allerlei losstaande acties gemeld kunnen worden in de operationele fase.

Voor wat betreft het onderdeel informereren van externen benadrukt WZE dat er altijd sprake moet zijn van een filter op de informatie. Een inblikfunctie voor derden vindt WZE niet nodig. De eport functionaliteit zou ook kunnen zijn dat de gefilterde informatie naar ander organisaties gestuurd wordt (mail, fax of per koerier)

Geconcludeerd wordt dat WZE GDH ziet als een waardevol instrument (logboek/ aktieoverzicht) en dat het waterschap belangstelling heeft. Wel wordt door WZE benadrukt dat de in- en uitvoer van gegevens automatisch moet kunnen, en dat het GDH zelf heel goed

op de actieve gebruiker moeten worden afgestemd om ook daadwerkelijk over te gaan tot gebruik van GDH. Wordt dit niet of onvoldoende gerealiseerd dan is zal GDH niet gebruikt worden.